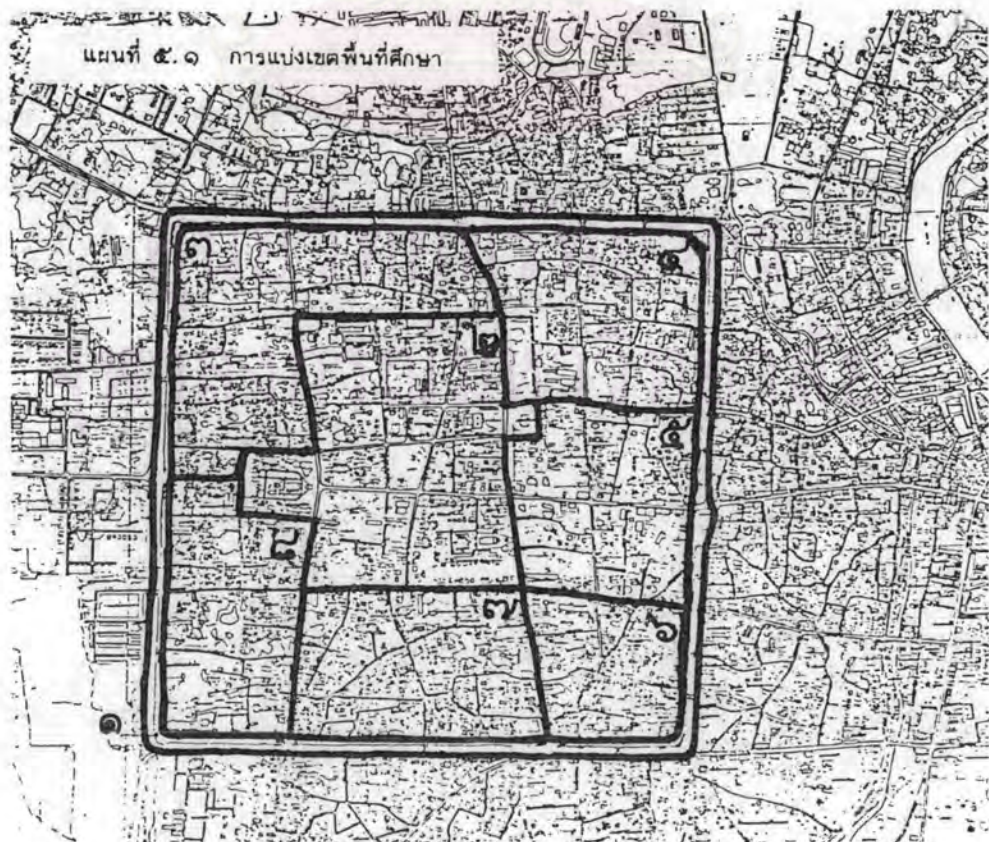

การศึกษา เพื่ออนุรักษ์สถาปัตยกรรมและภูมิทัศน์ชุมชน เขตเก่าแห่งเมืองชั้นใน

ในบทนี้จะเป็นการศึกษาในรายละเอียด ขององค์ประกอบที่มีส่วนส่งเสริมฐานะ
ความเป็นเมืองประวัติศาสตร์ของนคร เชียงใหม่ ซึ่งได้แก่ อาคารและสภาพแวดล้อมของอาคาร
เหล่านั้น เพื่อเป็นการตรวจสอบประเมินคุณค่า และหาแนวทางแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจน
เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อการอนุรักษ์ต่อไป โดยจะแบ่งพื้นที่ศึกษาออกเป็น 8
บริเวณ เพื่อความสะดวกในการกล่าวถึงรายละเอียดของแต่ละส่วนได้ครอบคลุมทั่วถึง

การแบ่งพื้นที่ศึกษา ได้พิจารณาจากหลาย ๆ องค์ประกอบ ได้แก่ เส้นขอบเขต คือ
ถนน ลักษณะความคล้ายคลึงต่อเนื่อง (พิจารณาการใช้ที่ดินประกอบ) และขนาดพื้นที่ของแต่ละ
ส่วน พื้นที่ของแต่ละส่วนแสดงไว้ในตาราง 5.1 จะเห็นได้ว่าบริเวณ 2 ซึ่งมีพื้นที่มากที่สุด เป็น
ส่วนที่รวบรวมวัดสำคัญ สถานที่ราชการ และสถานศึกษาไว้ในส่วนนี้เกือบทั้งหมดบริเวณ 6
เป็นส่วนที่มีพื้นที่น้อยที่สุด และบริเวณ 1 เป็นเขตคูเมือง - กำแพงเมืองทั้งหมด

ตาราง 5.1 ขนาดพื้นที่ศึกษา 8 ส่วน ในเขตกำแพงเมืองชั้นใน

ลำดับที่	ขนาดพื้นที่ (กม. ²)
บริเวณ 1	0.26
บริเวณ 2	0.48
บริเวณ 3	3.38
บริเวณ 4	3.29
บริเวณ 5	0.28
บริเวณ 6	0.20
บริเวณ 7	0.30
บริเวณ 8	0.48
รวม	2.52

5.1 รายละเอียดวิธีการศึกษา

การศึกษาแต่ละส่วนพื้นที่ประกอบด้วยการประเมินคุณค่า 3 หัวข้อใหญ่ ๆ ได้แก่ ภูมิทัศน์ชุมชน องค์ประกอบด้านจินตนาการ (Image Elements) ของเมือง และสถาปัตยกรรมหรืออาคารที่ตั้งอยู่ในบริเวณนั้น ๆ เฉพาะการประเมินคุณค่าองค์ประกอบด้านจินตนาการของเมืองที่จะศึกษารวม โดยแสดงอยู่ในหัวข้อเดียวกัน เนื่องจากเป็นส่วนที่ศึกษาอย่างหาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้งหมด และจะนำผลไปใช้ในการประเมินคุณค่าอาคารด้วย ส่วนที่เหลือจะศึกษาแยกตามพื้นที่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การประเมินคุณค่าองค์ประกอบด้านจินตนาการของเมือง (Image Elements)

การประเมินคุณค่าด้านจินตนาการของเมือง (Image of the City) เป็นการยอมรับในแนวความคิดของ Kevin Lynch สถาปนิกชาวอเมริกัน ผู้ซึ่งเล่นอหังการความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่ใช้ในการออกแบบชุมชน 5 ประการ ได้แก่ ทางเดินติดต่อ, เส้นขอบ, จุดศูนย์กลาง, ย่าน และจุดเด่น เขากล่าวว่า องค์ประกอบเหล่านี้ต้องได้รับการพิจารณาเชื่อมโยงให้เป็นระบบเดียวกัน ผสมผสานสัมพันธ์กันอย่างดีเป็นจินตนาการที่เกิดจาก

การมองเห็น (Visual Image) โดยแต่ละองค์ประกอบต้องออกแบบให้มีลักษณะของตัวเอง มีความชัดเจน (Legibility) และประสานต่อเนื่องกัน (Coherence) กล่าวคือทางเดินติดต่อเชื่อมโยงไว้โดยการคำนึงถึงย่านและเชื่อมโยงจุดศูนย์กลางเข้าด้วยกัน จุดศูนย์กลางเองก็ต้องเชื่อมต่อและเป็นที่หมายของทางเดินติดต่อ ขณะที่เส้นขอบจะเป็นตัวแบ่งย่านและจุดเด่นก็จะเป็นตัวเน้นความเป็นศูนย์กลางของบริเวณทั้งหมด ทั้งหมดนี้เปรียบเสมือนวงออร์เคสตราที่ผสมผสานสัมพันธ์เข้าด้วยกัน ด้วยจินตภาพที่เกิดจากทัศนภาพ (Visual Image) ซึ่งจะเสริมคุณค่าของบริเวณและของเมือง ที่ Lynch เห็นว่าสำคัญและมีความหมายต่อประชาชนผู้อาศัยอยู่ในเมืองนั้น

การสำรวจองค์ประกอบดังกล่าว ทำให้ทราบถึงปัญหาด้านจินตภาพของเมือง เพื่อส่งเสริมสิ่งเด่น (Strong Feature) ขณะที่สิ่งด้อย (Weak) ก็อาจจะกำจัดหรือส่งเสริมให้เด่นขึ้นได้

องค์ประกอบทั้ง 5 ประการ มีรายละเอียดดังนี้ (Kevin Lynch, 1960)

- ทางเดินติดต่อ (Paths) เป็นช่องทางที่ใช้ในการเดินทางติดต่อกันได้แก่ ถนน, ทางเท้า, ทางรถไฟ และเส้นทางขนส่งชนิดอื่น ๆ
- เส้นขอบ (Edges) เป็นขอบเขตที่มีลักษณะเป็นแนวยาว แบ่งพื้นที่หรือสิ่งที่แตกต่างกัน 2 อย่างออกจากกัน โดยผู้สังเกตจะไม่ได้ใช้ส่วนนี้ในการเดินทางขณะนั้น เส้นขอบอาจจะเป็นแม่น้ำ-ลำคลองที่เป็นตัวแบ่งขอบเขตพื้นที่เมืองอย่างชัดเจน อาจจะเป็นส่วนหนึ่งของทางเดินติดต่อ เช่น ทางด่วนพิเศษ หรืออาจเป็นแนวอาคารที่แบ่งแยกพื้นที่ใด ๆ ก็ได้
- จุดศูนย์กลางหรือจุดรวม (Nodes) เป็นพื้นที่ขนาดเล็กที่เป็นจุดศูนย์กลางกิจกรรม ซึ่งสามารถเข้าไปใช้งานได้ มีลักษณะเป็นจุดที่มีความน่าสนใจ หรือมีสิ่งพิเศษ อาจจะเป็นทางแยกหรือจุดรวมในเมือง เช่น จตุรัส ลานโล่ง หรือสถานีขนส่งต่าง ๆ
- ย่าน (Districts) เป็นพื้นที่ขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ของเมือง ผู้ดูสามารถเข้าไปได้ และเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากพื้นที่เมือง เช่น ย่านตลาดสินค้าเฉพาะอย่าง

- จุดเด่น (Landmarks) เป็นจุดอ้างอิงที่เห็นได้ชัดเจนที่ผู้ดูจะดูอยู่ภายนอกเท่านั้น กรณีที่เข้าไปใช้งานได้ เช่น อาคาร จะหมดคุณค่าเมื่อเข้าไปใช้ ปกติจะเป็นการวัดด้วยลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏ เช่น บ้ายโรฆณาขนาดใหญ่ อาคาร หรือภูเขา เป็นต้น จุดเด่นนี้มีขนาดแปรเปลี่ยนกันไปมาก อาจเป็นจุดเด่นที่มองเห็นในระยะไกล (Distant Landmark) หรือเป็นจุดอ้างอิงระยะใกล้ ๆ (Local Landmark)

องค์ประกอบทั้ง 5 จะสัมพันธ์กัน ก่อให้เกิดโครงสร้าง (Structure) ของศูนย์กลางเมือง ทางเดินติดต่อดูเหมือนจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ที่ก่อให้เกิดแบบอย่าง (Order) ขึ้น ถนนสายหลักควรมีสลักษณะเฉพาะของตัวเอง ที่จะแยกตัวเองเด่นกว่าระบบถนนทั้งหมดได้

2) การประเมินคุณค่าภูมิทัศน์ชุมชน (Townscape Appaisal)

องค์ประกอบต่าง ๆ ในชุมชนหรือเมือง ย่อมมีผลต่อหน้าตาหรือภาพรวมของเมือง ที่เรียกว่า ภูมิทัศน์ชุมชน และหน้าตาของเมืองมีผลโดยตรงต่อ คุณภาพและเอกลักษณ์ของเมืองนั้น ๆ ซึ่งหมายความว่าองค์ประกอบเหล่านี้มีความสำคัญต่อเอกลักษณ์ของเมืองประวัติศาสตร์ใด ๆ ก็ตามด้วย ภูมิทัศน์ชุมชนก็คือสภาพแวดล้อมของอาคารในเมืองนั่นเอง

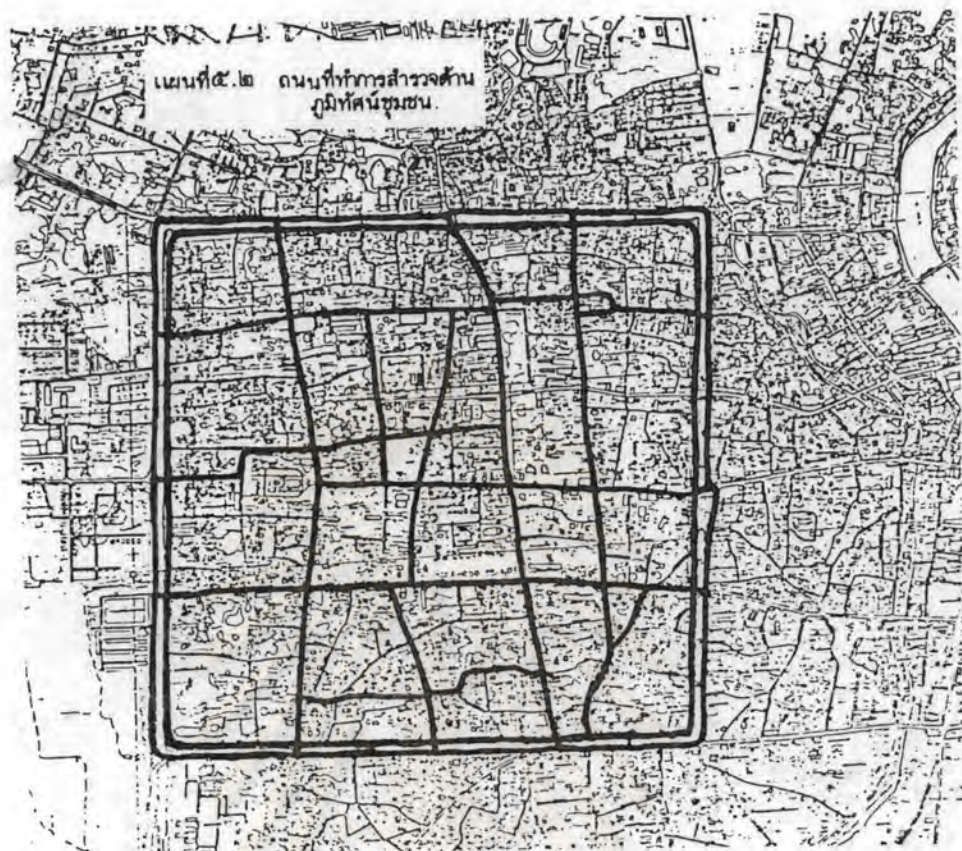
องค์ประกอบที่สำคัญอื่นจะก่อให้เกิดสุนทรียภาพแก่เมือง (ปรานอม ตันลูยานันท์, 2526 : 14-44) มีดังนี้

(ก) ที่ว่างในเมือง (Urban Open Space) ที่ว่างในเมืองเป็นสิ่งที่ภูมิสถาปนิกและนักออกแบบชุมชนถือว่าสำคัญที่สุด กระทั่งมีศีกกล่าวว่าการออกแบบชุมชนหมายถึงการออกแบบที่ว่างนั่นเอง ที่ว่างสาธารณะประกอบด้วย ลานสาธารณะ สตรีล ลานโล่ง ถนน ฯลฯ ที่ว่างขนาดเล็ก ควรออกแบบโดยคำนึงถึงสัดส่วนมนุษย์ ให้ความรู้สึกคุ้นเคยและสามารถใช้ประโยชน์ ที่ว่างหับเป็นตัวปิดล้อม (Enclosures) ที่จะให้ผลด้านสุนทรียภาพ จะต้องใหญ่พอที่จะทำให้เกิดความรู้สึกปิด ขณะเดียวกันต้องเล็กพอที่จะให้รู้สึกปิดล้อม ตัวสถาปัตยกรรมที่ปิดล้อมอยู่จะต้องกลมกลืนกับเส้นขอบฟ้า และมีสิ่งเด่นเพียงสิ่งเดียว (Whittick, Ed. 1974) สำหรับถนนนั้น ความรู้สึกที่ดีจะเกิดขึ้นเมื่อความสัมพันธ์ของอาคารที่หนาข้างและความกว้างของถนนอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม นอกจากนี้คุณภาพที่ว่างในเมืองยังขึ้นกับรูปแบบสถาปัตยกรรมที่อยู่รายรอบที่ว่างนั้น ตลอดจนลักษณะผิวพื้นในที่ว่างเหล่านั้นด้วย

(ข) เฟอร์นิเจอร์หรือเครื่องประกอบถนน (Street Furnitures) เป็นองค์ประกอบเล็ก ๆ ที่อยู่ในที่ว่างระหว่างอาคารในเมือง เพื่ออำนวยความสะดวกและสนองวัตถุประสงค์หลายหลากสำหรับชีวิตในชุมชนเมือง เช่น ป้าย, สัญญีสัญณ, ที่นั่งเล่น, ที่พักผ่อน, คอยรถประจำทาง, ตู้โทรศัพท์, สัญญาณไฟจราจร, ถังขยะ, ตู้ไปรษณีย์, เสาไฟฟ้า และอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เล็ก ๆ ที่ถูกใช้และมองเห็นอย่างสม่ำเสมอ แม้จะมีขนาดเล็กแต่ด้วยจำนวนที่มากมายก็มีผลต่อหน้าตาของเมืองได้เช่นกัน โดยความเป็นจริงแล้ว รายละเอียดและการออกแบบวัตถุในท้องถนนเหล่านี้ นับว่ามีความสำคัญต่อสุนทรียภาพของเมือง เช่นเดียวกับคุณภาพของสถาปัตยกรรม

(ค) ต้นไม้ ความจริงต้นไม้อาจนับเป็นเฟอร์นิเจอร์ถนน ประเภทตกแต่งชนิดหนึ่ง แต่ต้นไม้มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากองค์ประกอบชนิดอื่น เนื่องจากมีลักษณะของการเติบโต-เปลี่ยนแปลงได้ตามฤดูกาล ต้นไม้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้นักนิเวศวิทยาได้สัมผัสกับธรรมชาติ สร้างความนุ่มนวลและประการสำคัญช่วยแก้ปัญหาสภาพแวดล้อมได้ ประโยชน์ของต้นไม้มีนาับประการ นอกจากด้านความงามแล้ว ต้นไม้ยังใช้เป็นตัวแบ่งที่ว่าง ฉากกั้นเพื่อความเป็นส่วนตัว ใช้องค์กั้นเสียงกั้นการทรุดตัวของดิน และกันแสงจ้า นอกจากนี้ยังใช้ควบคุมแสงอาทิตย์ ลม อุณหภูมิ และความชื้นได้อีกด้วย ต้นไม้ในเมืองมักจะอยู่ในสภาพที่ยากต่อการเจริญเติบโตหรืออภางาม เช่น รากมักถูกปกคลุมพื้นแข็งทำให้ไม้และอากาศเข้าไปถึงรากไม้ได้ และอาหารเดินทางไม่ได้ อากาศในเมืองก็เต็มไปด้วยควัน ฝุ่น และก๊าซที่เป็นพิษต่อต้นไม้ ฝุ่น ควัน จะจับใบไม้ทำให้การคายน้ำและการรับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เพื่อการปรุงอาหารเป็นไปได้ยาก นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่จะทำลายต้นไม้ได้มากมาย รวมทั้งสัตว์และมนุษย์ ต้นไม้ในเมืองจึงควรได้รับการดูแลรักษาและบำรุงอาหารอย่างใกล้ชิด อย่างสม่ำเสมอ เพื่อการเจริญเติบโตอภางาม

การสำรวจในพื้นที่ศึกษา ได้กระทำในถนนสายสำคัญทุกสาย ยกเว้นถนนซอย (ดูแผนที่ 5.2)

3) การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรมที่ทำการประเมินคุณค่าในพื้นที่ศึกษา มีหลายประเภททั้งที่เป็นสาธารณะ (Public) และ เป็นของเอกชน (Private) ได้แก่ ศาลาพักผ่อน (สิ่งก่อสร้างภายในวัด) สถานที่ราชการหรือสถานศึกษา ทราฟิโบลานด์สถาน เช่น เจดีย์ร้าง กำแพงเมือง ประตูเมือง และร้านค้า ตลอดจนบ้านพักอาศัย เนื่องจากอาคารแต่ละประเภทมีขนาด อายุ ตลอดจนลักษณะเฉพาะแต่ละประเภทค่อนข้างแตกต่างกัน การประเมินคุณค่าจึงเป็นการเปรียบเทียบเฉพาะภายในกลุ่มอาคารแต่ละประเภทเท่านั้น

การศึกษาได้เริ่มจากการสำรวจอาคารเบื้องต้น เพื่อกำหนดตำแหน่งอาคารในแผนที่ ซึ่งประกอบด้วยวัด 36 วัด ทราฟิโบลานด์สถาน 5 แห่ง สถานที่ราชการและสถานศึกษา 9 แห่ง และที่พักอาศัย 175 แห่ง จากนั้นจึงไปทำการสำรวจโดยละเอียดอีกครั้งหนึ่ง มีการเพิ่มและลดอาคารที่ควรทำการศึกษาเพื่อการอนุรักษ์ หลังจากได้ข้อมูลคงเหลืออาคารที่เสนอให้มีการประเมินคุณค่าโดยละเอียดรวม 284 แห่ง ประกอบด้วยสถาปัตยกรรมในวัด 96 แห่ง ทราฟิโบลานด์สถาน 5 แห่ง (เจดีย์ในวัดร้างต่าง ๆ) สถานที่ราชการและสถานศึกษา 9 แห่ง

และอาคารพิกาศัยและพณิย์พิกาศัย 174 แห่ง การสำรวจละเอียดกระทำโดยมีแบบฟอร์มในการสำรวจอาคารด้านต่าง ๆ ทั้งการใช้งาน จำนวนชั้น ความเป็นเจ้าของ ระยะเวลาในการก่อสร้าง การต่อเติมหรือตัดแปลงอาคาร ตลอดจนสภาพและการบำรุงรักษาอาคาร (ดูตัวอย่างภาคผนวก ข) ข้อมูลเหล่านี้ใช้ประกอบในการประเมินคุณค่าอาคารตามเกณฑ์ด้านต่าง ๆ โดยจะทำการสำรวจ-ประเมินคุณค่า เฉพาะภายนอกอาคาร ไม่ครอบคลุมถึงการตกแต่งภายในอาคาร เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาและเนื้อหาที่ศึกษา

สำหรับหลักเกณฑ์ในการวัดคุณค่า - ความสำคัญ ได้ศึกษาจากหลาย ๆ แห่ง โดยเฉพาะของ Artola Graciela (1979) (ดูรายละเอียดภาคผนวก ข) และของ ลู่วัดณ์คุ้มวงศ์ ในวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาบริเวณโบราณสถานเพื่อประกอบการวางแผนพัฒนาเมือง : เทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา" ได้สรุปเป็นหมวดที่ใช้ในการพิจารณาคุณค่าความสำคัญของโบราณสถานและอาคาร 4 หมวดใหญ่ ๆ ได้แก่ ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ภูมิทัศน์-ชุมชนและการท่องเที่ยว หลักเกณฑ์เหล่านี้พิจารณาตามประเภทอาคารดังนี้

(ก) ค่า สันสถานและทรางโบราณสถาน เป็นสิ่งก่อสร้างที่มีข้อสังสัยน้อยที่สุดในการอนุรักษ์กลุ่มนี้มีทั้งกำแพงเมืองและคูเมือง เจดีย์ร้าง ตลอดจนสิ่งก่อสร้างในวัด ได้แก่ อุโบสถ วิหาร เจดีย์ ยกเว้นกุฎี ซึ่งแยกพิจารณา เนื่องจากกุฎีมีลักษณะเป็นที่อยู่อาศัยของพระ และมักสร้างวัสดุที่มีอายุน้อยกว่า โบสถ์ วิหาร เช่นเดียวกับบ้านพิกาศัย กุฎีจึงเป็นกลุ่มอาคารที่มีลักษณะและอายุใกล้เคียงกับบ้านพิกาศัยมากกว่า การศึกษาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่

(1) ด้านประวัติศาสตร์ การศึกษาด้านประวัติศาสตร์ เพื่อให้ค่าความสำคัญของค่า สันสถานหรือทรางโบราณ ในแง่ความเก่าแก่ (อายุ) และความสำคัญในด้านประวัติศาสตร์ ทั้งนี้โดยศึกษาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เท่าที่ปรากฏ พิจารณาจาก 2 องค์ประกอบ คือ

- อายุ อายุหรือความเก่าแก่เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่งที่ใช้วัดคุณค่าความสำคัญของอาคารที่จะอนุรักษ์ การให้คุณค่าความสำคัญแบ่งเป็น 5 ระดับ โดยใช้ยุคสมัยในประวัติศาสตร์ และแบบอย่างทางศิลปะ-สถาปัตยกรรมเป็นเกณฑ์ ตั้งได้ศึกษาในบทที่ 4 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมในพุทธศาสนา โดยนับเอาค่า สันสถานเก่าแก่ที่สุดตั้งแต่ก่อสร้างนครเชียงใหม่ (เมื่อประมาณ 690 ปีมาแล้ว) จนถึงที่มีอายุน้อยที่สุดใน พ.ศ. 2476

(อายุ 53 ปี) ด้วยถือเป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่สำคัญ ค่าสินล่ถานที่อา ยุน้อยกว่า นี้ เมื่อเปรียบเทียบกับที่ล่ร้างล่สมัยแรกล่ร้างนคร เชียงใหม่ นับว่ามีอายุน้อยมาก ไม่ถือว่ามีความ สำคัญ (ดูแผนภูมิ 5.1)

คุณค่าความสำคัญ	เกณฑ์วัดความเก่าแก่ (อายุ)
5	ค่าสินล่ถานล่สมัยแรกล่ร้างเมือง เชียงใหม่ ระยะเวลาดั้งแต่ก่อนล่ร้าง เมือง เชียงใหม่ จนถึงประมาณ พ.ศ. 1914 สิ้นล่สุดยุคล่ร้างนคร รวม ค่าสินล่ถานอิทธิพลทริภูโยชัย และค่าสินล่ถานแบบพื้นเมือง
4	ค่าสินล่ถานล่สมัยล่้านนารุ่งเรือง ตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 1914 ล่สมัยพญา กือนา ถึงประมาณ พ.ศ. 2068 เมื่อล่สิ้นสุดล่สมัยพญา เมืองแก้ว รวม ค่าสินล่ถานยุคต้นตัวทงค่า ล่้านา อิทธิพลพุกาม และค่าสินล่ถานอิทธิพล ลู่โยชัย
3	ค่าสินล่ถานยุคล่้านมาในปกครองของพม่า ประมาณ พ.ศ. 2068 - พ.ศ. 2317 เมื่อพญาล่้าบ้านเป็นกบฏยึด เชียงใหม่คืนได้ ระยะนี้แม้อยู่ใน ปกครองของพม่าแต่ล่้านนาก็มีล่ผสมล่้านอิทธิพลศิลปกรรมจากที่ต่าง ๆ และของพื้นเมืองเดิม จนเกิดเป็นแบบล่ฉบับใหม่ของแคว้นล่้านนาขึ้น
2	ค่าสินล่ถานยุคพื้นพูนคร ล่สมัยรัตนโกสินทร์ ร. 1 พ.ศ. 2339 - พ.ศ. 2427 เมื่อ ร. 5 เริ่มเข้ามาควบคุมเชียงใหม่อย่างจริงจัง คือรวม ล่้าพูน ล่้าปาง และเชียงใหม่ เป็นมณฑลลาวเฉียง
1	ค่าสินล่ถานยุคมณฑลพายัพ พ.ศ. 2427 - พ.ศ. 2476 คือเป็นระยะเวลา ที่มีความพยายามควบคุมหัวเมืองภาคเหนืออย่างจริงจัง เป็นมณฑลพายัพ กระทั่งถึง เวลาที่เปลี่ยนแปลงการปกครอง เชียงใหม่เปลี่ยนฐานะเป็น จังหวัดหนึ่งในประเทศไทย

- ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นการพิจารณาหลักฐานเหตุการณ์ ทางประวัติศาสตร์ และประวัติความเป็นมาของค่านล่ถานและทราบโบราณล่ถาน ค่าสินล่ถาน เหล่านี้อาจ เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ หรือลักษณะพิเศษทางประวัติศาสตร์

(Historic Character) หรือเป็นแบบอย่างการดำรงชีวิต หรือเทคโนโลยีในอดีต การพิจารณาคุณค่าความสำคัญมี 5 ระดับ เช่นกัน คือ

คุณค่าความสำคัญ	เกณฑ์วัดความสำคัญทางประวัติศาสตร์
5	ได้แก่ คำสนัสนานที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ หรือ ลักษณะพิเศษทางประวัติศาสตร์ หรือเป็นแบบอย่างของการดำรงชีวิตหรือเทคโนโลยีที่สำคัญในอดีต เช่น ผู้สร้าง หรือผู้อาศัยเป็นพระมหากษัตริย์ และมีเรื่องราวอยู่ในประวัติศาสตร์ พงศาวดารหรือหลักฐานต่าง ๆ
4	เช่นเดียวกับคุณค่าความสำคัญระดับ 5 แต่มีความสำคัญรองลงมา
3	คำสนัสนานที่มีคุณค่าความสำคัญในระดับกลาง มีกล่าวถึงในพงศาวดาร ตำนาน หรือหลักฐานต่าง ๆ หรือผู้มีคุณูปการต่อกันนั้นเป็นผู้สร้าง เป็นต้น
2	คำสนัสนานที่มีคุณค่าความสำคัญค่อนข้างน้อยในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ลักษณะพิเศษทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนแบบอย่างของการดำรงชีวิตและเทคโนโลยีในอดีต เช่น ราษฎรเป็นผู้สร้างหรือมีชื่อเอ่ยถึง ในพงศาวดาร
1	เป็นคำสนัสนานที่ไม่มีหลักฐานแสดงความสำคัญใด ๆ ทางประวัติศาสตร์ แต่ก็ให้ค่าความสำคัญเท่ากับ 1 เพราะถือว่าคำสนัสนานที่ผ่านการคัดกรองด้านอายุแล้ว มีความสำคัญทุกแห่ง

(2) ด้านสถาปัตยกรรม การศึกษาคุณค่าด้านสถาปัตยกรรมเป็น

การให้คุณค่าอาคารแต่ละหลัง เมื่อพิจารณาจากรูปแบบของอาคาร โดยพิจารณาแยกเป็น

2 องค์ประกอบดังนี้

- ลักษณะพิเศษ เป็นการให้คะแนนอาคารตามลักษณะพิเศษต่าง ๆ เช่น เป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดของอาคารประเภทนั้น ๆ หายาก หรือเป็นตัวอย่างอาคารเพียงหลังเดียวของอาคารประเภทนั้น วิธีการก่อสร้างมีลักษณะพิเศษ เป็นงานชิ้นเอกของสถาปนิกคนสำคัญ ตลอดจนมีคุณค่าต่อการศึกษาด้านต่าง ๆ แบ่งคุณค่าความสำคัญเป็น 5 ระดับ ได้แก่

คุณค่าความสำคัญ	เกณฑ์วัดลักษณะพิเศษ
5	เป็นอาคารที่มีลักษณะพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่งมาก เช่น เป็นตัวอย่างที่ดี หายาก วิธีการก่อสร้างมีลักษณะพิเศษ ฯลฯ
4	เช่นเดียวกับระดับ 5 แต่มีความสำคัญรองลงมา
3	มีคุณค่าความสำคัญปานกลาง
2	มีคุณค่าความสำคัญพอสมควร
1	ค่าล้นหลามและทรากโบริมาณล้นท่วไปถือว่ามีความค่าเท่ากับ 1

- รูปแบบ เป็นการให้คะแนนอาคารด้านความงามในรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของอาคาร เช่น เป็นการออกแบบที่ดี มีองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่งดงาม ฝีมือช่างปราณีต เป็นต้น แบ่งการให้คะแนนเป็น 5 ระดับ ได้แก่

คุณค่าความสำคัญ	เกณฑ์วัดคุณค่าด้านรูปแบบสถาปัตยกรรม
5	เป็นอาคารที่มีองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมงดงาม และฝีมือช่างปราณีต
4	เช่นเดียวกับระดับ 5 แต่มีคุณค่ารองลงมา
3	มีคุณค่าความสำคัญปานกลาง
2	มีคุณค่าความสำคัญพอสมควร
1	เป็นสถาปัตยกรรมโดยทั่วไป ให้มีคุณค่าพื้นฐานเท่ากับ 1

(3) ด้านภูมิทัศน์ชุมชน เป็นการให้คุณค่าอาคารโดยพิจารณาจากภูมิทัศน์ชุมชน หรือภาพโดยรวมของเมือง แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่

- คุณค่าต่อย่าน (Townscape Value) เป็นการให้คุณค่าอาคารที่มีต่อภูมิทัศน์ชุมชน หรือที่ตั้งอาคารเหล่านั้น แบ่งอาคารออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ (Insall, 1968 : 99)

Anchor Buildings : ได้แก่ อาคารที่เนื้อแท้ของคุณภาพมีคุณค่าสูง โดยไม่จำเป็นต้องมีการปฏิสังขรณ์ใด ๆ อาคารในกลุ่มนี้จำนวนมากมีลักษณะเฉพาะตัวสูงเป็นตัวกำหนดความแตกต่างหรือเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่เมืองในส่วนของอาคารตั้งอยู่

Major Townscape Buildings ได้แก่ อาคารที่เนื้อแท้ของคุณภาพมีคุณค่าสูง ก่อให้เกิดคุณค่าแก่ที่ตั้งอาคารมากกว่าที่อาคารจะได้รับจากที่ตั้งนั้น ๆ

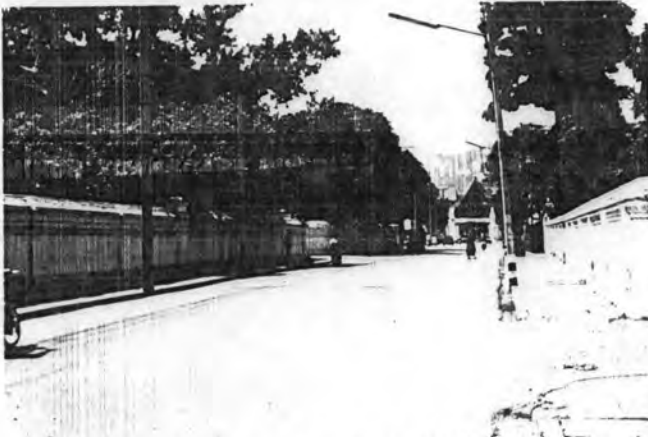
Minor Townscape Buildings ได้แก่ อาคารที่เนื้อแท้ของคุณภาพและภูมิทัศน์ชุมชน (Townscape) มีคุณค่าเท่าเทียมกัน

Buildings of Group Value ได้แก่ อาคารที่มีคุณค่าด้านสถาปัตยกรรมในตัวเองไม่สูงนัก แต่เมื่อรวมกันอยู่เป็นกลุ่ม ก่อให้เกิดบริเวณที่สวยงามน่าดึงดูดใจ

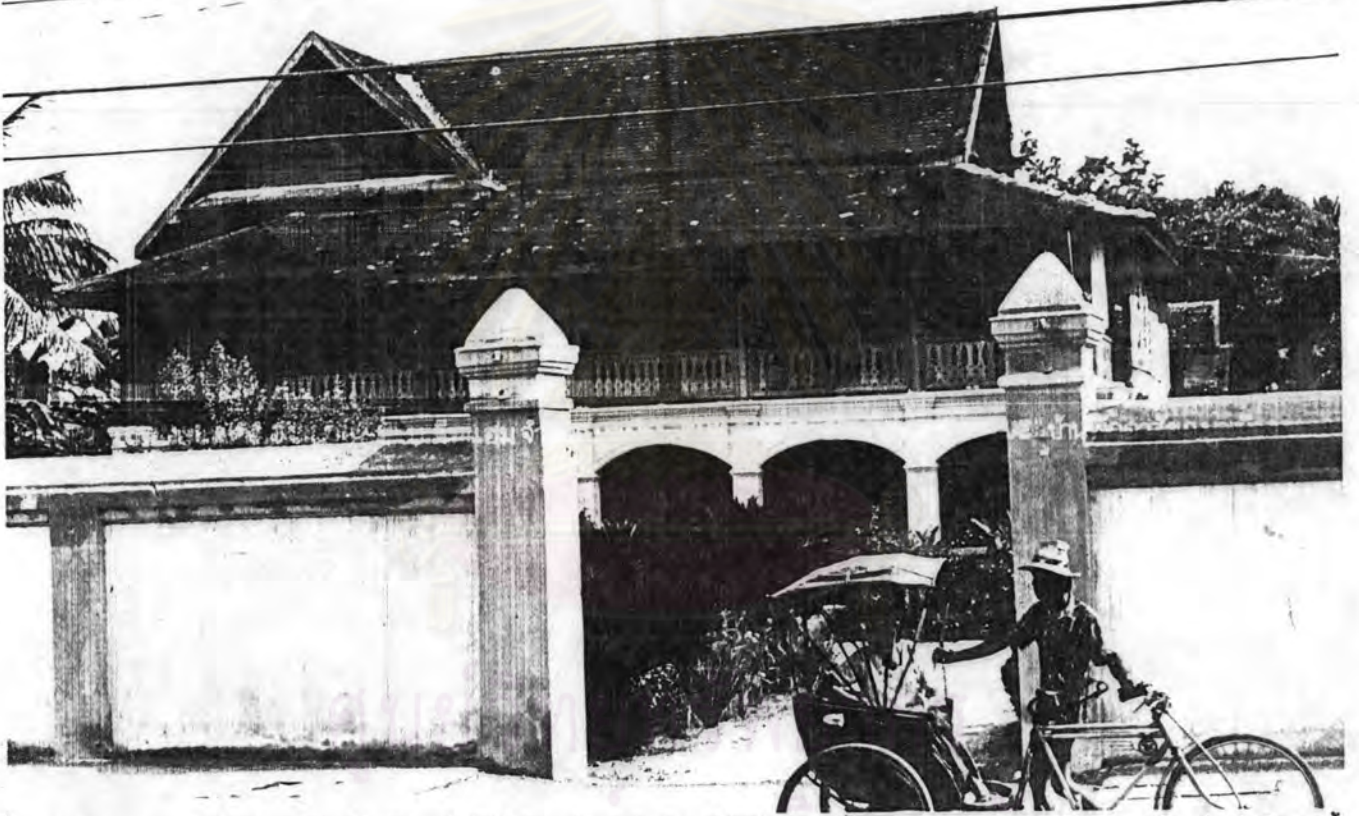
Buildings of Location Value ได้แก่ อาคารที่โดยแท้จริงแล้วไม่มีคุณค่า แต่มีความสำคัญเนื่องจากที่ตั้งของอาคารนั้น ๆ เช่น อาคารบางอาคารหากรี้อออกไปจะทำให้กลุ่มอาคารในบริเวณนั้นลดคุณค่าลง หรือหากเปลี่ยนเป็นอาคารรูปแบบอื่นก็จะให้ผลเช่นเดียวกัน

การให้คุณค่าความสำคัญแก่อาคารแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่

คุณค่าความสำคัญ	เกณฑ์วัดคุณค่าอาคารที่มีต่อย่าน
5	ได้แก่ อาคารที่อยู่ในกลุ่ม Anchor Buildings
4	อาคารที่อยู่ในกลุ่ม Major Townscape Buildings
3	อาคารที่อยู่ในกลุ่ม Minor Townscape Buildings
2	อาคารที่อยู่ในกลุ่ม Buildings of Group Value
1	อาคารที่อยู่ในกลุ่ม Buildings of Location Value

."ANCHOR BUILDING" วิหารวัดพระสิงห์ อัญมณีงามที่ปลายถนนราชดำเนิน จุดเด่น(LANDMARK) ของเมืองเชียงใหม่.

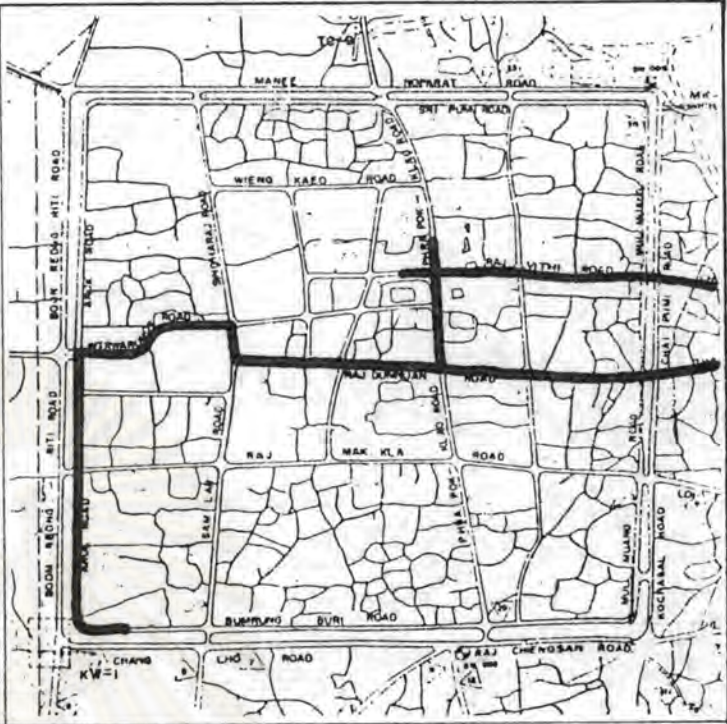
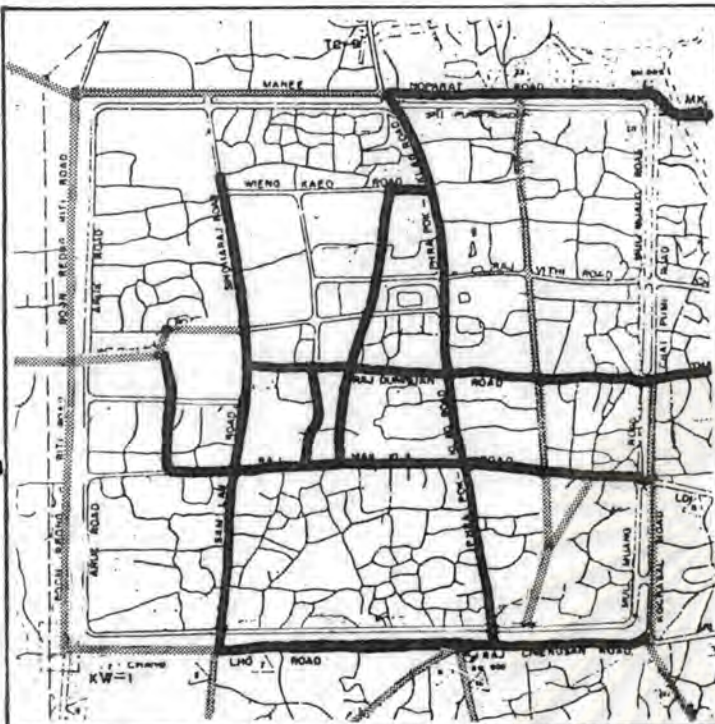
." MAJOR TOWNSCAPE BUILDING" บ้าน 'กิตติบุตร' บนถนนราชดำเนิน หรือสี่แยกกลางเวียง ก่อให้เกิดเอกลักษณ์แก่บริเวณนี้.

."MINOR TOWNSCAPE BUILDING" บ.ตีทแถม จำกัดต.เมือง."BUILDINGS OF GROUP VALUE" บ้านพักอาศัยต.เมือง ซอย๒.

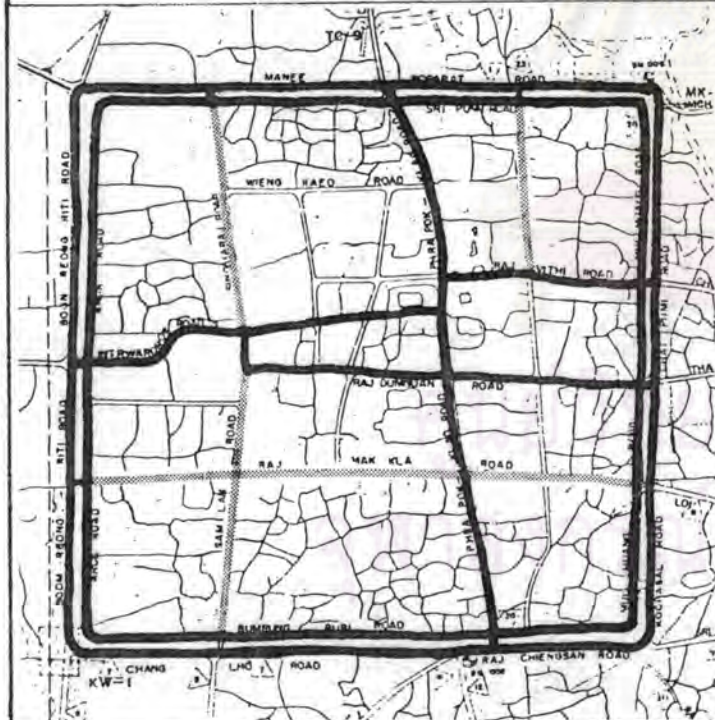
- ความสำคัญของที่ตั้ง ในข้อนี้เป็นการให้ความสำคัญแก่ที่ตั้งของอาคาร โดยแนวความคิดที่ว่าอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญด้านอื่น ๆ เท่ากันหมด แต่หลังหนึ่งตั้งอยู่ในสถานที่สำคัญกว่า ก็น่าจะมีความสำคัญกว่าอาคารอีกหลังหนึ่ง ทั้งนี้ใช้ความสำคัญของถนนที่อาคารตั้งอยู่เป็นเกณฑ์ ถนนที่สำคัญพิจารณาความสำคัญในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านประวัติศาสตร์ (เป็นถนนหลักที่ปรากฏในแผนที่ในอดีต) ด้านประเพณีวัฒนธรรม (ถนนที่ใช้ในงานประเพณีสำคัญๆ) และด้านภูมิทัศน์ชุมชน (ถนนที่มีภูมิทัศน์งดงาม ควรเก็บรักษาไว้เป็นพิเศษ หรือเป็นถนนที่เชื่อม Image Elements ซึ่งเป็นตัวบอกจินตภาพของเมือง)

คุณค่าความสำคัญ	เกณฑ์วัดความสำคัญของถนนที่ตั้ง
5	ได้แก่ ถนนที่มีความสำคัญทั้งด้านประวัติศาสตร์ ด้านประเพณี-วัฒนธรรม และด้านภูมิทัศน์ชุมชน อยู่ในระดับสูง เช่น ถนนราชดำเนิน และส่วนหนึ่งของถนนอินทวโรรส ถนนราชวิถี และถนนพระปกเกล้า (ดูแผนที่ 5_3 ประกอบ)
4	ได้แก่ ถนนที่มีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ หรือด้านประเพณี-วัฒนธรรม หรือด้านภูมิทัศน์ ด้านใดด้านหนึ่งอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านอื่นมีในระดับรองๆ ลงไป เช่น ถนน ศรีภูมิ อารักษ์ บำรุงบุรี มูลเมือง ราชมรรคา สามล้าน และสิงหราช
3	ได้แก่ ถนนที่มีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ ด้านประเพณี-วัฒนธรรมและด้านภูมิทัศน์ชุมชน ด้านใดด้านหนึ่งหรือหลาย ๆ ด้านอยู่ในระดับค่อนข้างสูง เช่น ส่วนหนึ่งของถนนราชภาดิมย์ ถนนลำบ้าน และถนนอินทวโรรส ส่วนที่เหลือ
2	ได้แก่ ถนนที่มีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ ด้านประเพณี-วัฒนธรรม และด้านภูมิทัศน์ชุมชน ด้านใดด้านหนึ่งหรือหลาย ๆ ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เช่น ถนน ราชภาดิมย์ ส่วนที่เหลือ
1	ได้แก่ ถนนในเขตเก่าแก เมืองชั้นในทั่วไป ถือว่ามีคุณค่าความสำคัญเท่ากับ 1

ถนนที่มีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์
ที่มา: แผนที่ ๔๕

ถนนที่มีความสำคัญด้านประเพณี-วัฒนธรรม
ที่มา: แผนที่ ๔๕

ถนนที่มีความสำคัญด้านจิตตภาพของเมือง

สรุป ถนนที่มีความสำคัญด้านต่างๆ

- สรุป
- ความสำคัญสูง
 - ความสำคัญปานกลาง
 - ความสำคัญระดับที่ ๑
 - ความสำคัญระดับที่ ๒
 - ความสำคัญระดับที่ ๓
 - ความสำคัญระดับที่ ๔
 - ความสำคัญระดับที่ ๕

แผนที่ ๕.๓ ถนนที่มีความสำคัญด้านต่างๆ

(4) ด้านการท่องเที่ยว เป็นการให้คุณค่าความสำคัญแก่อาคารสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น เป็นที่มาสนใจของนักท่องเที่ยว เป็นต้น แบ่งคุณค่าความสำคัญเป็น 5 ระดับ คือ

คุณค่า ความสำคัญ	เกณฑ์วัดคุณค่าอาคารด้านการท่องเที่ยว
5	เป็นที่มาสนใจสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง หรือเป็นสถานที่ที่ระบุว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวในเอกสารฉบับต่าง ๆ
4	-
3	ได้แก่ ค่าสนสถานที่หรืออาคารสาธารณะเก่าแก่ในเขตกำแพงเมืองชั้นในทั่วไป ที่แม้มิได้ถูกระบุเป็นแหล่งท่องเที่ยวแต่ก็มีส่วนช่วยส่งเสริมบรรยากาศของบริเวณให้เหมาะแก่การท่องเที่ยวยิ่งขึ้น
2	ได้แก่ อาคารพักอาศัยและพาณิชย์พักอาศัยเก่าทั่วไป มีคุณลุ่มบัตติ เช่นเดียวกับอาคารสาธารณะในระดับ 3
1	-

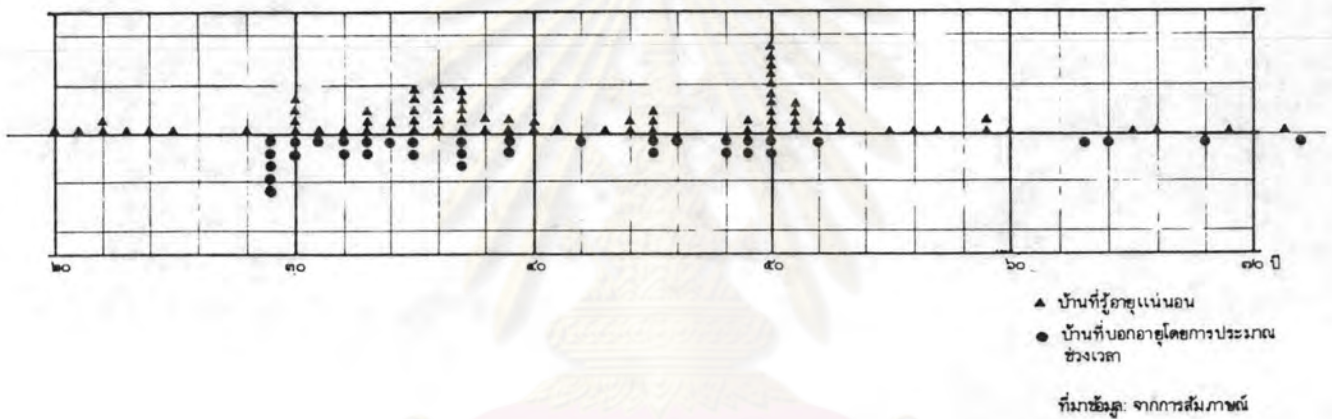
(ข) อาคารประเภทอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ค่าสนสถานที่และทราบโบราณสถาน

อาคารในกลุ่มนี้ มีตั้งแต่สถานที่ราชการ สถานศึกษา ซึ่งเป็นอาคารสาธารณะ และร้านค้า-บ้านพักอาศัยที่เป็นของเอกชน ตลอดจนกุฏิพระ เนื่องจากเป็นกลุ่มอาคารที่อยู่ระหว่างช่วงอายุที่ใกล้เคียงกัน จึงใช้เกณฑ์อายุวัดความเก่าแก่ของอาคารแบบเดียวกัน สำหรับการให้คุณค่าด้านอื่น ๆ คงใช้เกณฑ์เดียวกับอาคารในกลุ่มแรก อาคารสถานที่ราชการ และสถานศึกษา แม้จะมีลักษณะค่อนข้างแตกต่างกับอาคารร้านค้าหรือบ้านพักอาศัยในด้านขนาดและวัสดุก่อสร้าง แต่ก็มีความน้อยมาก จึงอนุโลมให้ใช้เกณฑ์เดียวกัน

การศึกษาด้านความเก่าแก่หรืออายุของอาคารในกลุ่มนี้ ไม่ได้ใช้เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เป็นหลักประการเดียว แต่ได้ใช้จำนวนอาคารที่ลุ่มบัตติอยู่ในแต่ละช่วงอายุพิจารณาประกอบในการจัดกลุ่มด้วย โดยให้คุณค่าอาคารที่ทำการสำรวจที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป (ดูแผนภูมิ 5.2) แบ่งความสำคัญเป็น 5 ระดับ ได้แก่

คุณค่า ความสำคัญ	เกณฑ์วัดความเก่าแก่
5	อาคารที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป
4	อาคารที่มีอายุ 50-59 ปี
3	อาคารที่มีอายุ 40-49 ปี
2	อาคารที่มีอายุ 30-39 ปี
1	อาคารที่มีอายุ 20-29 ปี

แผนภูมิ ๕.๒ จำนวนบ้านที่ทำการสำรวจในช่วงอายุต่างๆ.

4) การให้น้ำหนักเกณฑ์ที่ใช้ประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรม

การใช้ เกณฑ์ประเมินคุณค่าความสำคัญของสถาปัตยกรรมทั้ง 4 หมวด จะทำให้ได้คะแนนจำนวนหนึ่งประจำสถาปัตยกรรมแต่ละแห่ง แต่เราสามารถให้น้ำหนักเกณฑ์ที่ใช้ประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมแต่ละข้อได้ ตามน้ำหนักหรือความสำคัญของเกณฑ์ที่เราเห็นว่าสำคัญ เพื่อสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่า - ความสำคัญในหมวดสำคัญนั้น ๆ จะได้มีค่าคะแนนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญตามนโยบายหรือแนวความคิดดังกล่าว

การให้น้ำหนักเกณฑ์ที่ใช้วัดคุณค่าสถาปัตยกรรม ผู้ศึกษามีแนวความคิดที่เห็นคุณค่าความสำคัญในคุณค่าในตัวเองของสถาปัตยกรรม (เช่น ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ อายุหรือความงามทางสถาปัตยกรรม) และคุณค่าที่สถาปัตยกรรมนั้นสร้างให้แก่ภูมิทัศน์ของเมือง (คุณค่าต่อย่าน) ส่วนคุณค่าความสำคัญที่เกิดจากองค์ประกอบอื่นมาช่วยส่งเสริม (เช่น ความสำคัญของถนนที่ตั้ง ความสำคัญที่มีต่อการท่องเที่ยว) ควรมีความสำคัญลดหลั่นกันไป

จากนั้นได้มีการสอบถามความเห็นจากบุคคลหลายฝ่าย ทั้งที่เป็นผู้บริหาร เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ปลัดเทศบาลนครเชียงใหม่ ผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์โดยตรง เช่น หัวหน้าหน่วยศิลปากรที่ 4 หัวหน้างาน และสถาปนิก งานบูรณะสถาปัตยกรรม กองสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร ตลอดจนนักวิชาการสาขาที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เช่น สถาปนิก นักผังเมือง นักประวัติศาสตร์ ฯลฯ ทั้งในส่วนกลาง และในท้องถิ่นเอง คำนี้นักทั้งหมดก็ได้จากการสอบถามบุคคลต่าง ๆ แสดงรายละเอียดอยู่ในตารางที่ 5.2 ภาคผนวก ก.

ความเห็นที่ได้รับค่อนข้างจะหลายหลากแตกต่างกัน แต่ส่วนใหญ่แล้วให้ความสำคัญในหัวข้อ ลักษณะพิเศษทางสถาปัตยกรรม ความสำเร็จทางประวัติศาสตร์ รูปแบบทางสถาปัตยกรรม และคุณค่าต่อย่าน ค่าเฉลี่ยในหัวข้อเหล่านี้จึงมีค่าค่อนข้างสูงในทุกกลุ่มประเภทอาคาร คำนี้นักของเกณฑ์ในกลุ่มนี้ค่อนข้างจะสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ศึกษา แต่เกณฑ์อายุซึ่งผู้ศึกษา เห็นว่ามีความสำคัญเท่าเทียมกัน หากค่าเฉลี่ยที่ได้จากการสัมภาษณ์นั้นต่ำกว่า และความสำเร็จของถนนที่ตั้ง กับความสำเร็จด้านการท่องเที่ยวที่ผู้ศึกษาให้ความสำคัญค่อนข้างน้อยกว่าค่าเฉลี่ยที่ได้จากการสัมภาษณ์ รายละเอียดค่านี้นักเกณฑ์วัดคุณค่า - ความสำเร็จของอาคารประเภทต่าง ๆ ที่กำหนดและค่าเฉลี่ยที่ได้จากการสัมภาษณ์เปรียบเทียบกัน แสดงในตาราง 5.2 ดังต่อไปนี้

ตาราง 5.2 คำนี้นักเกณฑ์วัดคุณค่า - ความสำเร็จของอาคารประเภทต่าง ๆ ที่กำหนด เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยค่านี้นักที่ได้จากการสัมภาษณ์

ประเภทอาคาร	ประวัติศาสตร์		สถาปัตยกรรม		คุณค่าต่อชุมชน		ความสำเร็จด้านการท่องเที่ยว
	ความสำเร็จทาง ประวัติ.	อายุ	ลักษณะพิเศษ	รูปแบบ	คุณค่าต่อย่าน	ความสำเร็จของที่ตั้ง (ถนน)	
ค่านี้นักที่กำหนด	5	5	5	5	5	2	3
ค่าเฉลี่ยจากการสัมภาษณ์	4.33	3.93	4.36	4.11	4.11	3.29	3.71
1. อาคารของเอกชน							
- พักอาศัย	4.17	3.67	4.33	4.0	4.0	3.17	3.58
- พักอาศัยเชิงพาณิชย์	4.17	3.75	4.5	4.17	4.17	3.42	3.67
2. อาคารสาธารณะ							
- ศาลากลาง	4.5	4.08	4.59	4.17	4.17	3.5	3.83
- ทราฟโบริดจ์สถาน	4.5	4.0	4.5	4.08	4.08	3.25	3.75
- สถานศึกษา	4.33	4.0	4.17	3.92	3.92	3.17	3.75
- สถานที่ราชการ	4.33	4.08	4.33	4.33	4.33	3.25	3.67

5) การสำรวจสภาพสถาปัตยกรรม

การสำรวจสถาปัตยกรรมที่กระทำในการศึกษาค้างนี้ ครอบคลุมเฉพาะภายนอกอาคาร ไม่รวมถึงการสำรวจภายในอาคารดังได้กล่าวแล้ว การสำรวจสภาพอาคารก็เป็นการประเมินสภาพอาคารจากภายนอก แม้ว่ามีอาคารจำนวนมากที่ได้เข้าไปสำรวจถึงภายในด้วย แต่ก็มีอาคารบางหลังที่มีโอกาสสำรวจเฉพาะภายนอกอาคารเท่านั้น นอกจากคุณค่า - ความสำคัญของอาคารแล้ว สภาพอาคาร เป็นหัวข้อสำคัญหัวข้อหนึ่งที่จะใช้จัดกลุ่มอาคารเพื่อแบ่งชี้ความเร่งด่วนในการดำเนินการอนุรักษ์อาคารเหล่านั้น

ผลสรุปของค่าสภาพอาคาร เป็นผลรวมของการประเมินสภาพองค์ประกอบสำคัญของอาคาร เช่น โครงสร้าง ผนัง หลังคา ฯลฯ ด้วยสายตาดูจากภายนอกอาคาร การประเมินสภาพอาคารพิจารณาเป็น 3 ระดับ คือ สภาพอาคารเสื่อมโทรมมาก ต้องการการซ่อมแซมเร่งด่วน (Urgent) สภาพอาคารพอใช้ ต้องการการซ่อมแซมในไม่ช้า (Soon) และอาคารสภาพดี ต้องการการดูแลรักษา และการซ่อมแซมระยะยาว (Long Term) เมื่อประมวลค่าขององค์ประกอบทั้งหมด ได้รวมให้คะแนนเป็น 5 ระดับ ตามสภาพของอาคารดังนี้ คือ

- 5 คะแนน สภาพดีเยี่ยม
- 4 คะแนน สภาพค่อนข้างดี
- 3 คะแนน สภาพพอใช้
- 2 คะแนน สภาพไม่ดีนัก
- 1 คะแนน สภาพไม่ดี ทรุดโทรม

6) ข้อมูลประกอบด้านอื่น ๆ

นอกจากการสำรวจเพื่อประเมินคุณค่าและสภาพอาคารแล้ว การสำรวจยังครอบคลุมถึงการใช้งาน ความเป็นเจ้าของ และการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของอาคารเหล่านั้นด้วย ข้อมูลเหล่านี้อาจใช้เป็นเครื่องช่วยชี้ศักยภาพของการอนุรักษ์อาคารนั้น ๆ ได้ เช่น ค่าสนสถานที่มีการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานก็มีความเป็นไปได้ และศักยภาพที่จะอนุรักษ์สูงกว่าค่าสนสถานที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนฯ หรือบ้านพักอาศัยที่อยู่อาศัยครอบครองโดยเจ้าของเอง ก็มีแนวโน้มที่จะเชื่อได้ว่าจะมีการดูแลรักษาอาคารดีกว่า บ้านที่อยู่โดยผู้เช่า ดังนี้ เป็นต้น

5.2 การประเมินคุณค่าองค์ประกอบด้านจินตภาพของเมือง

จากการศึกษาและสำรวจในพื้นที่ศึกษา จะพบว่าจินตภาพ (Image) ของเมือง ส่วนใหญ่เกิดจากปัจจัยความสำคัญทางประวัติศาสตร์ (History) ประโยชน์ใช้สอย (Function) และความหมายทางสังคม (Social Meaning) ของแต่ละองค์ประกอบเป็นสำคัญ โดยมีสภาพทางกายภาพเป็นปัจจัยส่งเสริมอย่างมาก เนื่องจากเมืองยังขาดการออกแบบชุมชนอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ขาดการควบคุมรูปร่างหน้าตาอาคารอย่างจริงจัง องค์ประกอบด้านจินตภาพเมืองจึงไม่มีโครงสร้าง หรือการประสานสัมพันธ์กันเพียงพอ นอกจากนี้ในแต่ละองค์ประกอบเองยังมีปัญหาด้านทัศนภาพที่ต้องการปรับปรุงแก้ไขต่อไป ส่วนที่พบว่ามีปัญหามากเป็นพื้นที่ด้านตะวันออก ซึ่งเป็นพื้นที่ต่อเนื่องกับย่านธุรกิจการค้าของเมือง ส่วนพื้นที่ด้านตะวันตกซึ่งพัฒนาพื้นที่เพื่อธุรกิจ-การค้าน้อยกว่า ยังมีพื้นที่ที่อยู่บาง แผนที่แสดงองค์ประกอบด้านจินตภาพของเมือง และปัญหาขององค์ประกอบเหล่านั้น แสดงอยู่ในแผนที่ 5.4 และ 5.5 ส่วนภาพรายละเอียด และปัญหาของแต่ละองค์ประกอบจะปรากฏในการประเมินคุณค่าภูมิทัศน์ชุมชนที่จะกล่าวถึงต่อไป

1) องค์ประกอบด้านจินตภาพ

(ก) ทางเดินติดต่อ (Paths) เนื่องจากยังไม่มี การออกแบบโดยคำนึงถึงองค์ประกอบด้านจินตภาพหรือการออกแบบชุมชนที่ดีพอ ถนนจึงไม่ได้เตรียมไว้เพื่อเชื่อมจุดกลางหรือย่าน แต่ความสำคัญของถนนสายต่าง ๆ เป็นไปตามประโยชน์ใช้สอย (Function) ของถนนนั้น ๆ ต่อชุมชน ถนนที่มีความสำคัญในแง่นี้ ได้แก่ ถนนพระปกเกล้าและบางส่วนของถนนราชวิถี สำหรับถนนราชดำเนิน เฉพาะส่วนปลายไปจนจรดวัดพระสิงห์ จึงจะมีลักษณะทางกายภาพที่ดึงดูดงาม น่าจดจำ เป็นเครื่องส่งเสริมด้วย ข้อเสนอถนนสำคัญที่ควรเน้นเป็นโครงสร้างหลักและรอง เลื่อนอยู่ในแผนที่ 5.6

(ข) เส้นขอบ (Edges) ในพื้นที่ศึกษามีแนวคูเมืองรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส เป็นเส้นขอบที่ชัดเจนที่สุด และเป็นตัวกำหนดขอบเขตพื้นที่บริเวณนี้ด้วย

(ค) จุดรวม (Nodes) บริเวณที่มีลักษณะเป็นจุดรวมในพื้นที่ ได้แก่ ส่วนบวกหาด ลานบริเวณประตูท่าแพ บริเวณศาลากลางเก่า ส่วนหย่อมสี่แยกส้มเพชร บริเวณศาลหลักเมืองสี่แยกกลางเวียง และตลาดโต้รุ่ง ตลาดข้างเผือก จุดรวมเหล่านี้โดยทั่วไปมีลักษณะค่อนข้างดี (ยกเว้นศาลหลักเมืองและตลาดโต้รุ่ง) ปัญหาที่มักจะมีเนื่องจากสภาพแวดล้อมข้างเคียง

ที่ลึกปรกรกรุงรัง ขาดความกลมกลืน หรือขาดแคลนที่จอดรถ เป็นต้น ในจำนวนนี้บริเวณที่ว่างหน้าศาลากลางเก่ามีสภาพดีที่สุดใน เนื่องจากมีอาคารศาลและศาลากลางเก่าสิ่ง เล่มลักษณะแก่บริเวณนี้ และยังไม่ถูกทำลายโดยสภาพแวดล้อมข้างเคียงมากนัก

(ง) ย่าน (Districts) ย่าน 2 แห่งในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ ตลาดส้มเพชร และตลาดประตูเชียงใหม่ ย่านทั้ง 2 นี้ มีสภาพสับสนยุ่งเหยิง ด้วยกิจกรรมและลักษณะทางกายภาพ เป็นย่านที่ผสมใช้สอยมาก เป็นที่รู้จักกันดี หากมีสภาพกายภาพที่ดีด้วยก็จะยิ่งเพิ่มการจราจร และก่อให้เกิดความประทับใจที่ดีต่อบริเวณเหล่านี้

(จ) จุดเด่น (Landmarks) จุดเด่นในพื้นที่ศึกษามี 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ จุดเด่นที่เป็นอาคารหรือสถาปัตยกรรมทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ วัด ประตูเมือง และมุมเมือง นอกจากนี้ยังมีอาคารเก่าแก่ เช่น ศาลากลางเก่า ศาลแขวง เป็นต้น จุดเด่นที่เป็นที่จดจำได้ตั้งอยู่ในกลุ่มนี้ทั้งสิ้น อีกประเภทหนึ่งเป็นจุดเด่นที่เหลือส่วนใหญ่เป็นสถานที่สำคัญ ซึ่งเป็นที่จดจำแก่ประชาชน โดยมีสภาพทางกายภาพสิ่ง เล่มเพียงเล็กน้อย กลุ่มนี้เช่น เรือนจำ ที่ว่าการอำเภอ สถานีตำรวจภูธร สำนักงานที่ดินจังหวัด ฯลฯ และมีอีกจำนวนหนึ่งที่เป็นจุดเด่นเนื่องจากสภาพทางกายภาพ ได้แก่ โรงแรมลุมิต โรงแรมมนตรี และโรงแรมอนดาต เป็นอาคารสูงที่สีสันฉูดฉาด หรืออยู่ใกล้ถนน หรือรูปแบบไม่กลมกลืน เป็นจุดเด่นที่ไร้คุณค่า ควรหาวิธีปรับปรุงให้ลดความเด่นลง บางกรณีเช่นโรงแรมมนตรี ก็อยู่ใกล้ชิดประตูท่าแพมาก จนยากจะหาทางปรับปรุงให้ไม่ข่มประตูเมืองได้

2) ปัญหาด้านจินตนาการของเมือง

กล่าวโดยสรุป ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับจินตนาการของเมือง ประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้ (ดูแผนที่ 5.5 ประกอบ)

(ก) ถนนไร้เอกลักษณ์ (Characterless Paths) คือ ปัญหาไม่มีลักษณะเฉพาะของถนน ไม่มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี-ง่ายต่อการจดจำ ได้แก่ ส่วนหนึ่งของถนนมลิทมพรัตน์ ราชมิวดี ราชมิดาเนิน และถนนพระปกเกล้า ความจริงถนนส่วนใหญ่ในเขตเก่าแห่งเมืองก็มีปัญหานี้ แต่ที่นี้กล่าวถึง เฉพาะถนนที่อยู่ในการจราจรของประชาชน มีถนนเพียงบางสายเท่านั้นที่มีลักษณะทางกายภาพค่อนข้างดี

(ข) ถนนขาดความสมบูรณ์ (Incomplete/Broken Paths) คือปัญหาที่ถนนส่วนหนึ่งมีความสำคัญใช้เป็นที่จอดจ่าได้ แต่ยังไม่มีการส่งเสริมที่ดีนัก จึงทำให้ลดการจอดจ่าที่ควรจะมีต่อบริเวณได้ ควรส่งเสริมให้มีลักษณะพิเศษต่อไป ได้แก่ บางส่วนของถนนอินทรวโรจรล์

(ค) จุดที่สับสนยุ่งเหยิง (Point of Confusion) เป็นปัญหาที่กล่าวมาแล้วแต่ต้น บริเวณที่มีปัญหานี้ ได้แก่ สี่แยกกลางเวียง และตลาดโต้รุ่งประตูช้างเผือก

(ง) ขาดความสัมพันธ์ต่อเนื่องภายใน (Lack of Interrelation) ได้แก่ ปัญหาที่อาคารหรือกลุ่มอาคารขาดการออกแบบหน้าตา ตลอดจนตำแหน่งที่ตั้งให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง และส่งเสริมกันและกัน ได้แก่ กลุ่มอาคารในโรงพยาบาลมหาสารคามนครเชียงใหม่ (สวนดอก) รวมทั้งอาคารสุริยโณ ซึ่งเป็น Distant Landmark แม้จะอยู่นอกพื้นที่แต่ก็สังเกตเห็นได้ง่าย โดยเฉพาะจากบริเวณประตูสวนดอก

(จ) บริเวณที่สับสนยุ่งเหยิง-ไร้เอกลักษณ์ (Chaotic Characterless Area) คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นที่สภาพทางกายภาพยุ่งเหยิง ขาดระเบียบ และไม่มีลักษณะเด่นเฉพาะตัว เช่นเดียวกับปัญหาในข้อ ค. แต่มีลักษณะเป็นบริเวณกว้าง ไม่ใช่เฉพาะจุดหรือพื้นที่เล็ก ๆ บริเวณที่เกิดปัญหานี้ ได้แก่ ย่านทั้ง 2 ในพื้นที่ศึกษา คือ ตลาดประตูเชียงใหม่ และตลาดส้มเพชร

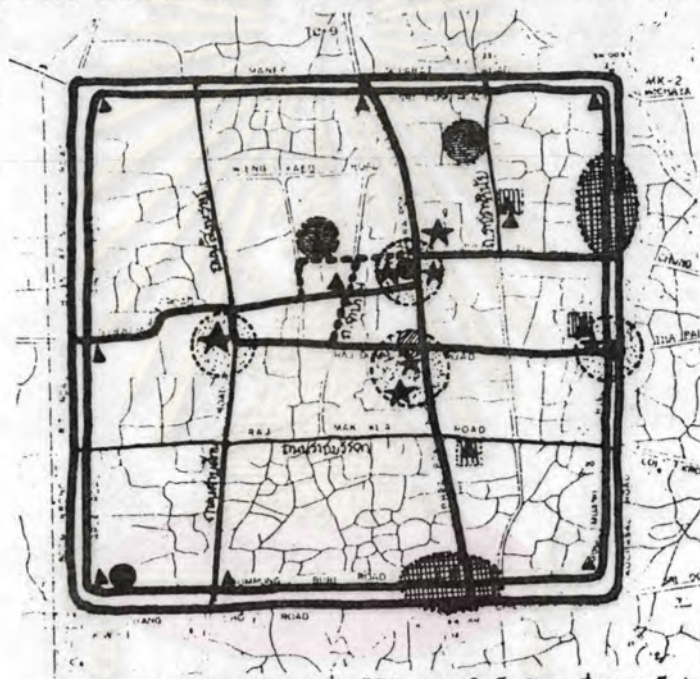
(ฉ) จุดเด่นไร้คุณภาพ (Poor Quality Landmark) ได้แก่ ปัญหาความเด่นของวัตถุที่มีคุณภาพทางทัศนภาพต่ำ ในพื้นที่ศึกษา เป็นอาคารสูงของโรงแรมสุมิตร มนตรี และอินดาต

(ช) ถูกทำลายโดยสภาพแวดล้อม (Harmful Directly by Surroundings) ได้แก่ ปัญหาสิ่งสำคัญด้านทัศนภาพของชุมชน แต่ยังไม่ได้รับความสนใจหรือเห็นความสำคัญมากนัก มักจะมีปัญหาการถูกทำลายด้วย อาคารหรือเครื่องประกอบถนนต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง เช่น เสาไฟฟ้าที่ตัดจนชิดประตูช้างเผือก หรือศาลพระภูมิที่ประตูเชียงใหม่ และอาคารพาณิชย์ใกล้ชิดวัดพันเตา เป็นต้น

3) สรุปและข้อเสนอแนะ

จากองค์ประกอบและปัญหาด้านจินตภาพของเมืองข้างต้น จึงเสนอให้มีการปรับปรุงและกำหนดโครงสร้างขององค์ประกอบทั้งหมดดังแสดงในแผนที่ 5.6 ถนนสายหลักที่ควรสนใจปรับปรุงด้านกายภาพให้ดังงาม มีลักษณะเฉพาะได้แก่ ถนนโดยรอบกำแพงเมืองชั้นในทั้งหมด ถนนพระปกเกล้า ราชดำเนิน อินทวโรรส และส่วนหนึ่งของถนนราชวิถี ส่วนถนนสายรองได้แก่ ถนนราชมรรคา ถนนสิงหราช และส่วนหนึ่งของถนนราชภาวินัย

แผนที่ ๕.๖ ข้อเสนอโครงสร้างองค์ประกอบด้านจินตภาพของเมือง.

- ถนนสายโครงสร้างหลักที่ควรได้รับความสนใจเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นส่วนเชื่อมองค์ประกอบด้านจินตภาพต่างๆ เข้าด้วยกัน.
- ถนนสายโครงสร้างรอง.
- - - ถนนที่เสนอให้เป็นโครงสร้างรอง รั้วกับองค์ประกอบเด่นที่เสนอแนะในอนาคต.
- กลุ่มองค์ประกอบสำคัญ ในปัจจุบัน
- องค์ประกอบที่เสนอแนะให้เพิ่มความสำคัญ มีการปรับปรุง.
- องค์ประกอบเด่น ที่ควรปรับปรุง ลดความสำคัญ

จากแผนที่ จะเห็นว่ากลุ่มองค์ประกอบสำคัญจะรวมตัวอยู่ในบริเวณประตูท่าแพที่แยกกลางเวียง วัดพระสิงห์ และบริเวณศาลากลางเก่า ในอนาคตเสนอให้มีการปรับปรุงเพิ่มความสำคัญขึ้นอีก 2 แห่ง คือ บริเวณเรือนจำปัจจุบัน ซึ่งมีการเสนอแนะตลอดจนโครงการจะย้ายออกไปอยู่แล้ว มีผู้เสนอมามากมายให้ใช้บริเวณนี้เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว เช่น พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วัฒนธรรม สำนักงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ฯลฯ อย่างไรก็ตามการปรับปรุงด้านกายภาพและการเปลี่ยนแปลงการใช้สอย ควรคำนึงถึงลักษณะเฉพาะและบรรยากาศของเมืองเก่าที่ต้องการรักษาด้วย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงบางอย่าง

อาจเกิดผลกระทบต่อเมืองที่ไม่พึงปรารถนาได้ เช่น เป็นกิจกรรมที่ดึงดูดการจราจรจำนวนมากให้เข้ามาในพื้นที่ เป็นต้น

อีกบริเวณหนึ่งคือ วัดเชียงใหม่ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในวัด และภายนอกวัดให้ดีขึ้นจะช่วยให้เพิ่มการจดจำแก่บริเวณนี้ได้ และวัดเชียงใหม่ก็มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ในตัวเองอยู่แล้ว

จุดเด่นที่ด้อยคุณภาพ ได้แก่ อาคารสูงของโรงแรม 3 แห่งในพื้นที่ศึกษา ควรหามาตรการที่จะแก้ไขต่อไปตามความเหมาะสม การไม่อนุญาตให้ดำเนินการหรือรื้อถอนอาคารอาจเป็นมาตรการที่มีปัญหาและความยุ่งยากในการปฏิบัติระยะสั้น สำหรับปัญหาเฉพาะหน้าอาจกำหนดให้เปลี่ยนสี ซึ่งส่งผลต่อลักษณะที่ปรากฏของอาคารเป็นอย่างมาก และให้มีการควบคุมความสูงอาคารที่จะสร้างต่อไป

การศึกษาส่วนต่อไปจะเป็นการประเมินคุณค่าภูมิทัศน์ชุมชนและสถาปัตยกรรมในแต่ละบริเวณ

5.3 พื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 1 : เขตกำแพงเมือง

1) การประเมินคุณค่าภูมิทัศน์ชุมชน

ลักษณะของบริเวณกำแพงเมือง-คูเมือง โดยรอบทั้ง 4 ด้าน ได้รับการวิเคราะห์และแสดงไว้ในแผนที่ 5.7 ประกอบด้วยคูเมือง และถนนโดยรอบทั้งชั้นนอกและชั้นใน รายชื่อถนนชั้นนอก จากทิศเหนือไปตามเข็มนาฬิกา ได้แก่ ถนนมณีนพรัตน์ ถนนชัยภูมิและคชสาร ถนนราชเชียงแสนและช่างหล่อ และถนนบุญเรืองฤทธิ์ ส่วนถนนชั้นในประกอบด้วย ถนนศรีภูมิ ถนนมูลเมือง ถนนบำรุงบุรี และถนนอารักษ์

.ประตูด่านดอก.

๑

๔

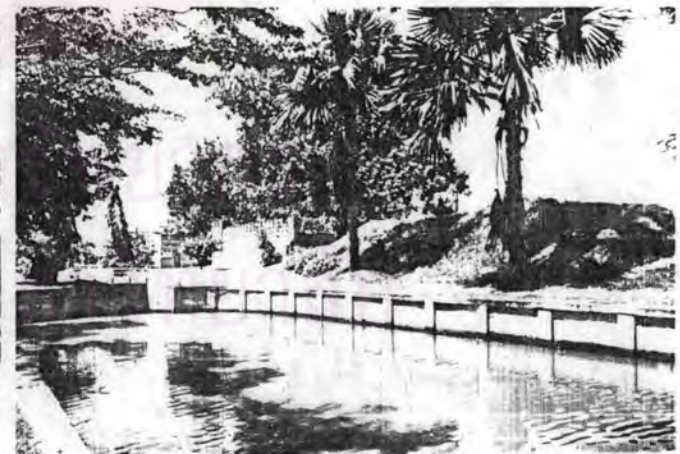
๒

๕

๓

๖

๑, ๒ สภาพก่อนและหลังสร้างอาคารใหม่ ใกล้ประตูสวนดอก (สร้างเสร็จ พ.ศ. ๒๕๒๙) เป็นอาคารที่ยังขาดความกลมกลืน หรือการส่งเสริมบรรยากาศโบราณสถาน(๓)

๔ ประตูสวนดอก ถ่ายจากด้านใน กำแพงไปยังทิศตะวันตก

๕ ประตูสวนดอกถ่ายจากด้านนอก สิ่งเกตุต้นโพธิ์ทั้งสองข้างยังคงแต่งรูปทรงให้สวยงามกว่าที่เป็นอยู่ได้.

๖ สภาพอันร่มรื่นงดงาม ของบริเวณประตูสวนดอกด้านนอก.

๑

ແຈ່ງຫ້ວຣິນ ກ່ອນແລະຫຼັງການບູຣຸນະ.

๑, ๒ ແຈ່ງຫ້ວຣິນ ດ້ານນອກກ່ອນ ແລະຫຼັງການບູຣຸນະ

๓, ๔, ๕ ແຈ່ງຫ້ວຣິນດ້ານໃນ ກ່ອນບູຣຸນະ ຂະນະບູຣຸນະ ແລະຫຼັງຈາກບູຣຸນະແລ້ວ ການບູຣຸນະແຈ່ງຫ້ວຣິນເປັນຕົວຢ່າງທີ່ນ່າສະໄໝ ທັງແນວຄິດທີ່ຕໍ່ເຕັມເທົ່າທີ່ຈຳເປັນ ໃ່ມັກໃ່ໝີ່ໃ່ສັມບູຣຸນ໌ທັງໝົດ ແລະຜົນສັດທິທີ່ໄດ້ຄ່ອນຂັງເໝາະສັມດງາມ.

๒

๓

๔

๕

ຈຸນລະນາ ມະຫາວິທະຍາລັຍ

. แจ่งหัวริน .

๑ แจ่งหัวรินด้านใน อาคารสูงข้างหลังคือโรงแรมศรีโตเกียว บนถนนบุญเรืองฤทธิ์ ภาพถ่ายขณะทำการบูรณะ ภาพเล็กแจ่งหัวรินด้านนอกเมื่อบูรณะเสร็จแล้ว.

๒ มุมมองจากแจ่งหัวรินไปยังถนนบุญเรืองฤทธิ์ ยังไม่มีอาคารสูงอื่นนอกจากโรงแรมศรีโตเกียว.

๓ มุมมองจากแจ่งหัวรินอีกด้านหนึ่ง ไปยังถนนมณีนพรัตน์ ยังคงรักษาเส้นขอบฟ้าไว้ได้เช่นกัน.

ประตูช้างเผือก.

- ๑ ประตูช้างเผือก จากทิศตะวันตกด้านนอกเมือง
- ๒ เสาไฟฟ้าที่ตัดชิดอย่างไม่เห็นค่ากำแพงเมืองเก่า
- ๓ มุมมองที่ตัดเสาไฟสูงเกินขนาดต้นไม้แห่งวัน
- ๔ บริเวณประตูช้างเผือก เมื่อมีพิธีสืบชะตาเมือง
- ๕ สภาพอันยุ่งเหยิง หน้าตลาดประตูช้างเผือก.

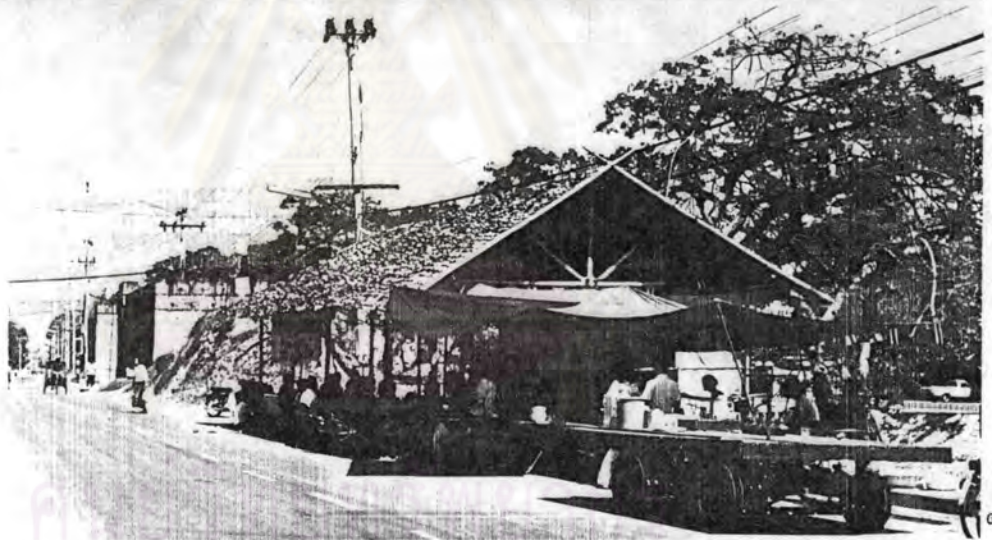
๑

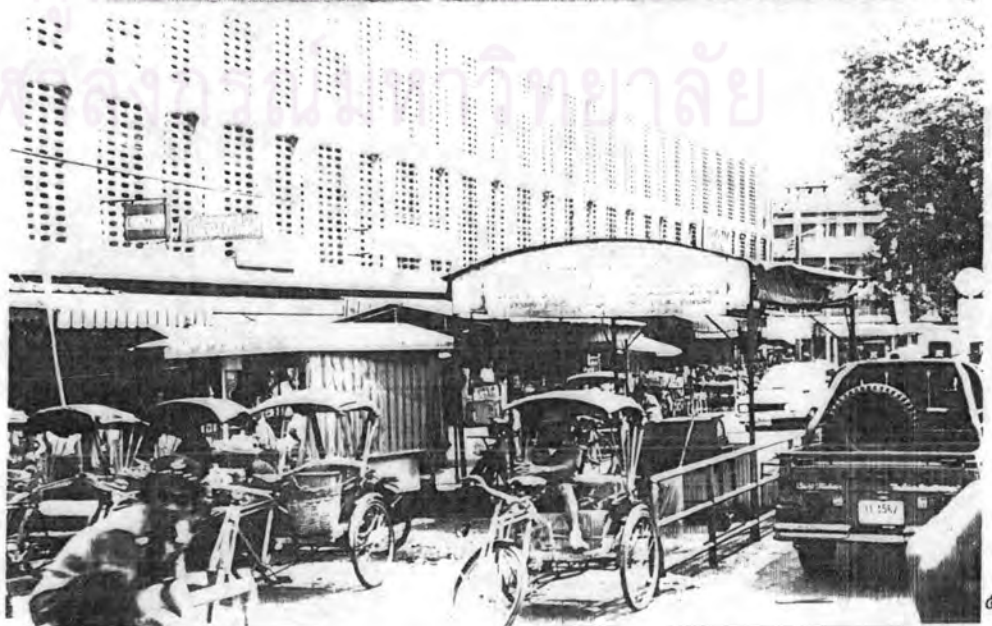
๒

๓

๔

๕

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑

๔

๒

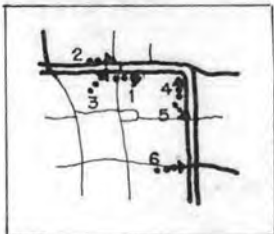
๕

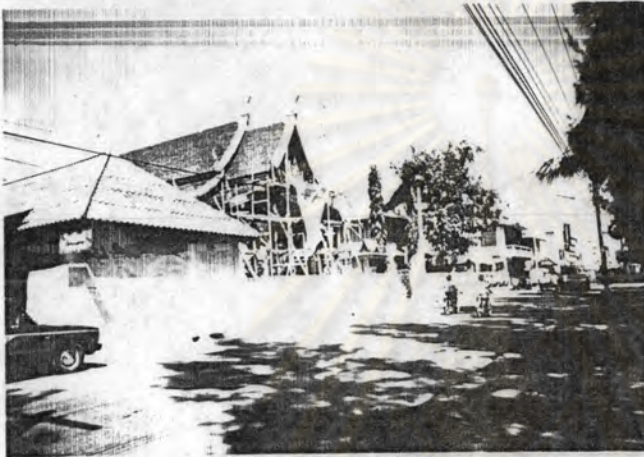
๓

๖

- ๑ มุมมองผ่านคูเมือง ระหว่างถนนมณีนพรัตน์ กับศรีภูมิ ภาพถ่ายจากทิศตะวันตก.
- ๒ สามแยกสนามกีฬาบนถนนมณีนพรัตน์ ถ่ายจากด้านทิศตะวันตก
- ๓ สามแยกสนามกีฬา เต็มไปด้วยป้ายขนาดใหญ่ สีสนิมดูมืด และไร้ระเบียบ ปัจจุบันป้ายถูกรื้อถอนแล้ว
- ๔ มุมมองแจ้งศรีภูมิด้านในจากถนนมูลเมือง สังเกตต้นโพธิ์ที่แจ้งรูปทรงยังไม่ดัดนัก.
- ๕ บริเวณที่ขาดความเป็นระเบียบ ความงดงาม เต็มไปด้วยป้ายและอาคารไม่กลมกลืน บนถนนชัยภูมิ.
- ๖ สี่แยกสมเพชร อาคารสีสนิมดูมืด ป้ายขนาดใหญ่ บริเวณที่ไร้ความงดงามอีกแห่งหนึ่ง.

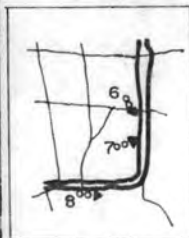

ทัศนียภาพบนถนนมูลเมือง.

ลำดับของมุมมองบนถนนมูลเมืองจากทิศใต้-
ไปทิศเหนือ จากประตูท่าแพถึงสี่แยกสมเพชร
นอกจากโรงแรมมนตรีแล้ว ส่วนใหญ่เป็นอาคาร
สูง ๑-๒ ชั้น แต่ก็เริ่มมีปัญหาจากรูปแบบ-
อาคารที่ขาดความกลมกลืน ระหว่างอาคารเก่า
กับอาคารใหม่ ภาพ ๑ อาคารเก่าที่เห็นคือ-
ร้านรับตัดเสื้อผ้า, ร้านขายเครื่องซิง-ตวง-วัด
ภาพ ๒ วัดดอกเอื้อง ภาพ ๓ อาคารเก่าคือร้าน
ขายกาแฟ ภาพ ๔ มองไปยังถนนชัยภูมิด้าน
นอกกำแพง บริเวณร้านขายอาหารฝรั่งเศส.

๑ .ประตูท่าแพ.

๑ ประตูท่าแพจะเปิดให้เฉพาะขบวนแห่ผ่าน
๒ พิธีทำบุญตักบาตร ฉลองประตูท่าแพ(๑๓เมษ๒๕๔)
๓ ป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ สีสันฉูดฉาดบริเวณนี้.
๔, ๕ อาคารพาณิชย์ ที่อยู่ในบริเวณกำแพงเมือง
๖, ๗ อาคารสูง ของโรงเรียนพาณิชย์
๘ อาคารเก่าใหม่ บนถนนราชเชียงใหม่

ประตูเชียงใหม่.

๑

๒

๓

๔

๕

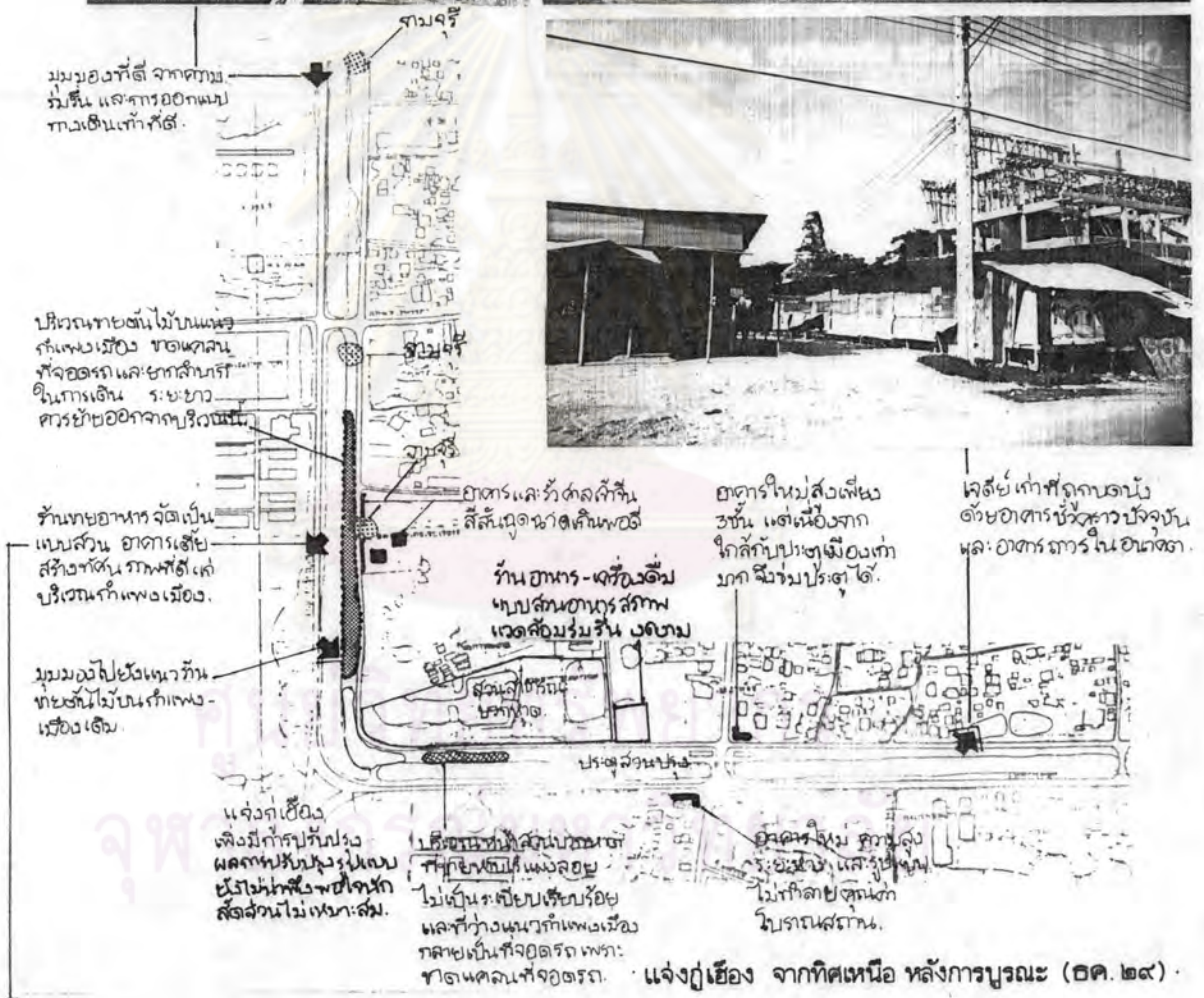

๖

๑, ๒ สภาพหน้าตลาดประตูเชียงใหม่ มีแผงลอยขายอาหาร-ผลไม้ และที่จอดรถยนต์โดยสาร เป็นย่านที่สับสน วุ่นวายไร้ระเบียบมากที่สุดย่านหนึ่ง ขณะเดียวกันก็ขาดแคลนที่จอดรถยนต์ส่วนบุคคล ที่ริมคูเมืองแนวกำแพงเมืองจึงถูกใช้เป็นที่จอดรถยนต์ (๓)
 ๔ ศาลพระภูมิ ที่ได้รับความปรารถนาทั้งรูปแบบและสีล้น ขนาดค่อนข้างใหญ่และตั้งชิดประตูจนเกินไป.
 ๕, ๖ อาคารและป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ สร้างประชิดเจดีย์ที่ประตูเชียงใหม่ ทำลายมุมมองที่ติดต่อเจดีย์.

แผนที่ ๕.๗ วิเคราะห์ภูมิทัศน์ชุมชน บริเวณกำแพงเมือง

แจ้งภูเขื่อง ถ่ายจากทิศเหนือก่อนการบูรณะครั้งหลังสุด (กย.๒๕).

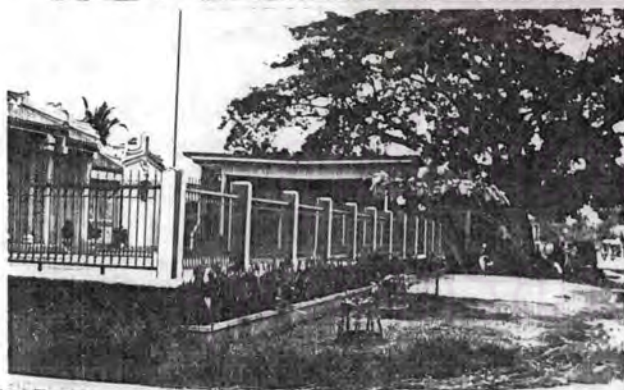
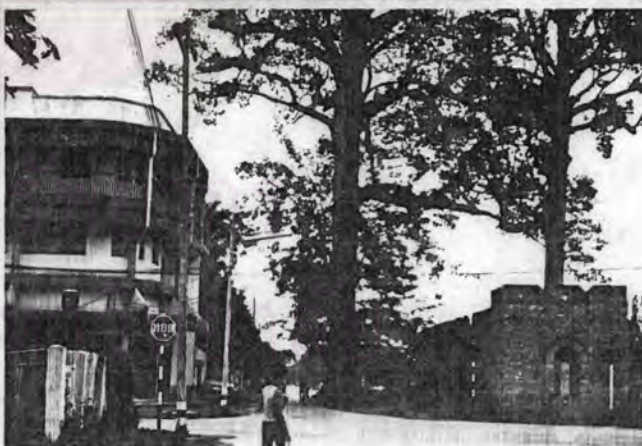

แจ้งภูเขื่อง จากทิศเหนือ หลังการบูรณะ (ธค. ๒๕).

.สวนบวกหาด.
.แจ่งกู่เอื้อง.

๑ ภายในบริเวณสวนสาธารณะบวกหาด ได้รับการดูแลค่อนข้างดี แต่ภายนอกด้านถนนบำรุงบุรียังไม่ได้รับการดูแลดีนัก ให้มีการขายอาหารขนมในหาบเร่-แผงลอย และยังขาดที่จอดรถที่ดีพอจึงต้องจอดบนผิวจราจร และบนที่ว่างแนวกำแพงเมือง (๒ , ๓)

๔ ศาลเจ้าจีน บนถนนอารักษ์ใกล้แจ่งกู่เอื้อง ตัวอาคารและรั้วสีน้ำตาล/ อาคารใกล้เคียงสวนปรุงสูงเกินจะสังเกตเห็นได้(๘)

๕ มุมอีกด้านหนึ่งของแจ่งกู่เอื้อง ที่แนวกำแพงถนนอารักษ์ เป็นร้านขายต้นไม้ ภาพถ่ายจากแจ่งกู่เอื้อง อีกภาพ (๖) ถ่ายจากทิศเหนือไปยังแจ่งกู่เอื้อง ร้านขายต้นไม้อยู่ชิดถนน หน้าร้านใช้เป็นทั้งที่จอดรถและทางเดินเท้า ไม่สะดวกปลอดภัยสำหรับการเดินเท้า. (๗) ด้านหลังร้านขายต้นไม้ มองจากถนนบุญเรืองฤทธิ์ กิจกรรมและลักษณะกายภาพเช่นนี้แม้ไม่ขัดแย้งหรือมีผลเสียมากนัก แต่เนื่องจากที่ตั้งอยู่บนแนวกำแพง และยังมีปัญหาเรื่องคนเดินเท้า-ขาดแคลนที่จอดรถ ในอนาคตจึงควรย้ายออกบริเวณนี้

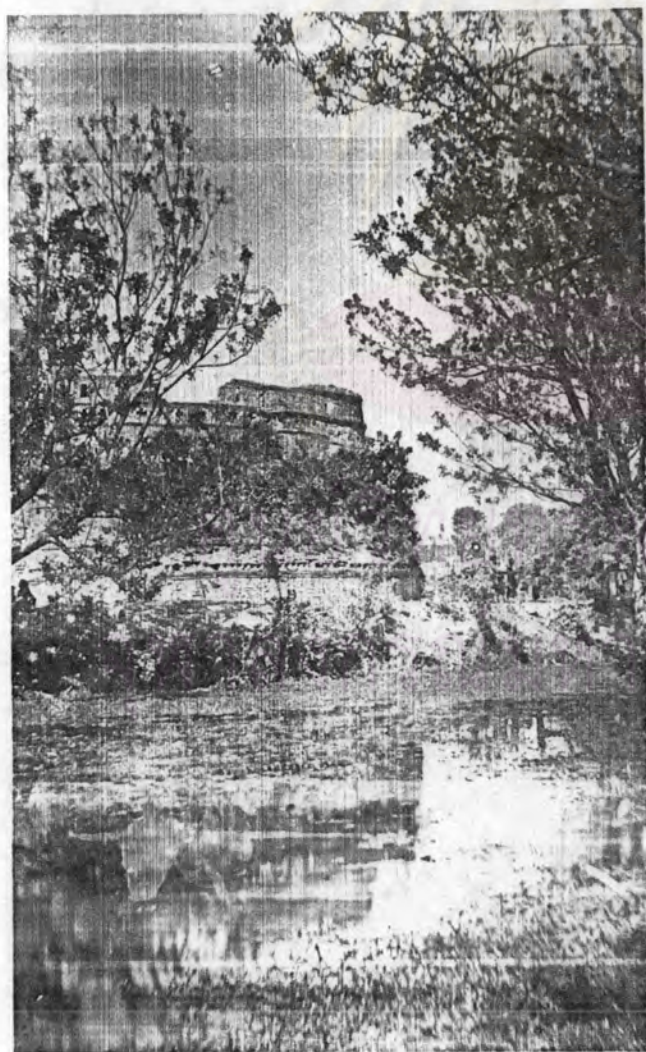
โดยสรุปแล้วบริเวณที่ 1 หรือเขตกำแพงเมือง ยังมีข้ออยู่บ้างที่มีการปรับปรุง บริเวณข้างเคียงให้ร่มรื่นงดงามในหลาย ๆ บริเวณ แต่ข้อควรระวังสำหรับการปรับปรุงด้าน ภูมิทัศน์ก็คือพึงคำนึงถึงเมืองในฐานะเมืองประวัติศาสตร์หรือเมืองเก่า การปรับปรุงใด ๆ อาจ สร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยงดงาม แต่ทำลายความรู้สึกของเมืองประวัติศาสตร์ (Historic Sense) ลงไปได้ และมุมมองที่สำคัญได้แก่มุมมองจากในเมือง อันมีตอয়ลู่เทพเป็นฉากหลัง เป็น ลักษณะพิเศษของเมืองเชียงใหม่ ซึ่งก่อให้เกิดความประทับใจแก่ผู้ชมได้ดียิ่ง โดยเฉพาะเมื่อมี ความระมัดระวังที่จะรักษาและสร้างสรรคภูมิทัศน์ชุมชนที่ดีในเมือง

2) สภาพและการดูแลรักษากำแพงเมืองในปัจจุบัน

กำแพงเมืองได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน การบูรณะซ่อมแซมจึงอยู่ใน ความรับผิดชอบของหน่วยศิลปากรที่ 4 กรมศิลปากร และเป็นโบราณสถานที่ไม่มีขอบเขตแน่นอน การดูแลรักษาบริเวณโดยทั่วไป ดำเนินการโดยเทศบาลนครเชียงใหม่อีกหน่วยงานหนึ่ง

กำแพงเมืองที่เหลืออยู่ในปัจจุบัน อยู่ในสภาพปรักหักพัง เหลืออยู่ไม่มากนักบริเวณ ประตูและแจ่งต่าง ๆ แตกต่างจากลักษณะกำแพงเมืองเมื่อ 70-80 ปีที่ผ่านมา ดังที่เห็นในภาพ เป็นอย่างมาก โดยตัวประตูและแจ่งเป็นส่วนที่ได้รับการบูรณะซ่อมแซม กระทั่งริ้วสร้างใหม่ตลอด ระยะเวลาที่ผ่านมา การบูรณะปรับปรุงก็มีหลายแนวทางหลายรูปแบบ ตั้งแต่การริ้วสร้างใหม่หมด (เพราะเห็นว่าที่มียู่เป็นของสร้างใหม่ไม่มีหลักฐานของประตูเก่าจริง) ที่ประตูทำแพ การบูรณะ เฉพาะส่วนที่จำเป็นไม่ต่อเติมให้ครบทุกส่วนที่แจ่งหัวหิน และการต่อเติมบางส่วนจนครบตามหลัก ฐานหรือขอสันนิษฐานที่มีแจ่งกู๋เฮือง การปรับปรุงเหล่านี้ให้ผลด้านทัศนภาพ ด้านการศึกษา ประวัติศาสตร์ และการใช้สอยมากขึ้นแตกต่างกันไป บางแห่งอาจให้ผลดีด้านทัศนภาพ บางแห่ง อาจให้ผลด้านการศึกษารูปแบบที่ถูกต้องแต่ก็ด้อยสำหรับการใช้งานในปัจจุบัน เหล่านี้เป็นต้น การร่วมมือกันของผู้เชี่ยวชาญในหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน เป็นสิ่งจำเป็น อย่างยิ่งเพื่อเลือกแนวทางที่ให้ผลเสียในทุก ๆ ด้านน้อยที่สุด

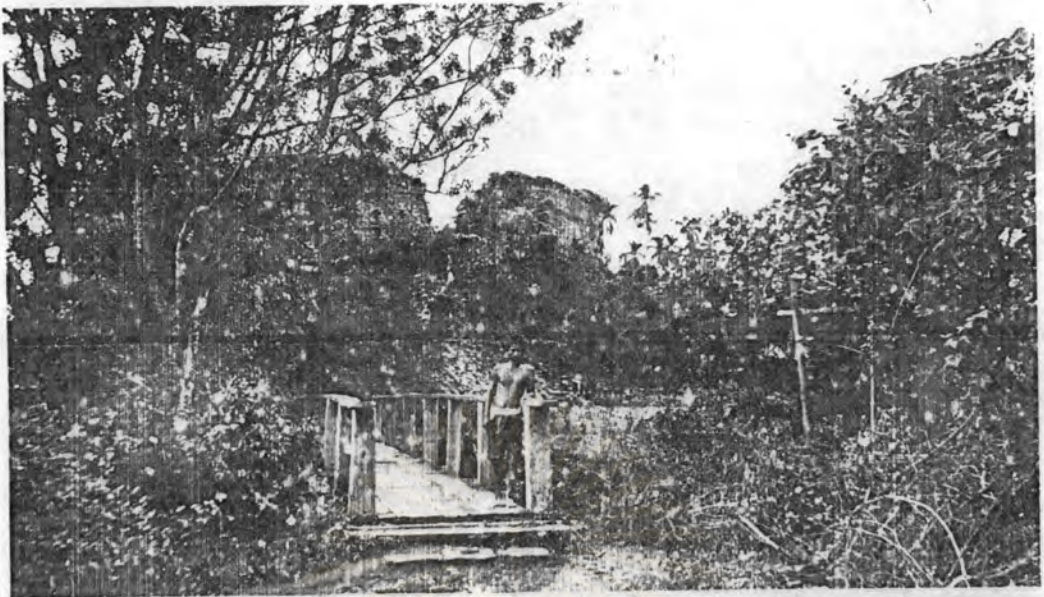
กำแพงเมืองในอดีต.

ภาพเก่าจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ
ไม่ปรากฏ ปีที่ถ่ายภาพ แต่ระบุว่าเป็น
ประตูช้างเผือก ภาพบนมีความเป็น
ไปได้มาก ส่วนภาพล่างเป็นแจ่งหรือ
มุมเมืองมากกว่า.

ยากร
วิทยาลัย

กำแพงเมืองในอดีต.

ภาพเก่าจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ สภาพประตูและป้อมมุมเมืองในอดีต ภาพล่างบริเวณประตู
ทำแพขึ้นนอก บนถนนทำแพ สิ่งเกิดอาคารริมถนนทั้งสองด้าน.

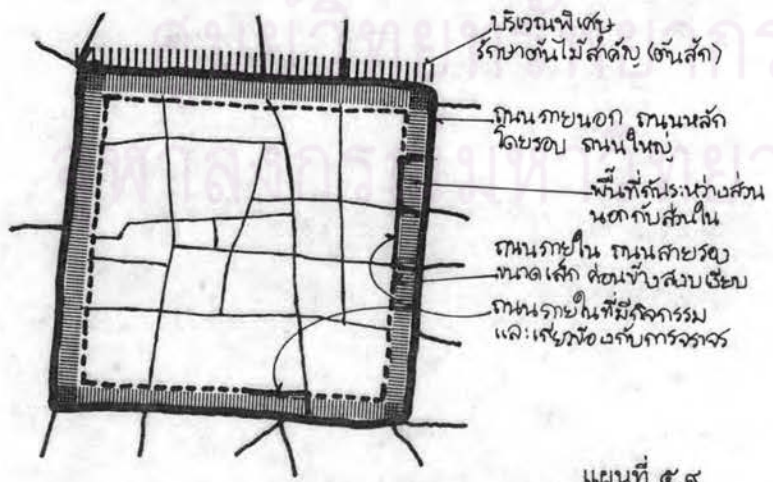
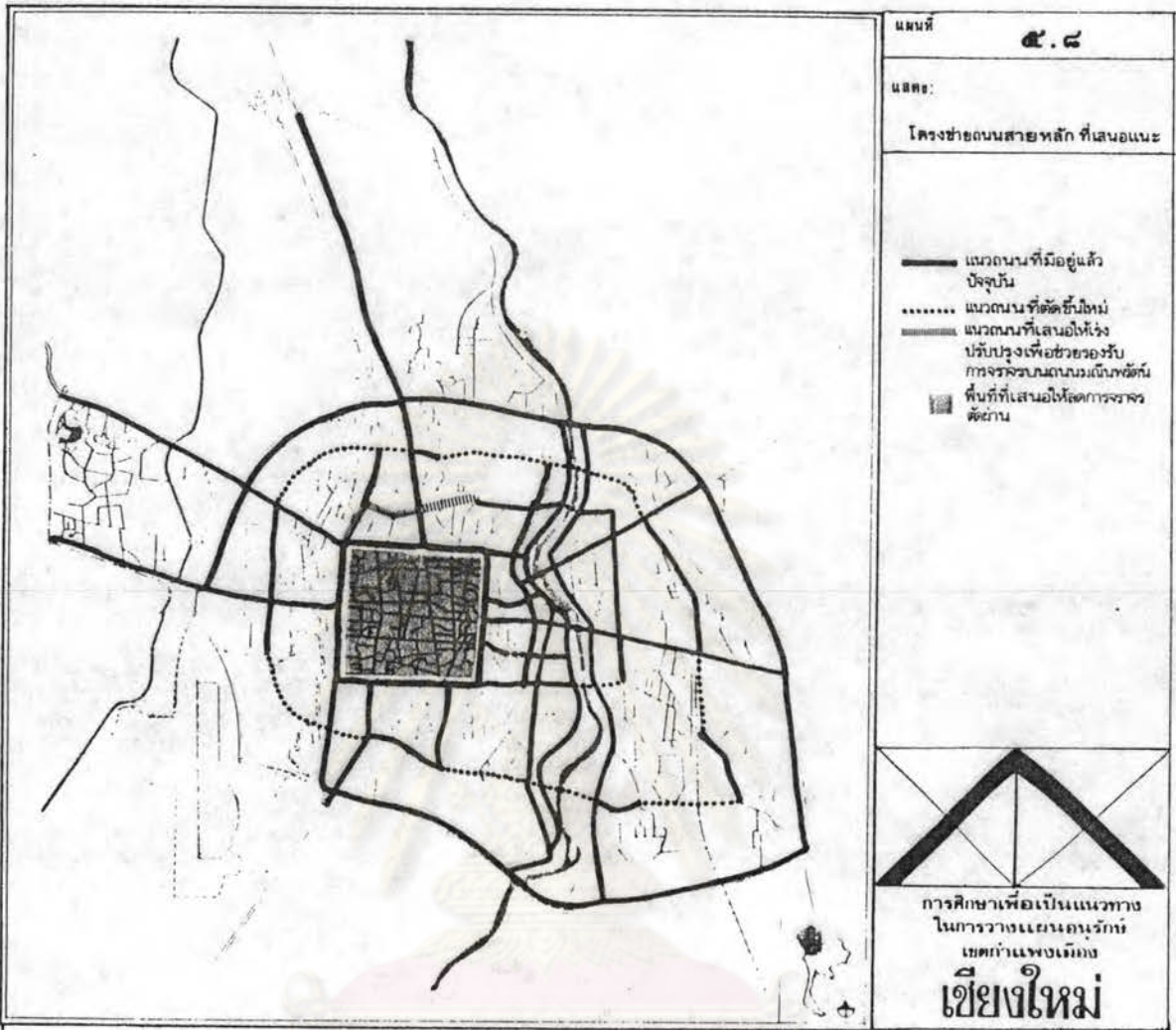
3) ข้อเสนอแนะ

การบูรณะซ่อมแซมส่วนของกำแพง เมืองที่เหลืออยู่ ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ เพื่อรวบรวมความคิดเห็น ความรู้และความสามารถในแขนงวิชาต่าง ๆ ทั้งด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม และวิศวกรรม เพื่ออนุรักษ์ส่วนของกำแพงที่เหลืออยู่ให้อายุต่อไปยืนยาวที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ เพื่อเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและให้การศึกษาด้านต่างๆ แก่ประชาชนทั่วไป โดยจะต้องตระหนักในคุณค่าของทรากกกำแพงเมืองเหล่านี้ว่าเป็นหลักฐาน หรือเอกสาร (Document) อย่างหนึ่งที่จะบอกข่าวสารและประวัติศาสตร์ของตนเองต่อผู้ชมได้ (M.W. Thompson 1981) การอนุรักษ์ที่ยึดถือมาตรฐานของจริยะในการอนุรักษ์ (Ethics of Conservation) ดังต่อไปนี้ (Feilden 1982)

- (ก) สภาพของโบราณสถานก่อนการแทรกแซงใด ๆ และกรรมวิธีทั้งหลาย ตลอดจนวัสดุที่ใช้ระหว่าง การซ่อมแซมต้องมีการจดบันทึกโดยละเอียด
- (ข) หลักฐานทางประวัติศาสตร์จะต้องไม่ถูกทำลาย บิดเบือน หรือเคลื่อนย้าย
- (ค) การแทรกแซงใด ๆ ต้องมีน้อยที่สุด เท่าที่จำเป็นเท่านั้น
- (ง) การแทรกแซงใด ๆ ต้องอยู่ภายใต้ความเคารพอย่างเที่ยงตรง ต่อ เอกภาพทางสุนทรียภาพ ทั้งด้านประวัติศาสตร์และกายภาพของมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านั้น

การช่วยให้ผู้ชมเข้าใจในโบราณสถานมากยิ่งขึ้น อาจใช้เอกสาร แผนผัง แผนที่ ภาพถ่าย หุ่นจำลอง หรือทัศนียภาพ ฯลฯ เป็นเครื่องช่วยอธิบาย นอกจากตัวโบราณสถานเอง เพื่อให้ผู้ชมได้เกิดภาพพจน์ที่ชัดเจนที่สุด โดยไม่ได้ทำลายหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีอยู่

สำหรับลักษณะเฉพาะ (Character) ของบริเวณนี้ เนื่องจากถนนโดยรอบ ลายนอกกำแพงเป็นต้องใช้เป็นถนนสายหลัก (Ring) เพื่อลดการจราจรตัดผ่านพื้นที่ จึงควรกำหนดให้มีขนาดใหญ่รองรับการจราจรได้พอเพียง การกำหนดให้เป็นถนนขนาดใหญ่แม้จะมีผลต่อลักษณะเฉพาะของถนนในส่วนนี้ แต่ก็น่าจะยินยอมให้เกิดขึ้นตามประโยชน์ใช้สอยของ เมืองในปัจจุบัน ทั้งนี้มีข้อยกเว้น เฉพาะบนถนนมณีนพรัตน์ด้านทิศเหนือของพื้นที่ซึ่งมีต้นสักอันเป็นต้นไม้มีค่าขนาดใหญ่เป็นระยะ ๆ ตลอดสาย ควรจะพิจารณาความสูงของถนน โดยให้ความสำคัญของการเก็บรักษาต้นไม้ที่มีคุณค่าเหล่านี้ไว้ด้วย ไม่ใช่ความสามารถในการรองรับการจราจรเพียงอย่างเดียว การเร่งปรับปรุงถนนให้ลื่นไหล ซึ่งปัจจุบันอยู่ในสภาพไม่ดีขึ้น ตลอดไปจนถึงถนนข้างเผือก

แผนที่ ๕.๕
ลักษณะเฉพาะของบริเวณที่ ๑ ที่เสนอนะ

ข้อ 2 ที่เชื่อมต่อกับถนนรัตนโกสินทร์ และมีโครงการจะปรับปรุงเป็นถนนวงแหวนชั้นในของเมือง อยู่แล้ว ให้สามารถเดินทางได้สะดวกสบายยิ่งขึ้น จะช่วยลดการจราจรบนถนนมณีนพรัตน์ได้ (ดูแผนที่ 5.8) ส่วนองค์ประกอบอื่น ๆ ควรออกแบบให้สัมพันธ์กัน โดยคำนึงถึงว่าพื้นที่นี้เป็น "ส่วนต่อเนือง" กับพื้นที่ประวัติศาสตร์เขตกำแพงเมืองชั้นใน และอาคารที่ตั้งบนถนนสายนี้ย่อมมีผลต่อมุมมองกำแพงเมืองโดยรอบทั้งหมด ควรมีการกำหนดรูปแบบและความสูงที่จะไม่ทำลายมุมมอง เหล่านั้น

ส่วนถนนโดยรอบลำยใน ควรให้มีขนาดเล็ก เป็นลักษณะถนนภายในพื้นที่ มีส่วนคูเมือง เป็น "ตัวคั่น" (Buffer Zone) ระหว่างถนนลำยนอกกับลำยใน ยกเว้นถนนมูลเมือง บริเวณตลาดส้มเพชร และถนนบำรุงบุรีบริเวณตลาดประตูเชียงใหม่ ที่อาจมีลักษณะแตกต่างจากถนนโดยรอบลำยใน เพราะเป็นบริเวณที่มีกิจกรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้คนและยานพาหนะจำนวนมาก (ดูแผนที่ 5.9) การออกแบบองค์ประกอบให้มีความสัมพันธ์กันแบบพื้นที่ใน "เขตประวัติศาสตร์" ต้องมีการกำหนดรูปแบบและควบคุมความสูงอาคารที่จะสร้างใหม่ในบริเวณนี้ ซึ่ง จะกล่าวถึงรวมกับการศึกษาพื้นที่ส่วนอื่น ๆ ต่อไป

5.4 พื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 2 : ย่านกลางเวียง

1) การประเมินคุณค่าภูมิทัศน์ชุมชน

พื้นที่ส่วนที่ 2 หรือย่านกลางเวียงนี้ เป็นบริเวณใจกลางเขตกำแพงเมืองชั้นใน และเป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการ สถานศึกษา และวัดสำคัญเกือบทั้งหมดในเขตกำแพงเมือง นับตั้งแต่ศาลากลางเก่า ศาลแขวงจังหวัด เรือนจำ ที่ว่าการอำเภอ สถานีตำรวจภูธร โรงเรียนอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ วัดพระสิงห์ วัดเจดีย์หลวง และวัดพันเตา เหล่านี้ เป็นต้น

ทางใต้ของพื้นที่จะเป็นที่ตั้งวัดถึง 6 วัด ซึ่งกระจายตัวบนถนนราชดำเนิน และพระปกเกล้า ส่วนทางเหนือจะเป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการและสถานศึกษา ส่วนที่เหลือเป็นที่ย่านอาศัย และมีร้านค้าจำนวนมาก การวิเคราะห์ภูมิทัศน์ชุมชนของบริเวณนี้ แสดงอยู่ในแผนที่ 5.10 ภูมิทัศน์ชุมชนของบริเวณนี้ส่วนใหญ่ยังเป็นอาคารสูง 2-3 ชั้น แทรกตัวอยู่ไม่สม่ำเสมอ ซึ่งให้ความร่มรื่น สวยงาม และเป็นเส้นของฟ้าของเมือง ยกเว้นบางบริเวณ เช่น บนถนนพระปกเกล้า ที่มีต้นไม้มีน้อยกว่าบริเวณอื่น ๆ และมีอาคารพาณิชย์มากกว่าด้วย

ถนนราชดำเนิน .

๑

๔

๒

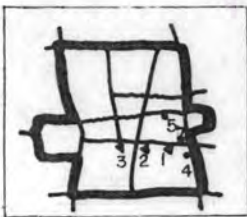
๕

๓

๖

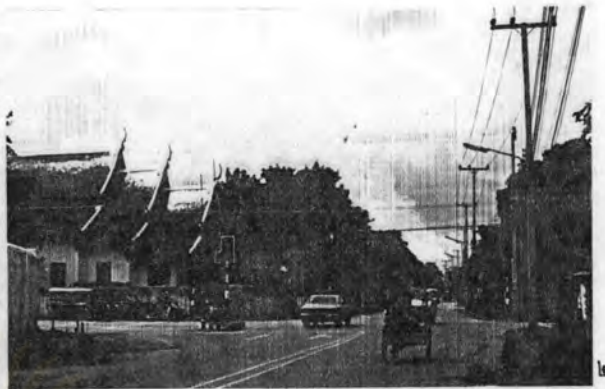

๗

๑,๒,๓ มุมมองที่ติดบนถนนราชดำเนิน
๔ ตึกแถวที่อยู่ใกล้ วัด วิหารวัดพันเตาถนน
พระปกเกล้า จนทำลายมุมมองที่ดีที่มีวัด
๕ เจดีย์วัดสระต้อมเมือง(ร้าง)ข้างศาลากลางเก่า
ขณะกำลังซ่อมแซม และเมื่อซ่อมแซมแล้ว(๖)
จะเห็นอิฐใหม่ก่อทับองค์เดิมเกือบทั้งหมด.
๗ ศาลหลักเมือง ที่สี่แยกกลางเวียงราชดำเนิน

๑

๒

๓

๔

๕

๖

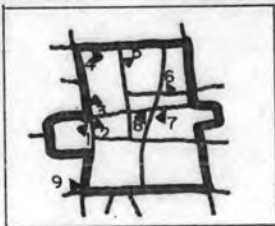
๗

๘

๙

.มุมมอง เส้นขอบฟ้า และกลุ่มต้นไม้
ค่อนข้างดีที่เหลืออยู่ในปัจจุบัน.

ถนนสายสำคัญ ได้แก่ ถนนราชดำเนิน จากสี่แยกกลางเวียงไปจนถึงวัดพระสิงห์ เป็นถนนที่ยังคงรักษา เส้นขอบฟ้า และภูมิทัศน์ที่ดีเอาไว้ได้ เพราะส่วนใหญ่ประกอบด้วย วัด สถานที่ราชการและที่อยู่อาศัย และถนนพระปกเกล้า ซึ่งเป็นที่ตั้งของวัดเจดีย์หลวง วัดพันเตา ศาลากลางเก่า และศาลแขวง ถนนสายนี้แม้จะประกอบด้วยวัด และสถานที่ราชการจำนวนมาก แต่พื้นที่ที่เหลือก็เป็นอาคารพาณิชย์ที่ไม่มีคุณภาพทางสุนทรียภาพมากนัก ทำให้ถนนสายนี้ยังไม่มี ลักษณะเฉพาะตัว หรือเรียบร้อยงดงามนัก ความขัดแย้งระหว่างอาคารพาณิชย์ที่สร้างขึ้นใหม่กับ อาคารเก่าที่สำคัญ คือบริเวณสี่แยกกลางเวียง ที่วิหารวัดพันเตา ส่วนพื้นที่ที่สำคัญได้แก่ ที่ว่าง หน้าศาลากลางเก่า ซึ่งปรับปรุงขึ้นใหม่จากที่ว่างกิ่งลำธารณะ (อยู่ในรั้วสถานที่ราชการ) มา เป็นที่ว่างลำธารณะ (อยู่นอกรั้ว เป็นลานโล่งขนาดเล็ก) เป็นบริเวณที่ค่อนข้างงดงามดึงดูดใจ และมีอาคารเก่าได้แก่ ศาลากลางเก่า และศาลแขวง (ด้านตรงข้ามของถนน) เป็นองค์ประกอบ สำคัญของที่ว่างนี้

2) การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรม

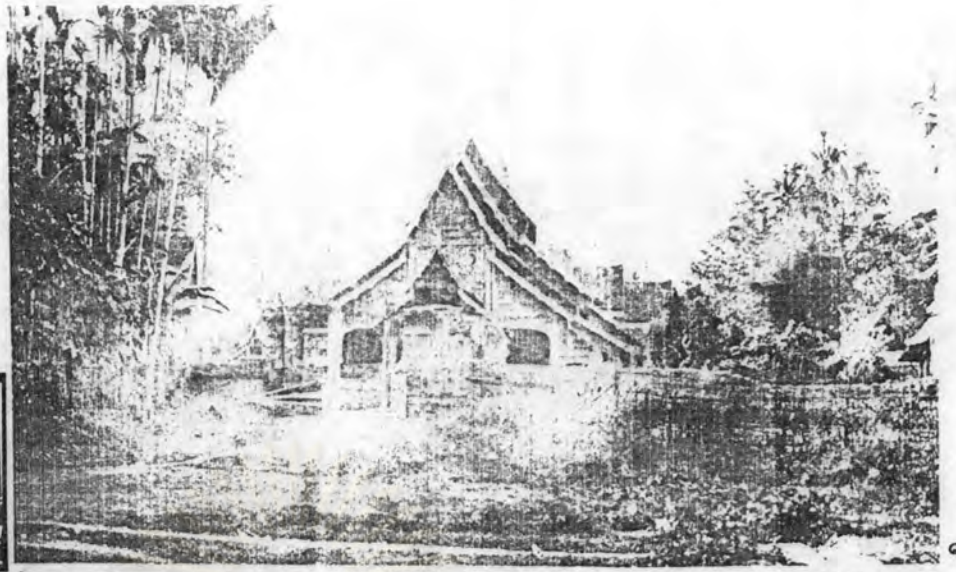
สถาปัตยกรรมที่ทำการสำรวจในบริเวณที่ 2 นี้ ประกอบด้วย ศาลนสถาน 19 แห่ง ในวัด 6 วัด และวัดร้าง 1 วัด ภูมิและศาลาการเปรียญอีก 6 แห่ง สถานที่ราชการและ สถานศึกษา 5 แห่ง บ้านพักราชการ 1 แห่ง และอาคารของเอกชน 33 แห่ง ตั้งอยู่กระจาย ทั่วทั้งพื้นที่ (ดูแผนที่ 5.11) รวมจำนวนทั้งสิ้นได้เท่ากับ 64 แห่ง นับเป็นบริเวณที่มีจำนวนอาคาร เก่าสูงมาก คือ มีจำนวนสูงสุดเท่ากับบริเวณที่ 5 ซึ่งมีจำนวนถึง 64 แห่ง เช่นกัน นอกจากจะมี อาคารเก่าจำนวนมากแล้ว อาคารที่มีคุณค่าความสำคัญในระดับสูงยัง อยู่ในบริเวณนี้เป็นจำนวน มากอีกด้วย โดยเฉพาะกลุ่มที่มีคุณค่าความสำคัญมากระดับที่ 1 หรือมากที่สุด ศาลนสถานที่มี คุณค่าความสำคัญสูงสุดทั้งหมด 8 แห่ง อยู่ในบริเวณนี้ถึง 7 แห่ง ได้แก่ วิหารหลวง อุโบสถ วิหารลายคำ หอไตรและเจดีย์วัดพระสิงห์ เจดีย์หลวงและวิหารวัดเจดีย์หลวง สำหรับอาคารที่ ไม่ใช่ศาลนสถานกลุ่มที่มีคุณค่าความสำคัญสูงสุดทั้งหมดเพียง 5 แห่ง อยู่ในบริเวณนี้ถึง 3 แห่ง ได้แก่ ศาลแขวง ศาลากลางเก่า และสำนักงานสหกรณ์ไบยาลูบ

รายละเอียดของคะแนนคุณค่าความสำคัญของ อาคารทั้งหมดในบริเวณนี้ ที่ประเมิน ตามเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นในข้อ 5.1 แสดงไว้ในตารางที่ 5.3 และการจัดกลุ่มอาคารทั้งหมด

วัดพระสิงห์.

๓

๑

๔

๒

๓, ๔ หอไตรด้านหน้าวัด และลวดลายปูนปั้นที่ผนังชั้นล่าง.

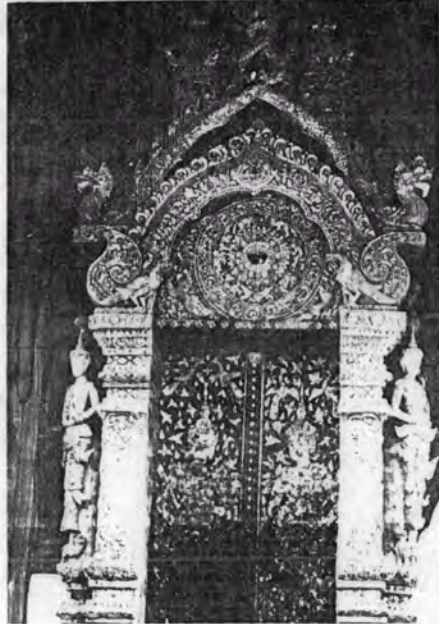
๑ ภาพเก่าวิหารหลวงวัดพระสิงห์ และ ๒ ภาพปัจจุบัน

๕

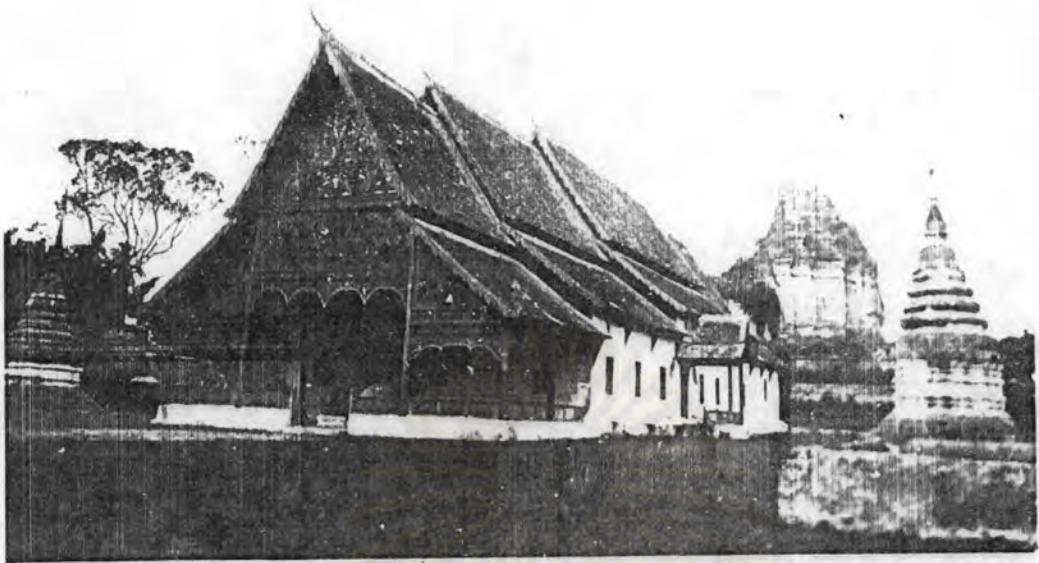
๖

๕ พระอุโบสถ และซุ้มประตูทางเข้าด้านใต้

๖ วิหารลายคำ พระพุทธลีลึงค์ภายใน และซุ้มประตูทางเข้า.

๑

๑ ภาพเก่าวัดเจดีย์หลวง จากหอจดหมายเหตุฯ เปรียบเทียบกับวิหารหลวงของวัดปัจจุบัน ในภาพที่ ๒

๒

๔

๓ เจดีย์หลวงในอดีต เปรียบเทียบกับ ๔ ปัจจุบันในมุมมองเดียวกัน.

๕

๖

๗

๕, ๖ กุฏิแก้วนครราชสีมา.
๗ อาคารคลุมเสาอินทขิล.

๓

. วัดเจดีย์หลวง .

วัดพันเตา.

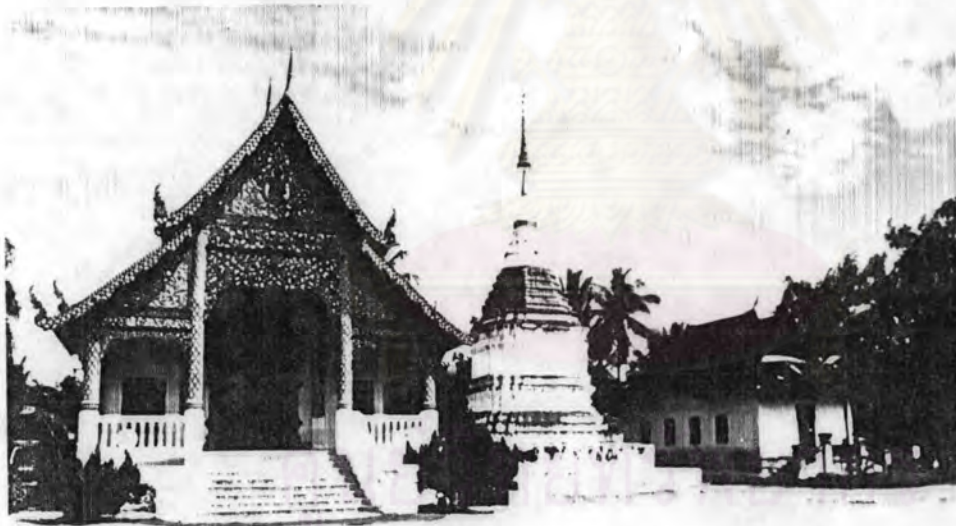

▲ วิหารวัดพันเตา และกุฏิหลังที่ 1 และ 2

วัดศรีเกิด.

▲ วิหารวัดศรีเกิดด้านตะวันออก
และด้านใต้ และโถงไม้ในวัด.

▲ วิหารวัดชัยพระเกียรติ อู่โบสถ์พางม้อ ปัจจุบันถูกเรือถอนแล้ว. (ภาพถ่าย ค.ศ. 2527)
วัดชัยพระเกียรติ.

▲ วิหารวัดทุ่งยู และกุฏิภายในวัด. วัดทุ่งยู.

▲ ต้น'หน้'วิหารวัดศรีเกิด.

▼ 5 ซ่างเรือนจำ

▲ 26 สิงหราช

อาคารที่ทำการสำรวจในบริเวณที่ ๒.

▼ 9-11 จำป๋น

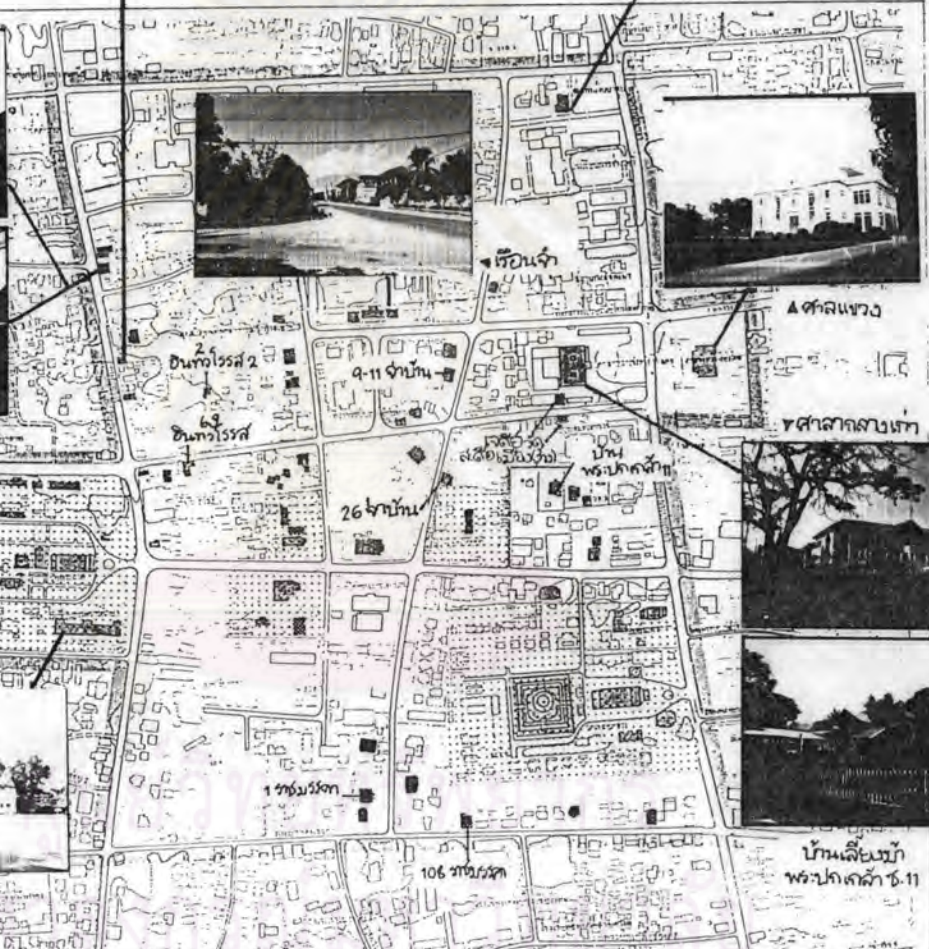

▲ 26 จำป๋น

▲ สำนักงานโยธาฯ

▲ 136 สิงหราช

▲ ศาลแพ่ง

▲ ศาลากลางเก่า

▲ บ้านเลี้ยงม้า

▲ พระปกเกล้า ๓-11

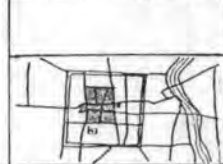
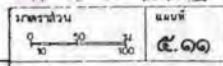
▲ โรงเรียนธรรมศาสตร์ศึกษา

การศึกษาเป็นแนวทางในการวางแผนผังเมือง
เชียงใหม่

อาคารที่ทำการสำรวจ

■ อาคารที่สำรวจ
... บริเวณวัด

▲ 69 อินทารโธล

▲ 2 อินทารโธล ๓-2

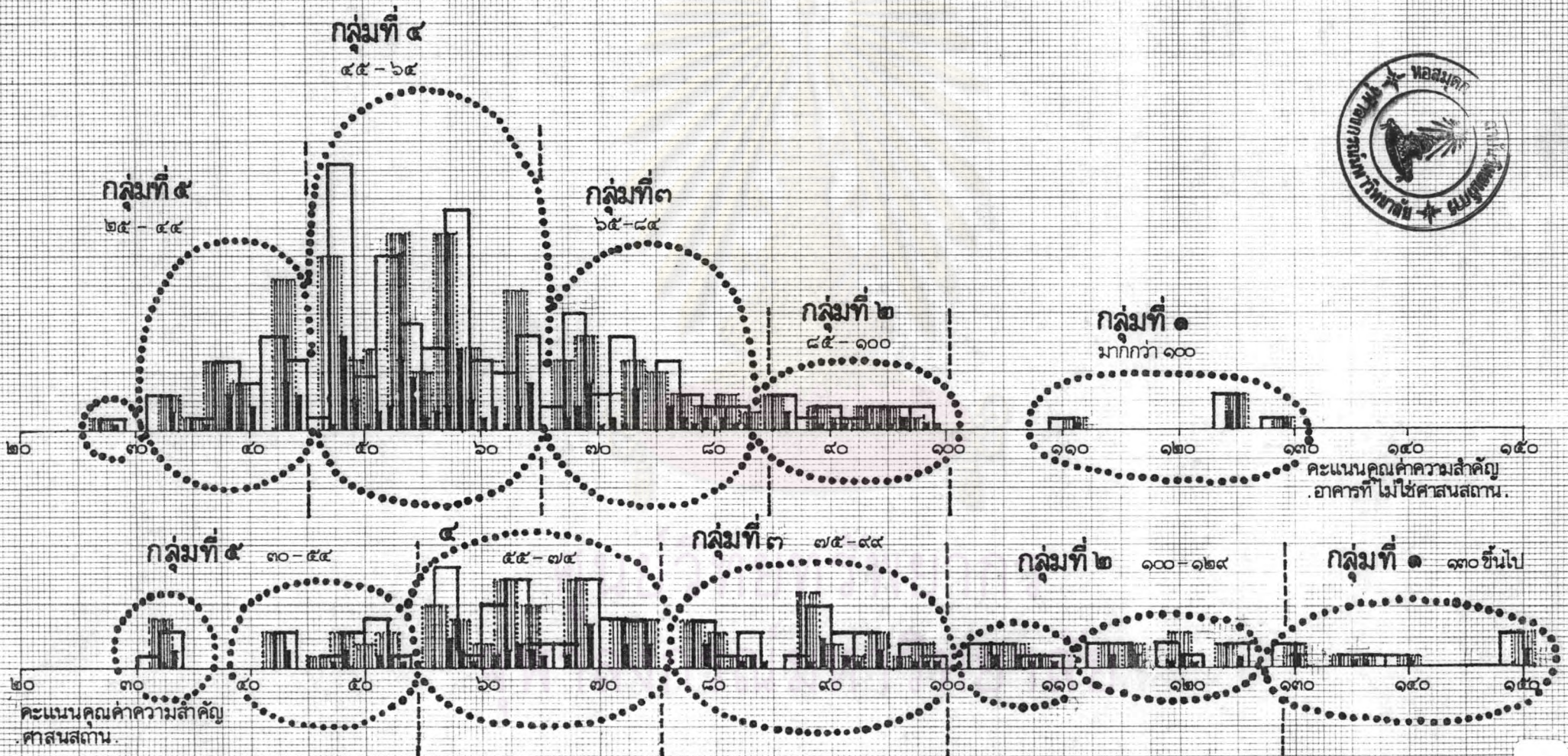

▲ 177 มรรดา

▲ 108 มรรดา

แผนภูมิ ๕.๓ การจัดกลุ่มคะแนนคุณค่าความสำคัญของอาคารด้วยวิธี HISTOGRAM

ตามค่าคะแนนความสำคัญโดยใช้ Histogram แสดงในแผนภูมิที่ 5.3 จากแผนภูมิจะเห็นได้ว่า อาคารที่มีค่าคะแนนคุณค่าความสำคัญสูงมากในกลุ่ม 1 นั้น มีจำนวนน้อยมาก ค่าเฉลี่ยมีเพียง 8 แห่ง และอาคารที่ไม่ใช่ค่าเฉลี่ยมีเพียง 5 แห่งเท่านั้น เมื่อพิจารณาประกอบกับค่าเฉลี่ยของคะแนนด้วย กลุ่มค่าเฉลี่ยมีค่าคะแนนเฉลี่ยประมาณ 86.32 (ซึ่งเป็นค่าอยู่ในกลุ่มที่ 3) ค่าเฉลี่ยในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 เป็นอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญสูงมาก ค่าเฉลี่ยในกลุ่มที่ 3 มีคุณค่าความสำคัญค่อนข้างสูง กลุ่มที่ 4 ซึ่งมีจำนวนค่าเฉลี่ยสูงที่สุดมีคุณค่าความสำคัญพอใช้ และกลุ่มที่ 5 เป็นกลุ่มที่มีคุณค่าความสำคัญไม่สูงนัก โดยเฉพาะค่าเฉลี่ยที่มีคะแนน 30-35 คะแนนนั้น มีคุณค่าความสำคัญน้อยที่สุดในกลุ่มค่าเฉลี่ยทั้งหมด

ส่วนกลุ่มอาคารที่ไม่ใช่ค่าเฉลี่ยมีค่าคะแนนเฉลี่ยประมาณ 59.81 (ซึ่งเป็นค่าอยู่ในกลุ่มที่ 4) ดังนั้นอาคารในกลุ่มที่ 1, กลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 ถือว่ามีคุณค่าความสำคัญสูง โดยมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั้งสิ้น อาคารในกลุ่มที่ 4 นั้นมีอาคารจำนวนสูงที่สุด อาคารในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีค่าคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ถือว่ามีคุณค่าพอใช้ ส่วนอาคารในกลุ่มที่ 5 เป็นอาคารที่มีคุณค่าไม่สูงนัก เช่นเดียวกับค่าเฉลี่ย

ตำแหน่งอาคารที่มีคุณค่าระดับต่าง ๆ ในบริเวณที่ 2 แสดงอยู่ในแผนที่ 5.12 ประกอบด้วยจำนวนอาคารในแต่ละกลุ่มดังนี้ คือ

- (ก) ค่าเฉลี่ย จำนวน 19 แห่ง มีคุณค่าความสำคัญใน 3 กลุ่มแรก แบ่งเป็น
- กลุ่มที่ 1 (130 คะแนนขึ้นไป) 7 แห่ง
 - กลุ่มที่ 2 (100-129 คะแนน) 7 แห่ง
 - กลุ่มที่ 3 (75-99 คะแนน) 5 แห่ง

(ข) อาคารที่ไม่ใช่ค่าเฉลี่ย จำนวน 45 แห่ง มีระดับคุณค่าความสำคัญต่าง ๆ กัน ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 (มากกว่า 100 คะแนน) 3 แห่ง
- กลุ่มที่ 2 (85-100 คะแนน) -
- กลุ่มที่ 3 (65-84 คะแนน) 13 แห่ง
- กลุ่มที่ 4 (45-64 คะแนน) 24 แห่ง
- กลุ่มที่ 5 (25-44 คะแนน) 5 แห่ง

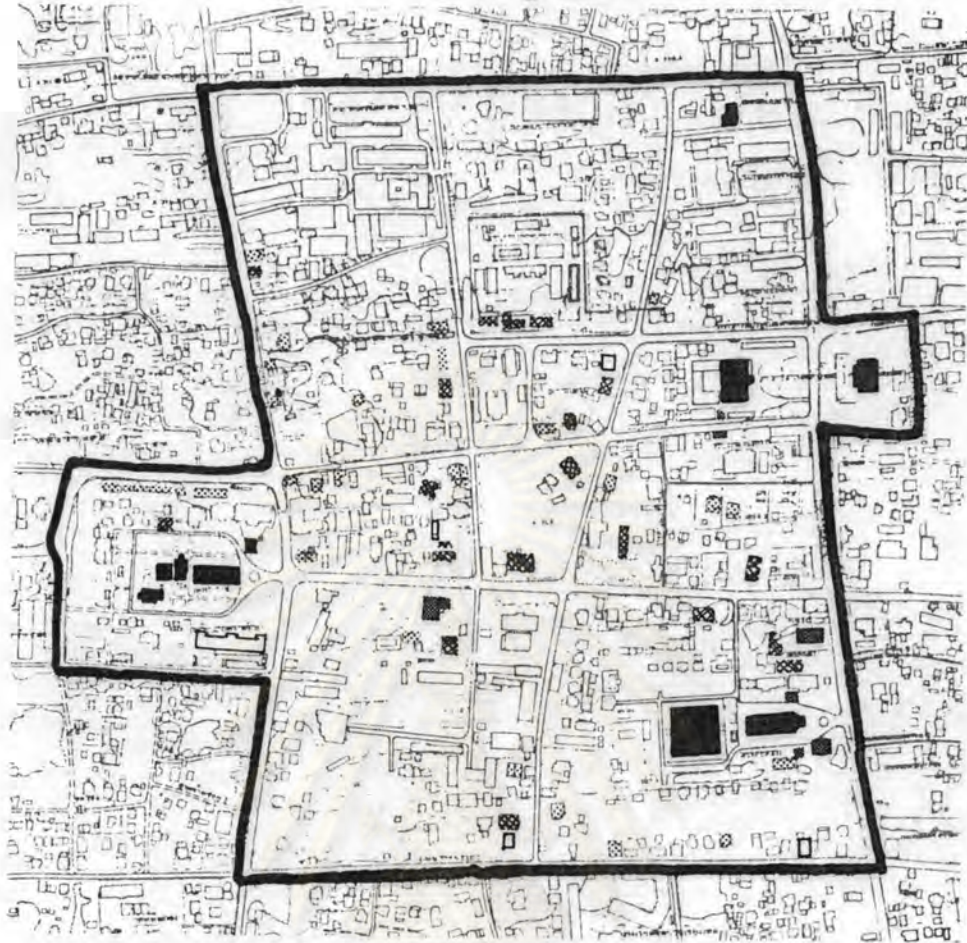
ตารางที่ 5.3 คะแนนคุณค่าความสำคัญและสภาพลัทธิการปกครองระดับที่ 2

ลำดับที่	ชื่อ	คุณค่าความสำคัญ												รวมคะแนน	สภาพ		
		ประวัติด้านสังคม				สถาปัตยกรรม				ภูมิทัศน์ชุมชน						ความสำคัญต่อการท่องเที่ยว	
		ความสำคัญ		อายุ		ลักษณะพิเศษ		รูปแบบ		คุณค่าต่อยาน		ความสำคัญของคน					
	ค่าไวหนัก	5		5		5		5		5		2		3			
	<u>วัดพระสิงห์</u>																
A1	วิหารหลวง	5	25	2	10	4	20	5	25	5	25	5	10	5	15	130	4
A2	อุโบสถ	5	25	5	25	5	25	5	25	5	25	5	10	5	15	150	3
A3	วิหารลายคำ	5	25	5	25	5	25	5	25	5	25	5	10	5	15	150	3
A4	หอไตร 1	5	25	5	25	5	25	5	25	5	25	5	10	5	15	150	3
A5	หอไตร 2	2	10	1	5	3	15	3	15	3	15	5	10	3	9	79	3
A6	เจดีย์	5	25	5	25	4	20	4	20	4	20	5	10	5	15	135	4
B1	กลุ่มปูชนีย	-	-	2	10	1	5	2	10	2	10	5	10	2	6	51	2
	<u>วัดเจดีย์หลวง</u>																
A7	เจดีย์หลวง	5	25	4	20	5	25	4	20	5	25	5	10	5	15	140	2
A8	เจดีย์รายด้านเหนือ	4	20	4	20	4	20	4	20	3	15	5	10	5	15	120	3
A9	เจดีย์รายด้านใต้	4	20	4	20	4	20	4	20	3	15	5	10	5	15	120	3
A10	วิหาร	5	25	4	20	4	20	4	20	4	20	5	10	5	15	130	4
A11	อาคารคลุมอินทผล	5	25	2	10	5	25	4	20	4	20	5	10	5	15	125	4
B2	ปูชนียวัตถุ	-	-	4	20	2	10	2	10	1	5	5	10	2	6	61	3
	<u>วัดพันเตา</u>																
A12	วิหาร	1	5	1	5	5	25	5	25	5	25	5	10	5	15	120	4
B3	ปูชนีย 1	-	-	4	20	2	10	3	15	3	15	5	10	2	6	76	3
B4	ปูชนีย 2	-	-	4	20	2	10	3	15	3	15	5	10	2	6	76	2
	<u>วัดศรีเกิด</u>																
A13	อุโบสถ	5	25	2	10	2	10	3	15	3	15	5	10	3	9	94	3
A14	วิหาร	5	25	2	10	4	20	4	20	5	25	5	10	3	9	109	5
B5	ศาลาการเปรียญ	-	-	3	15	2	10	2	10	1	5	5	10	2	6	56	3
	<u>วัดรางบัว</u>																
A15	วิหาร	1	5	2	10	2	10	3	15	4	20	5	10	3	9	89	3
A16	อุโบสถ	1	5	2	10	2	10	3	15	4	20	5	10	3	9	79	3
B6	ปูชนีย	-	-	1	5	1	5	1	5	1	5	5	10	2	6	36	4
	<u>วัดชัยพระเกียรติ</u>																
A17	วิหาร	4	20	2	10	2	10	3	15	4	20	5	10	3	9	94	3
	<u>วัดละตือเมือง (ร้าง)</u>																
A18	เจดีย์ฐานแปดเหลี่ยม	5	25	5	25	4	20	4	20	3	15	1	2	3	9	116	3
A19	เจดีย์ทรงกลมและฐานวิหาร	5	25	4	20	4	20	3	15	3	15	1	2	3	9	106	4

ตารางที่ 5.3 คะแนนคุณค่าความสำคัญและสภาพการปิดกั้นบริเวณที่ 2

ลำดับที่	ชื่อ	คุณค่าความสำคัญ										รวม		สภาพ			
		ประสิทธิภาพ				ศักยภาพ				ความสำคัญต่อการท่องเที่ยว		คะแนน					
		ประสิทธิผล		อายุ		ลักษณะพิเศษ		รูปแบบ		คุณค่าความหมาย	ความสำคัญของคน						
3	5	3	5	3	5	3	5	3	5	3	5						
	ค่าในหมึก		5		5		5		5		5		2		3		
B7	ศาลแขวงจังหวัด	3	15	5	25	5	25	5	25	4	20	5	10	3	9	129	4
B8	ศาลากลางเก่า	3	15	5	25	5	25	4	20	4	20	5	10	3	9	124	4
B9	สำนักงานโยธา	2	10	5	25	5	25	5	25	4	20	5	10	3	9	124	4
B10	เรือนจำ	2	10	3	15	2	10	3	15	3	15	1	2	2	6	73	3
B11	ร.ร.ธรรมราชศึกษา	-	-	2	10	1	5	1	5	1	5	4	8	2	6	44	4
B12	44 ลิงหราช	-	-	2	10	1	5	3	15	2	10	4	8	2	6	54	4
B13	36 ลิงหราช	-	-	4	20	2	10	3	15	2	10	4	8	2	6	69	1
B14	26 ลิงหราช	-	-	3	15	2	10	3	15	2	10	4	8	2	6	64	3
B15	28 ลิงหราช	-	-	3	15	2	10	3	15	2	10	4	8	2	6	64	3
B16	12-16 ลิงหราช	-	-	4	20	1	5	3	15	2	10	4	8	2	6	64	2
B17	13 ซ้างเรือนจำ	-	-	2	10	1	5	3	15	2	10	1	2	2	6	48	3
B18	3 ซ้างเรือนจำ	-	-	2	10	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	48	2
B19	1 ซ้างเรือนจำ	-	-	2	10	3	15	4	20	3	15	1	2	2	6	68	4
B20	85 ราชวิถี	-	-	2	10	1	5	2	10	2	10	1	2	2	6	43	1
B21	38 จำบ้าน	-	-	2	10	2	10	2	10	2	10	3	6	2	6	52	2
B22	9-11 จำบ้าน	-	-	4	20	2	10	4	20	3	15	3	6	2	6	77	3
B23	26 จำบ้าน	-	-	2	10	2	10	3	15	2	10	3	6	2	6	57	4
B24	7 จำบ้าน	-	-	3	15	2	10	2	10	2	10	3	6	2	6	57	2
B25	2 จำบ้าน	-	-	2	10	2	10	3	15	2	10	3	6	2	6	57	5
B26	49 อินทวโรรส	-	-	4	20	3	15	4	20	3	15	3	6	2	6	82	5
B27	4 อินทวโรรส	-	-	4	20	2	10	3	15	2	10	3	6	2	6	67	2
B28	6-8 อินทวโรรส	-	-	3	15	1	5	2	10	2	10	3	6	2	6	52	2
B29	63 อินทวโรรส	-	-	4	20	1	5	2	10	2	10	3	6	2	6	57	2
B30	65 อินทวโรรส	-	-	3	15	2	10	3	15	3	15	3	6	2	6	67	3
B31	2 อินทวโรรส (ข.2)	-	-	2	10	2	10	3	15	2	10	1	2	2	6	53	4
B32	69 อินทวโรรส	-	-	2	10	1	5	3	15	2	10	3	6	2	6	52	4
B33	103 อินทวโรรส	-	-	4	20	1	5	2	10	2	10	4	8	2	6	62	3
B34	105-107 อินทวโรรส	-	-	4	20	1	5	2	10	2	10	4	8	2	6	59	1
B35	3 พระปกเกล้า 11	-	-	2	10	2	10	3	15	3	15	1	2	2	6	58	4
B36	5 พระปกเกล้า 11	-	-	2	10	2	10	3	15	3	15	1	2	2	6	58	2
B37	70/1 ราชดำเนิน	-	-	4	20	2	10	3	15	3	15	5	10	2	6	76	3
B38	145 ราชดำเนิน	-	-	4	20	2	10	4	20	3	15	5	10	2	6	81	4
B39	บ้านพักตำรวจราชดำเนิน	-	-	4	20	2	10	3	15	2	10	5	10	2	6	71	4
B40	108 ราชดำเนิน	-	-	3	15	2	10	2	10	2	10	5	10	2	6	61	3
B41	82-86 ราชมรรคา	-	-	2	10	1	5	1	5	2	10	4	8	2	6	44	2
B42	92 ราชมรรคา	-	-	2	10	1	5	2	10	2	10	4	8	2	6	49	3
B43	108 ราชมรรคา	-	-	2	10	1	5	2	10	2	10	4	8	2	6	49	3
B44	114 ราชมรรคา	-	-	1	5	1	5	2	10	2	10	4	8	2	6	44	2
B45	1 ราชมรรคา	-	-	4	20	2	10	3	15	2	10	4	8	2	6	69	3

แผนที่ ๕.๑๒ คุณค่าความสำคัญของอาคารในบริเวณ ๒

คุณค่าความสำคัญ .

	อาคารระดับที่ 1		อาคารระดับที่ 3
	อาคารระดับที่ 2		อาคารระดับที่ 4
			อาคารระดับที่ 5

3) สภาพสถาปัตยกรรม คณะศึกษาศาสตร์พยาบาล

(ก) ค่าสนสถานในบริเวณนี้อยู่ในสภาพค่อนข้างดี คือ ส่วนใหญ่มีสภาพอยู่ในระดับพอใช้ จนถึงค่อนข้างดี เนื่องจากส่วนใหญ่เพิ่งผ่านการซ่อมแซมมาในระยะเวลาดำเนินการไม่เกิน 5-6 ปีนี้ โดยเฉพาะค่าสนสถานสำคัญที่มีชื่อเสียงของเมือง เช่น วัดพระสิงห์ วัดเจดีย์หลวง ตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2526 เป็นต้นมา มีความตื่นตัวในการทำนุบำรุง อนุรักษ์ และซ่อมแซม ค่าสนสถานสำคัญของเมืองเชียงใหม่เป็นอย่างมาก ซึ่งดำเนินการทั้งในรูปแบบเป็นทางการโดยหน่วยงานราชการ และการระดมทุนจากภาคเอกชนในรูปแบบของการทอดกฐินทอดผ้าป่า ค่าสนสถานที่มีคุณค่าสูงมาก และอยู่ในสภาพไม่ดีมักมีเพียงเจดีย์หลวง วัดเจดีย์หลวงเพียงแห่งเดียว แต่ก็ยังเป็นสักขะตาดูโบราณสถานมากกว่า อย่างไรก็ตามขณะทำการศึกษานี้ก็มีการดำเนินการขุดค้นบูรณะ

ซ่อมแซมเจดีย์หลวงอยู่แล้ว โดยสรุปประกอบด้วยคำสนสถานแบ่งกลุ่มตามสภาพได้ดังนี้ คือ

- กลุ่มที่ 1 สภาพดีเยี่ยม (5 คะแนน) 1 แห่ง
- กลุ่มที่ 2 สภาพค่อนข้างดี (4 คะแนน) 6 แห่ง
- กลุ่มที่ 3 สภาพพอใช้ (3 คะแนน) 11 แห่ง
- กลุ่มที่ 4 สภาพไม่ดีมาก (2 คะแนน) 1 แห่ง

(ข) อาคารที่ไม่ใช่คำสนสถาน สภาพของอาคารกลุ่มนี้มีหลายหลากแตกต่างกันไป คือ มีสภาพตั้งแต่ดีเยี่ยมไปจนถึงระดับไม่ดีทรุดโทรม เมื่อรวมจำนวนกลุ่มที่ 4 และที่ 5 ซึ่งเป็นอาคารที่มีสภาพไม่ดี จะมีจำนวน 1 ใน 3 ของอาคารทั้งหมด อาคารในแต่ละกลุ่มมีจำนวนดังนี้

- กลุ่มที่ 1 สภาพดีเยี่ยม 2 แห่ง
- กลุ่มที่ 2 สภาพค่อนข้างดี 13 แห่ง
- กลุ่มที่ 3 สภาพพอใช้ 15 แห่ง
- กลุ่มที่ 4 สภาพไม่ดีมาก 12 แห่ง
- กลุ่มที่ 5 สภาพไม่ดี ทรุดโทรม 3 แห่ง

4) ข้อมูลประกอบอื่น ๆ

(ก) คำสนสถาน คำสนสถาน 19 แห่ง ที่ทำการสำรวจ ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานถึง 14 แห่ง แสดงความสำคัญของคำสนสถานในบริเวณนี้ได้เป็นอย่างดี คำสนสถานที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานอยู่ในวัด 4 วัด ได้แก่ วัดพระสิงห์ วัดเจดีย์หลวง วัดพันเตา และวัดศรีเกิด และเป็นเจดีย์วัดสะตือเมือง (ร้าง) อีก 2 เจดีย์ การดูแลรักษา คำสนสถานดำเนินโดยวัดแต่ละวัด เฉพาะเจดีย์วัดสะตือเมือง ซึ่งอยู่ในบริเวณศาลากลางเก่า และหอประชุมติโลกราชจึงดำเนินการโดยหน่วยราชการเหล่านั้นสำหรับคำสนสถานที่ได้รับการขึ้นทะเบียนฯ การบูรณะซ่อมแซมเป็นครั้งคราว ดำเนินการโดย หน่วยศิลปากรที่ 4 กรมศิลปากร อีกหน่วยงานหนึ่ง

(ข) อาคารที่ไม่ใช่คำสนสถาน กลุ่มนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 45 แห่ง เป็นอาคารในวัด สถานที่ราชการและบ้านพักอาศัย หรือพาณิชย์พักอาศัย เฉพาะอาคารของเอกชนจำนวน 33 แห่ง เป็นอาคารพักอาศัยอย่างเดียว 24 แห่ง (ในจำนวนนี้เป็นหอพัก 1 แห่ง) และพาณิชย์พัก

พักอาศัย 9 แห่ง และเป็นอาคารที่มีเจ้าของอยู่อาศัยในอาคารด้วย 25 แห่ง ที่เหลืออีก 8 แห่ง มีเฉพาะผู้เช่าเท่านั้นที่อยู่อาศัยในอาคารนั้น จะเห็นได้ว่าบ้านเก่าในบริเวณนี้มีส่วนใหญ่ใช้ เป็นบ้านพักอาศัยอย่างเดียว และเป็นการครอบครอง-ใช้งานโดยเจ้าของบ้านด้วย

5) สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาทั้งด้านจินตนาการของเมือง ด้านภูมิทัศน์ชุมชน และสถาปัตยกรรม ต่างสอดคล้องกันและแสดงความสำคัญของบริเวณนี้ ได้เป็นอย่างดียิ่ง กล่าวคือเป็นบริเวณซึ่งเป็นที่ตั้งขององค์ประกอบด้านจินตนาการที่สำคัญเกือบทั้งหมดของเขตกำแพงเมือง เชียงใหม่ ได้แก่ บริเวณวัดพระสิงห์ สี่แยกกลางเวียง และบริเวณศาลากลางเก่า เป็นบริเวณที่มีถนนและบริเวณสำคัญที่รักษาความงดงามทางภูมิทัศน์ได้พอควร เช่นถนนราชดำเนิน และบริเวณศาลากลางเก่า นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งของสถาปัตยกรรม ที่มีคุณค่าระดับสูงจำนวนมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับ บริเวณอื่น ๆ ในเขตกำแพงเมือง

(ก) สถาปัตยกรรม

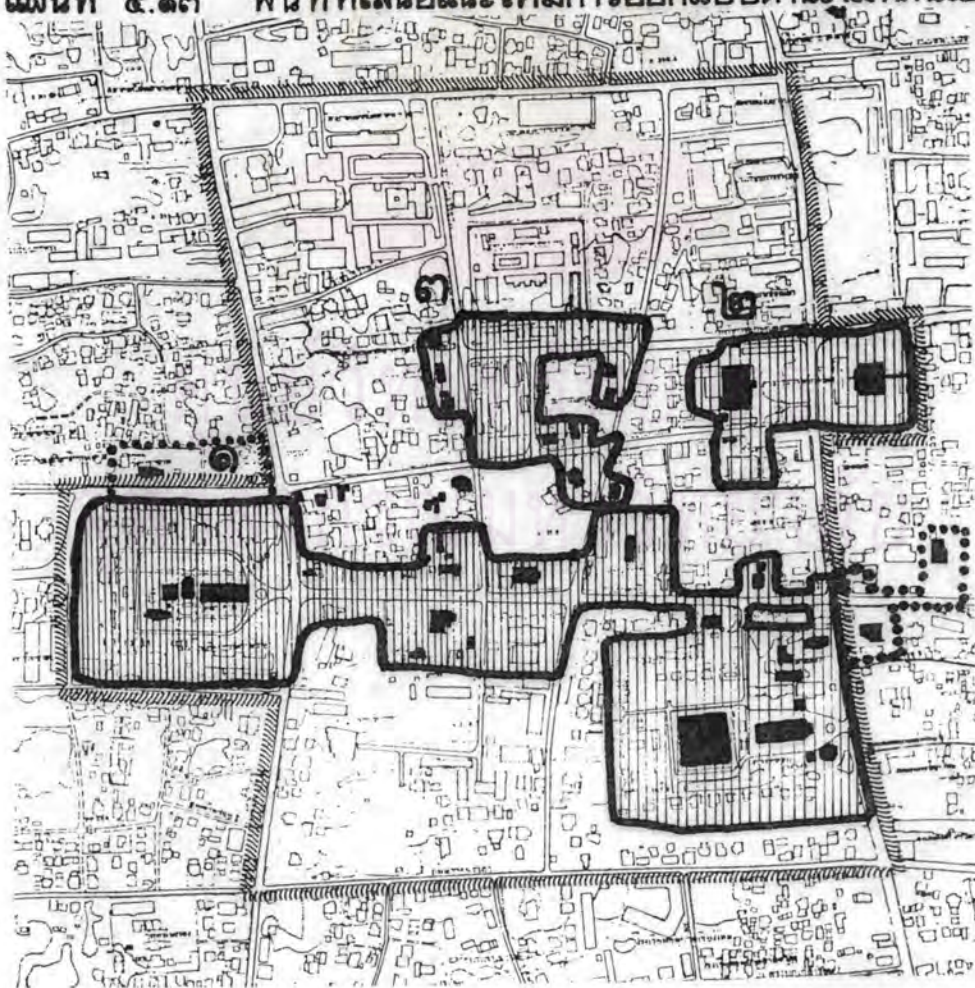
สถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าในบริเวณนี้ นอกจากค่าส่วนสถานแล้ว ยังมีสถานที่ราชการ และบ้านพักอาศัย เฉพาะบ้านพักอาศัยเป็นอาคารประเภทที่ได้รับความนิยมอย่างจริงจัง ให้เก็บรักษาอาคารไว้น้อยที่สุด ปัญหาการอนุรักษ์อาคารพักอาศัย เนื่องจากขาดแรงจูงใจทางเศรษฐกิจและทางวัฒนธรรม อันเป็นสาเหตุที่สำคัญที่กล่าวถึงแล้วในบทที่ 4 ยังมีปัญหาเรื่องขาดคำแนะนำให้ถูกต้องด้านรูปแบบและเทคนิคที่เหมาะสมในการบูรณะซ่อมแซมอาคารของตน แต่ปัญหานี้ก็เป็นปัญหาน้อยกว่าสาเหตุสำคัญดังกล่าวข้างต้น เพราะปรากฏการณ์ที่ประชาชนไม่เห็นคุณค่าความสำคัญของอาคารเก่าหรือคิดว่าไม่คุ้มค่าที่จะเก็บรักษาอาคารเก่าไว้แล้วทิ้งให้เสื่อมโทรมและรื้อถอนอาคารในที่สุด พบมากกว่าที่ประชาชนต้องการเก็บรักษาอาคารแล้วไม่รู้จักเทคนิควิธีการเก็บรักษาที่เหมาะสม

(ข) ภูมิทัศน์ชุมชน การปรับปรุงด้านภูมิทัศน์ชุมชน ควรดำเนินการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เสนอไว้ในการวิเคราะห์ภูมิทัศน์ชุมชนในแผนที่ 5.10 เช่น การเพิ่มทางเท้าในบริเวณถนนสายสำคัญ ได้แก่ ถนนสิงหราช ล้ามล้าน เวียงแก้ว และอินทวโรรส การออกแบบปรับปรุงบริเวณที่มีปัญหาด้านภูมิทัศน์ ได้แก่ บริเวณสี่แยกกลางเวียง บริเวณหน้าเรือนจำ เป็นต้น และควรรักษาองค์ประกอบด้านภูมิทัศน์ชุมชน (เช่น ต้นไม้) ที่ก่อให้เกิดภูมิทัศน์ชุมชนที่ดีในบริเวณนี้

นอกจากนี้ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อพื้นที่สำคัญ 3 พื้นที่ ดังแสดงในแผนที่ 5.13 โดยให้แต่ละส่วนในพื้นที่เดียวกันได้รับการพิจารณาและออกแบบด้านภูมิทัศน์อย่างต่อเนื่อง เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ ทั้งนี้มิได้หมายความว่าแต่ละพื้นที่จะมีความเป็นเอกเทศไม่ขึ้นต่อกัน หากแต่ต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันเองและกับบริเวณอื่นด้วย การพิจารณาใช้ความสำคัญขององค์ประกอบด้านจินตภาพภูมิทัศน์ชุมชน และสถาปัตยกรรมในบริเวณนี้เป็นเกณฑ์ และยังพิจารณาถึงพื้นที่เกี่ยวเนื่องที่เห็นว่าสำคัญ กำหนดให้เป็นพื้นที่เดียวกันด้วย พื้นที่ทั้ง 3 ได้แก่

- พื้นที่ที่ 1 มีพื้นที่มากที่สุด รวมจุดสำคัญ 2 จุด ได้แก่ วัดพระสิงห์ และบริเวณกลางเวียง ซึ่งเชื่อมต่อกันด้วยถนนราชดำเนิน พื้นที่นี้รวมวัดทั้ง 3 บนถนนราชดำเนินด้วย จึงเป็นพื้นที่ที่รวมวัดทั้งหมด 6 วัดในบริเวณนี้ไว้ด้วยกัน นอกจากนี้ยังรวมที่พักอาศัยบนถนนราชดำเนิน 4 แห่ง สถานีตำรวจภูธรเชียงใหม่ และพื้นที่ริมถนนราชดำเนินหน้าวัดพระสิงห์ พื้นที่นี้ยังต่อเนื่องกับพื้นที่สำคัญในบริเวณที่ 3 และบริเวณที่ 5 อีกด้วย

แผนที่ ๕.๑๓ พื้นที่ที่เลือกแนะนำให้มีการออกแบบด้านภูมิทัศน์เป็นพิเศษ.

- พื้นที่ที่ 2 สิ่งสำคัญ ได้แก่ ศาลแขวง ศาลากลางเก่า และเจดีย์ วัดละตือเมือง (ร้าง) โดยพิจารณาให้รวมบริเวณหอประชุมติโลกราช ซึ่งเป็นที่ตั้งของเจดีย์ทรงกลม วัดละตือเมือง เข้าอยู่ในพื้นที่นี้ด้วย

- พื้นที่ที่ 3 ได้แก่ บริเวณหน้าเรือนจำ และพื้นที่เกี่ยวเนื่อง ประกอบด้วยบ้านพักอาศัย จำนวน 7 แห่ง และบริเวณที่ว่าการอำเภอทั้งหมด

5.5 พื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 3 : พื้นที่ต่อเนื่องแจ้งหัวริน

1) การประเมินคุณค่าภูมิทัศน์ชุมชน

บริเวณที่ 3 เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ศึกษาด้านตะวันตกเฉียงเหนือ ต่อเนื่องจากป้อมชุมเมืองแจ้งหัวริน ถนนที่ทำกาการประเมินคุณค่าภูมิทัศน์ชุมชนในบริเวณนี้ เป็นถนนโดยรอบบริเวณทั้งหมด ได้แก่ ถนนอารักษ์ ศรีภูมิ พระปกเกล้า เวียงแก้ว และสิงหราช ถนนที่สำรวจและผ่านเข้าไปในพื้นที่มีเพียงถนนอารักษ์ซอย 3 และส่วนหนึ่งของถนนสิงหราชเท่านั้น บริเวณนี้ เป็นที่ตั้งของวัดถึง 8 วัด แต่ก็ไม่มีความสำคัญมากนักในด้านภูมิทัศน์ชุมชน รายละเอียดการวิเคราะห์ภูมิทัศน์ชุมชนบริเวณที่ 3 นี้ แสดงอยู่ในแผนที่ 5.14

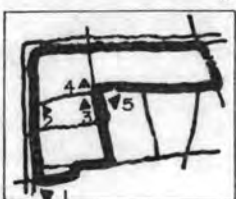
บริเวณนี้ไม่มีความสำคัญด้านภูมิทัศน์ชุมชนเด่นชัดนัก และโดยทั่วไปยังคงเป็นบริเวณที่มีกิจกรรมประเภทสงบเงียบ (Passive) มากกว่า บริเวณที่มีกิจกรรมคึกคัก (Active) บ้าง มีเพียงริมถนนพระปกเกล้า ใกล้ประตูช้างเผือก และริมถนนอินทวโรรสใกล้ประตูลวดอก ซึ่งเป็นที่ตั้งของกิจกรรมพาณิชยกรรม อีกบริเวณหนึ่งคึกคักเนื่องจากมีถนนเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยจำนวนมาก แต่ก็มีระยะเวลาที่แน่นอนได้แก่ โรงเรียนหอพระบนถนนสิงหราช ลักษณะของบริเวณนี้จึงเป็นวัดและที่อยู่อาศัยสูง 1-2 ชั้น และแม้จะยังคงรักษาความร่มรื่นไว้ได้มาก แต่ก็เริ่มมีความขัดแย้งระหว่างอาคารรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะอาคารเก่ากับอาคารใหม่ ก่อให้เกิดความสับสนยุ่งเหยิงขึ้นได้ เช่น บริเวณถนนอารักษ์ซอย 3 อารักษ์ซอย 5 และอินทวโรรส

2) การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรมที่ทำกาการสำรวจในบริเวณที่ 3 ประกอบด้วย ค่าสนสถาน 15 แห่ง ภูมิ 3 แห่ง และบ้านพักอาศัย 23 แห่ง รวมจำนวนทั้งหมดเป็น 42 แห่ง ตำแหน่งสถาปัตยกรรม

๑ บริเวณประตูสวนดอก และ ๒ บริเวณถนนอารัก্ষ์ซอย ๓ มีอาคารหลายหลากรูปแบบ และขาดความกลมกลืน
 บนถนนสิงหราช ๓ วัดดับภัย และ ๔ กลุ่มตึ้นจามจรีขนาดใหญ่
 ๕ ถนนอารัก্ষ์ ซอย ๓ ข้างวัดดับภัย ถ่ายจากทิศตะวันออก เมื่อ ค.ศ. ๒๕๗
 ๖ ถนนอารัก্ষ์ ซอย ๓ มุมเดียวกันถ่ายเมื่อ ค.ศ. ๒๕๙ ขณะซ่อมมดสิงหราช
 ๗ อาคารสุริยรมีวัดป่าพร้าวโน ถนนอารัก্ষ์ซอย ๓ ถ่ายจากทิศตะวันออก.

ที่สำรวจทั้งหมดแสดงอยู่ในแผนที่ 5.15 สถาปัตยกรรมเหล่านี้ มีคุณค่าความสำคัญไม่สูงนัก ส่วนใหญ่มีค่าอยู่ในระดับพอใช้ หรืออยู่ในกลุ่มที่ 4 ค่าส่วนใหญ่ที่มีคุณค่าความสำคัญค่อนข้างสูง อยู่ ได้แก่ วิหารวัดปราสาท เจดีย์และวิหารใหญ่ วิหารเล็ก วัดหัวข่วง ส่วนที่เหลือมีคุณค่าความสำคัญต่ำกว่าเฉลี่ย และอยู่ในกลุ่มที่ 4 ทั้งสิ้น ส่วนอาคารที่ไม่ใช่ค่าส่วนใหญ่ทั้ง 26 แห่ง ที่มีคุณค่าความสำคัญสูงที่สุดอยู่ในกลุ่มที่ 3 มีเพียง 3 แห่งเท่านั้น ได้แก่ ภูมิจัดควรคำม้า บ้านเลขที่ 16 ถนนเวียงแก้ว และเลขที่ 1 สิงหาราชข่อย 4 เท่านั้น ที่เหลือมีคุณค่าความสำคัญอยู่ในกลุ่มที่ 4 และกลุ่มที่ 5 ตามลำดับ โดยอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญเกินค่าเฉลี่ยมีเพียง 5 แห่ง คะแนนคุณค่าความสำคัญของอาคารทั้งหมดแสดงอยู่ในตารางที่ 5.4

ตำแหน่งอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญระดับต่าง ๆ แสดงอยู่ในแผนที่ 5.16 มีจำนวนสถาปัตยกรรมในแต่ละกลุ่มแบ่งตามคุณค่าความสำคัญ ดังนี้

(ก) ค่าส่วนใหญ่ จำนวน 15 แห่ง ประกอบด้วย

- กลุ่มที่ 2 (100-129 คะแนน) 2 แห่ง
- กลุ่มที่ 3 (75-99 คะแนน) 2 แห่ง
- กลุ่มที่ 4 (55-74 คะแนน) 10 แห่ง
- กลุ่มที่ 5 (30-54 คะแนน) 1 แห่ง

(ข) อาคารที่ไม่ใช่ค่าส่วนใหญ่ จำนวน 26 แห่ง ประกอบด้วย

- กลุ่มที่ 3 (65-84 คะแนน) 3 แห่ง
- กลุ่มที่ 4 (45-64 คะแนน) 17 แห่ง
- กลุ่มที่ 5 (25-44 คะแนน) 6 แห่ง

3) สภาพสถาปัตยกรรม

(ก) ค่าส่วนใหญ่ ค่าส่วนใหญ่ในวัดทั้ง 8 วัด ในบริเวณที่ 3 ส่วนใหญ่มีสภาพค่อนข้างดี เช่นเดียวกับในบริเวณที่ 2 แต่ก็มีบางส่วนที่สภาพไม่ดีมาก และถูกปล่อยปละละเลย เนื่องจากวัดในบริเวณที่ไม่ใช่วัดสำคัญหรือมีชื่อเสียงดังวัดในบริเวณที่ 2 เช่นวิหารหลังเล็กในวัดหัวข่วง แม้จะมีคุณค่าความสำคัญค่อนข้างสูง ก็มิได้รับการดูแลเอาใจใส่สัก และได้เปลี่ยนการใช้งานเป็นกุฏิแทน พิธีสงฆ์ทั้งหมดใช้วิหารหลังใหญ่ที่เพิ่งบูรณะซ่อมแซมเมื่อ พ.ศ. 2527 จำนวนค่าส่วนใหญ่ที่แบ่งกลุ่มตามสภาพมี 4 กลุ่ม ได้แก่

วัดผาบ่อง.

วัดปราสาท.

▲ วิหารและอุฎฐิวัดปราสาท.

วัดดับภัย.
▲▲ เจดีย์ และ วิหารวัดดับภัย.

วัด.
ป่าพร้าว
โน.

วัดมณเฑียร.

วัดหม้อคำตวง.

▲ อุโบสถ และ เจดีย์ วัดหม้อคำตวง.

▲ วิหาร นอโธร และศาลา

วัดหัวข่วง.

▲ อุโบสถ กุฎี นอโธร วัดศรีดงแก้ว.

▲ วิหารหลวง เจดีย์ ทางพักรัด และวิหารนั้บเด็ก.

▲ 3 สิงหนาท ช.3

▲ 8 สิงหนาท

▲ 7 สิงหนาท ช.3

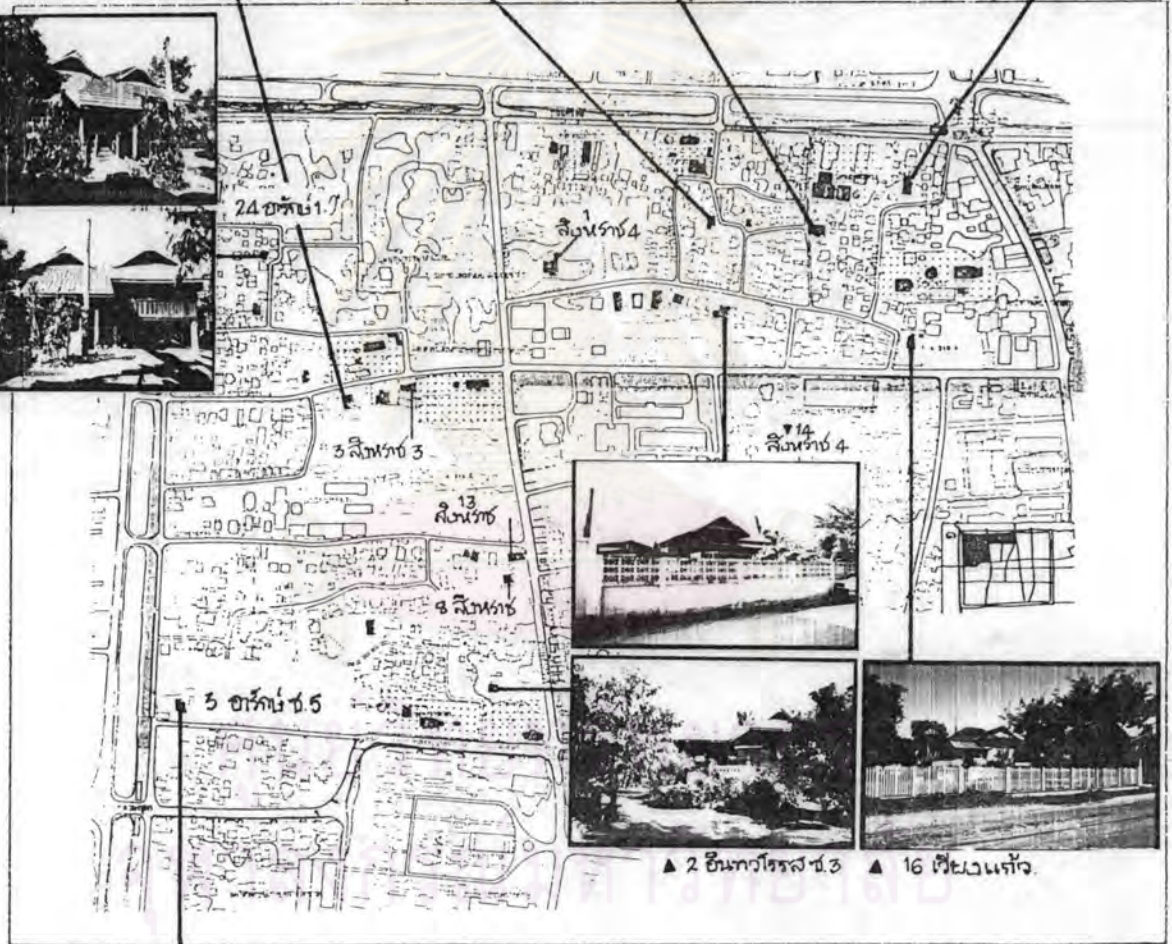
▲ 14 ศรีภูมิ ช.4

▲ 5 ศรีภูมิ ช.6

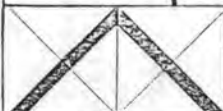
▲ 6 ศรีภูมิ ช.4

▲ 2 ชินทวารโอรส ช.3

▲ 16 เพ็ญแจ้ว

การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ
ในการวางแผนอนุรักษ์
ในเขตเก่าของเมือง
เชียงใหม่

อาคารที่ทำการสำรวจในบริเวณที่ ๓

สัญลักษณ์
■ อาคารที่สำรวจ
□ บริเวณอื่น

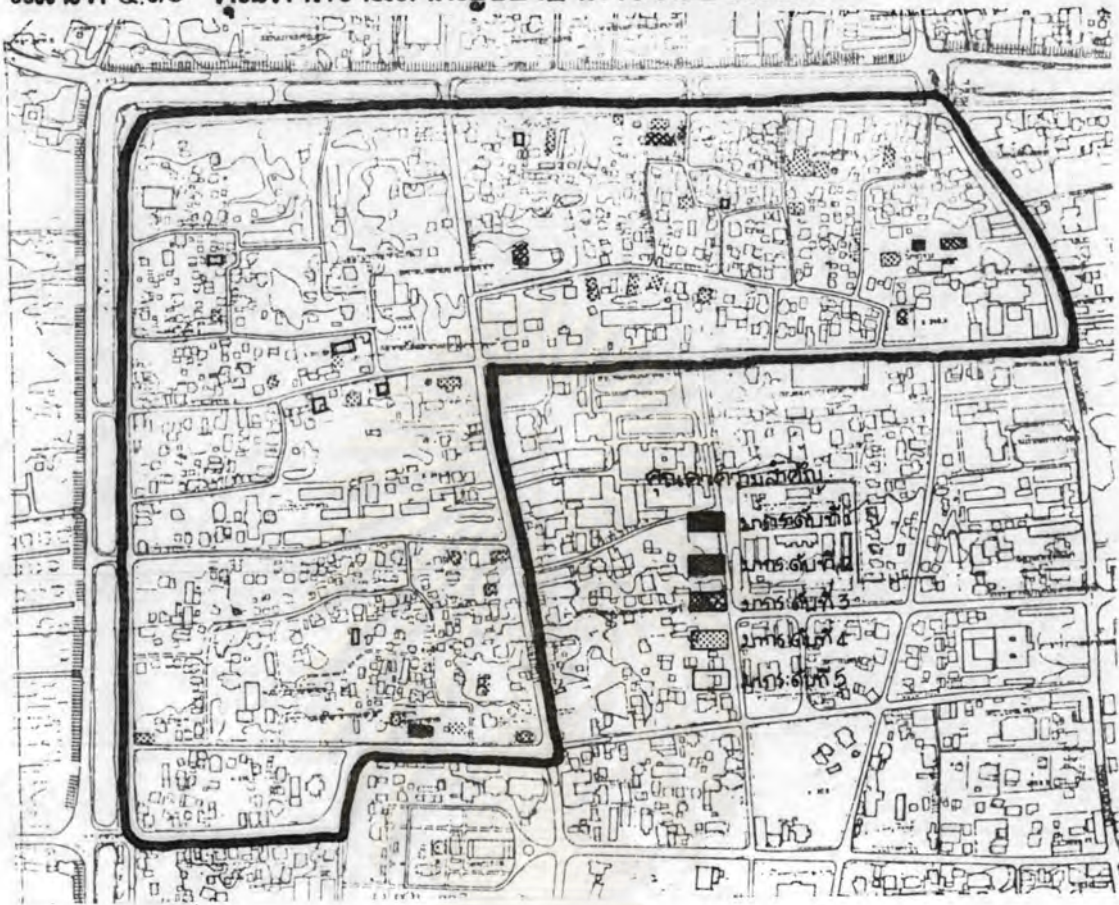
มาตรา ๕.๑๕
๑ : ๕๐๐ ม.
๑๐๐

ตารางที่ 5.4 คะแนนคุณค่าความสำคัญและสภาพสถาปัตยกรรมบริเวณที่ 3

ส่วนที่	ชื่อ	คุณค่าความสำคัญ													รวมคะแนน	สภาพ	
		ประวัติศาสตร์				สถาปัตยกรรม				วิถีถิ่นที่ชุมชน							ความสำคัญต่อการท่องเที่ยว
		ความสำคัญ		อายุ		ลักษณะพิเศษ		รูปแบบ		คุณค่าความ		ความสำคัญของคน					
	ค่าเชิงบวก		5		5		5		5		5		2		3		
A20	วัดเก๋ง อุโบสถ	1	5	1	5	2	10	3	15	3	15	5	10	3	9	69	5
A21	วัดปราสาท วิหาร	1	5	3	15	5	25	5	25	5	25	5	10	3	9	114	3
A22	อุโบสถ	-	-	-	-	2	10	3	15	3	15	5	10	3	9	59	5
B46	(Q)	-	-	3	15	1	5	2	10	1	5	5	10	2	6	51	2
A23	วัดคันถ วิหาร	1	5	1	5	2	10	3	15	4	20	4	8	3	9	72	3
A24	วัดป่าพร้าว วิหาร	1	5	1	5	1	5	2	10	3	15	1	2	3	9	51	4
A25	หอไตร	1	5	1	5	2	10	3	15	3	15	1	2	3	9	61	3
A26	วัดมะเขือ วิหาร	1	5	1	5	1	5	2	10	3	15	4	8	3	9	57	4
A27	วัดควนแก้ว วิหาร	1	5	2	10	1	5	2	10	3	15	4	8	3	9	62	4
A28	อุโบสถ	1	5	2	10	1	5	3	15	3	15	4	8	3	9	67	2
A29	หอไตร	1	5	1	5	2	10	3	15	3	15	4	8	3	9	67	2
B47	(Q)	-	-	5	25	2	10	3	15	3	15	4	8	2	6	79	2
A30	วัดมอฬาควาง วิหาร	1	5	1	5	1	5	2	10	3	15	4	8	3	9	57	4
A31	อุโบสถ	1	5	1	5	1	5	2	10	3	15	4	8	3	9	57	3
A32	วัดห้วยวัง วิหารใหญ่	3	15	2	10	3	15	3	15	4	20	5	10	3	9	94	5
A33	วิหารเล็ก	3	15	2	10	3	15	3	15	3	15	5	10	3	9	89	4
A34	เจดีย์	3	15	4	20	4	20	3	15	3	15	5	10	3	9	104	3
B48	(Q)	-	-	2	10	1	5	2	10	2	10	5	10	2	6	51	4
B49	3 อารักษ์ 5	-	-	4	20	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	58	3
B50	2 อิมทวโรรส 3	-	-	4	20	2	10	3	15	2	10	1	2	2	6	63	4
B51	12 อิมทวโรรส 3	-	-	1	5	1	5	2	10	2	10	1	2	2	6	38	4
B52	8 ลิงหราช	-	-	3	15	2	10	3	15	2	10	4	8	2	6	64	4
B53	13 ลิงหราช	-	-	2	10	1	5	2	10	2	10	4	8	2	6	49	3
B54	1 ลิงหราช 2	-	-	2	10	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	48	2
B55	3 ลิงหราช 3	-	-	2	10	1	5	2	10	2	10	1	2	2	6	43	2
B56	5 ลิงหราช 3	-	-	3	15	2	10	3	15	2	10	1	2	2	6	58	5
B57	7 ลิงหราช 3	-	-	1	5	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	43	3
B58	6 ลิงหราช 3	-	-	4	20	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	58	2
B59	24 อารักษ์ 1	-	-	1	5	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	43	4
B60	9 อารักษ์ 2	-	-	2	10	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	48	3
B61	153-155 ศัพท	-	-	2	10	1	5	2	10	2	10	1	2	2	6	43	3
B62	6 ศัพท 4	-	-	2	10	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	48	4
B63	5 ศัพท 6	-	-	3	15	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	53	3
B64	3/1 ศัพท 2	-	-	1	5	1	5	1	5	2	10	1	2	2	6	33	2
B65	14 ศัพท 7	-	-	2	10	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	48	4
B66	16 เขียงแก้ว	-	-	4	20	2	10	3	15	3	15	1	2	2	6	68	3
B67	14 ลิงหราช 4	-	-	3	15	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	53	4
B68	1 ลิงหราช 4	-	-	5	25	2	10	3	15	3	15	1	2	2	6	73	4
B69	2 ลิงหราช 4	-	-	3	15	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	53	5
B70	6 ลิงหราช 4	-	-	3	15	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	53	5
B71	8 ลิงหราช 4	-	-	3	15	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	53	3

แผนที่ ๕.๑๖ คุณค่าความสำคัญของอาคารในบริเวณที่ ๓

- กลุ่มที่ 1 สภพดีเยี่ยม 3 แห่ง
- กลุ่มที่ 2 สภพค่อนข้างดี 4 แห่ง
- กลุ่มที่ 3 สภพพอใช้ 5 แห่ง
- กลุ่มที่ 4 สภพไม่ดีมาก 3 แห่ง

(ข) อาคารที่ไม่ใช่ค่าส่งสถาน อาคารจำนวน 26 แห่ง ในกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่มีสภาพตั้งแต่พอใช้ขึ้นไป มีจำนวน 6 แห่งที่อยู่ในสภาพไม่ดีมาก อาคารที่เสื่อมโทรมและการดูแลรักษาไม่ดีมากเป็นอาคารที่อยู่อาศัยโดยผู้เช่า จำนวนอาคารที่แบ่งกลุ่มตามสภาพอาคาร มีดังนี้คือ

- กลุ่มที่ 1 สภพดีเยี่ยม 3 แห่ง
- กลุ่มที่ 2 สภพค่อนข้างดี 9 แห่ง
- กลุ่มที่ 3 สภพพอใช้ 8 แห่ง
- กลุ่มที่ 4 สภพไม่ดีมาก 6 แห่ง

4) ข้อมูลประกอบอื่น ๆ

(ก) คำสนัลสถาน คำสนัลสถาน 15 แห่ง ในบริเวณนี้ ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานเพียง 4 แห่งเท่านั้น ได้แก่ วิหารวัดปราสาท วิหารใหญ่ วิหารเล็ก และเจดีย์วัดหัวข่วง คำสนัลสถานที่เหลืออีก 11 แห่ง ไม่ได้รับการขึ้นทะเบียนฯ การดูแลรักษาคำสนัลสถานในวัดเหล่านี้เกือบทั้งหมดดำเนินการโดยวัดเอง แม้แต่คำสนัลสถานที่ได้รับการขึ้นทะเบียนฯ ในวัดทั้งสอง กรมศิลปากร ก็ไม่เคยเข้าไปดำเนินการบูรณะซ่อมแซม แต่มีการร่วมมือระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่กับทางวัดบูรณะซ่อมแซม วิหารวัดปราสาท เมื่อ พ.ศ. 2527-2528

(ข) อาคารที่ไม่ใช่คำสนัลสถาน จำนวน 26 แห่ง เป็นกฎ 3 แห่ง ที่เหลือ 23 แห่ง เป็นอาคารของเอกชน อาคารเหล่านี้ใช้ฟังก์ชันอย่างเดี่ยวเกือบทั้งหมดคือ 22 แห่ง (เป็นหอพัก 2 แห่ง) และเป็นอาคารพาณิชย์ฟังก์ชันเพียง 1 แห่ง ได้แก่ เลขที่ 13 ถนนสิงหราช ส่วนใหญ่เป็นอาคารที่มีการใช้งานโดยเจ้าของ คือมีถึง 18 แห่ง ที่เหลือ 5 แห่ง เป็นอาคารที่ใช้งานโดยผู้เช่า ลักษณะการใช้งานและการครอบครองอาคาร เช่นนี้ ไม่แตกต่างกับอาคารของเอกชนในบริเวณที่ 2 ที่ได้กล่าวถึงแล้วข้างต้น

5) สรุปและข้อเสนอแนะ

บริเวณที่ 3 เป็นบริเวณที่ไม่มีความสำคัญมากนัก ทั้งด้านจินตนาการของเมือง ภูมิทัศน์ชุมชนและสถาปัตยกรรม แต่บริเวณนี้โดยทั่วไปก็ยังไม่พบปัญหาด้านภูมิทัศน์ชุมชนเด่นชัด เป็นบริเวณที่ยังรักษา ลักษณะและสภาพอันสงบ เรียบของย่านที่พักอาศัยไว้ได้ค่อนข้างดี ปัญหาด้านภูมิทัศน์ที่เกิดขึ้น เป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างอาคาร เก้ากับอาคารใหม่ขนาดเล็ก และสภาพแวดล้อมอันยุ่งเหยิงขาดระเบียบในบริเวณเหล่านั้น ปัญหาที่ยังมีระดับความรุนแรงไม่สูงนักเมื่อเปรียบเทียบกับปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างอาคาร เก้ากับอาคารใหม่ย่านพาณิชย์กรรม ซึ่งมีปัญหาความขัดแย้งได้ตั้งแต่ รูปแบบ ขนาดและสัดส่วน ความสูง สี ตลอดจนการใช้ที่ดิน

ปัญหาด้านภูมิทัศน์ในบริเวณนี้ บริเวณที่สำคัญที่สุดคือทางเข้าวัดหัวข่วง (ซึ่งมีสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่า ความสำคัญค่อนข้างสูง) มีอาคารค่อนข้างสูงและรูปแบบไม่เหมาะสมอยู่ด้านหน้า ลดความงามและความประทับใจครั้งแรกที่จะมีต่อวัดลง เป็นอันมาก การแก้ไขอาจต้องใช้แผนระยะยาว เพื่อหาทางรื้อถอนหรือปรับปรุงอาคารดังกล่าว เนื่องจากด้านหนึ่งเป็นโรงงาน

ของ เอกชน และอีกด้านหนึ่ง เป็นอาคารสูงถาวรของธนาคารเพื่อการ เกษตรและสหกรณ์ ล้วน ปัญหาในบริเวณอื่น ๆ ก็มีลักษณะ เป็นแผนระยะยาวเช่นเดียวกัน การหาแนวทางแก้ไขอย่างเหมาะสม ความรวมถึงการแสวงหารูปแบบที่เหมาะสมของอาคารที่จะอนุญาตให้สร้างชั้นใหม่ เพื่อส่งเสริม ความมั่งคั่งมีคุณค่าของสถาปัตยกรรมและภูมิทัศน์ชุมชนที่มีอยู่เดิม

5.6 พื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 4 : พื้นที่ต่อเนื่องแจ้งศรีภูมิ

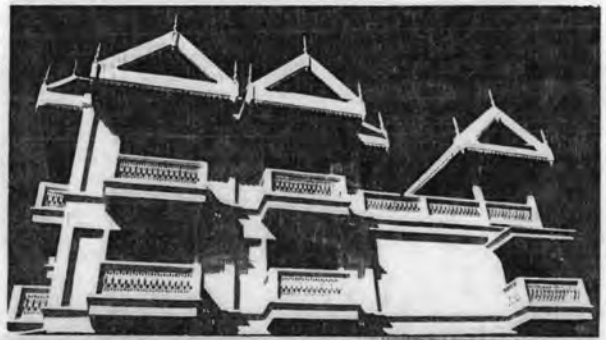
1) การประเมินคุณค่าภูมิทัศน์ชุมชน

บริเวณที่ 4 เป็นพื้นที่ศึกษาด้านตะวันออกเฉียงเหนือของพื้นที่ศึกษา บริเวณนี้เป็นที่ตั้งของวัดเพียง 2 วัด คือ วัดเชียงมั่น และวัดลุ่มช้าง นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งของโรงเรียน ยูพราซวิทยาลัย และสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงใหม่ ถนนที่ทำการประเมินค่าภูมิทัศน์ชุมชนได้แก่ ถนนโดยรอบบริเวณ ถนนแนวเหนือ-ใต้ ได้แก่ ถนนราชภาศินัย และถนนแนวตะวันออก-ตะวันตก ได้แก่ ถนนมูลเมืองซอย 7 และพระปกเกล้าซอย 13

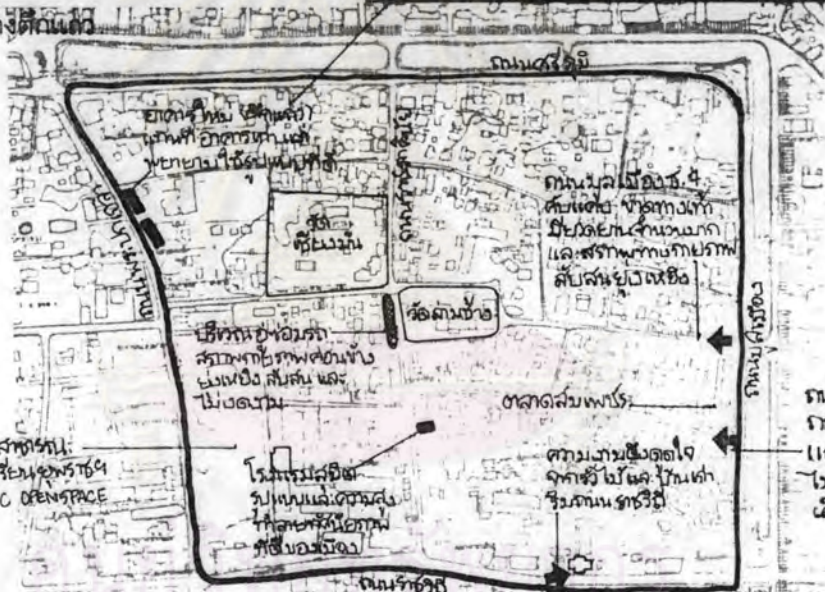
บริเวณที่ 4 เป็นพื้นที่ติดต่อกับย่านศูนย์กลางเมืองทางตะวันออกของ เขตกำแพงเมือง มีความหนาแน่นอาคารสูงกว่าบริเวณอื่น ๆ ในพื้นที่ศึกษา ถนนส่วนใหญ่มีขนาด เล็กคับแคบ ยกเว้นถนนหลักไม่กี่สาย และยังเป็นที่ตั้งของย่านตลาดที่สำคัญแห่งหนึ่งของ เมือง เชียงใหม่ ปัญหา ด้านภูมิทัศน์ชุมชนที่เกิดขึ้นจึงเป็นปัญหาที่เกิดจากกิจกรรมด้านพาณิชย์กรรม ต่างกับปัญหาในบริเวณ ที่ 3 ที่ได้ศึกษามาแล้วข้างต้น นอกจากลักษณะทางกายภาพที่ยุ่งเหยิงขาดระเบียบ บริเวณย่าน ตลาดส้มเพชร หรือถนนมูลเมืองซอย 7 ยังมีปัญหาเรื่องความปลอดภัยในการเดินเท้า บนถนน มูลเมืองซอย 7 ซึ่งขาดทางเท้า ถนนคับแคบ และมีรถยนต์จำนวนมากผ่านบริเวณดังกล่าวและ ถนนมูลเมืองซอย 6 ด้านถนนมูลเมืองหรือตลาดส้มเพชร ซึ่งใช้พื้นที่ส่องข้างถนนวางขายสินค้า - อาหารสด ถนนคับแคบไม่มีทางเท้า บริเวณนี้ยังใช้เป็นบริเวณจอดรถ ล้างของให้กับร้านค้าใน ตลาดด้วย พื้นที่ลุ่มน้ำจึง เป็นส่วนที่มีปัญหาขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความมั่งคั่งและความปลอดภัยมากที่สุดบริเวณหนึ่ง

ปัญหาอีกประการหนึ่ง เกิดจากอาคารสูงของ โรงแรมสุมิต บนถนนราช- ภาศินัย ทำลายเส้นขอบฟ้าเดิมของเมือง รวมทั้งรูปแบบและสีสันทนของอาคารก็ไม่ส่งเสริมความ มั่งคั่งแก่บริเวณนี้ด้วย (ดูแผนที่ 5.17)

วัดเชียงมั่น

บ้านเก่าก่อนรีดถนนสร้างตีถนน

ที่ว่างถึงสาธารณะ
สำหรับโรงเรียนสตรีศรีเมือง
SEMI-PUBLIC OPENSPACE

ถนนศรีเมือง 6
ถนนหน้าตึกแดง
และใช้เป็นเวทีทางสายดิน
ไม่ปลอดภัยต่ออาคาร
ดินตก กบฏอย่างหนึ่ง

เรือนเพชร

และอาคารยุทธพรช รร.ยุทธพรช

แผนที่ ๕.๑๗
วิเคราะห์ภูมิทัศน์ชุมชน
บริเวณ ๕.

.บริเวณตลาดชำนิรการ(ส้มเพชร).

.ถนนมูลเมือง ซอย๗.

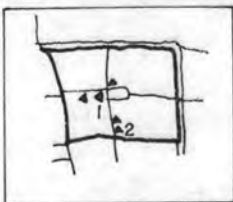
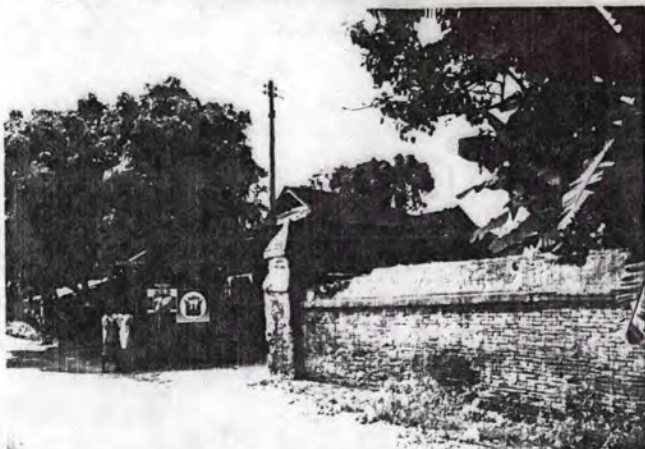
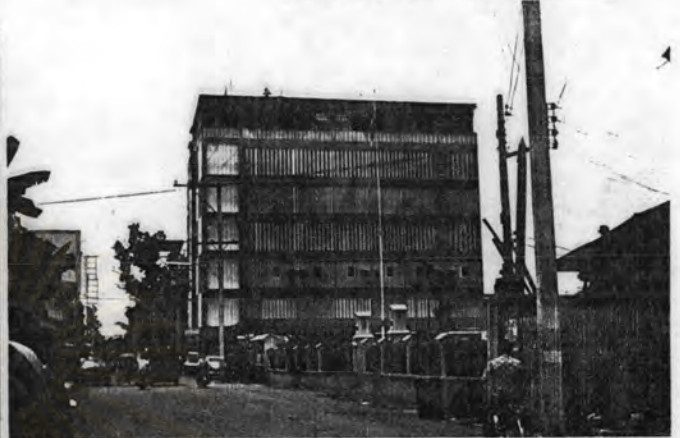

- ๑ มุมมองโดยทั่วไป ย่านตลาดส้มเพชร บนถนนมูลเมือง.
- ๒ อาคาร รูปแบบคอนกรีตในบริเวณนี้.
- ๓ ถนนมูลเมืองซอย๖ ซ้ำตลาดส้มเพชร ใช้เป็นที่วางขายสินค้าและทางบริการ ช่วงบ่ายจะแออัดและมีปัญหาการเดินเท้า.
- ๔ ตัวอย่างที่ปลูกต้นไม้ยกขอบสูง บนทางเท้าแคบๆ ทำให้ทางเดินยังแคบ และอันตรายต่อการเดินเท้า ควรหาขอบสูงออก ลำดับของมุมมองบนถนนมูลเมือง ซอย๗ จากปากซอยด้านถนนมูลเมือง(๕) ภาพตึกแถวขวามือสร้างใหม่แทนบ้านเก่า(ภาพ๖) ที่ถูกรื้อลง(ภาพถ่ายมค. และตค.๒๕) ๘ วัดลุ่มช้าง.

๑ ถนนพระปกเกล้า ๑๓

ถนนราชภาดินัย ๒

๑ ลัดับมุ่มมอง บนถนนพระปกเกล้าซอย ๑๓ จากแยกถนนราชภาดินัยถึงแยกถนนพระปกเกล้า ภาพ
กลาง ซ้ายมือคือกำแพงวัดเชียงใหม่ ซ้ายมือคือเรือนเพชรในโรงเรียนยุพราช ภาพล่างบ้านเก่าหลังวัดเชียงใหม่
๒ ลัดับมุ่มมองบนถนนราชภาดินัย ภาพบนโรงแรมสุมิติ ภาพกลางบริเวณอุ้งจ่อมรถตรงข้ามวัดลุ่มช้าง
ภาพล่าง บ้านเก่าตรงข้ามวัดเชียงใหม่

2) การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรมในบริเวณที่ 4 ที่ทำการสำรวจ ทั้งหมด 37 แห่ง ประกอบด้วย
 ศาลาพักผ่อน 6 แห่ง ภูมิ 2 แห่ง อาคารในสถานศึกษา 3 แห่ง และบ้านพักอาศัยหรือพาณิชย์
 พักอาศัย 28 แห่ง (ดูแผนที่ 5.18) จำนวนสถาปัตยกรรมทั้งหมดในบริเวณนี้ น้อยกว่าในบริเวณ
 ที่ 3 เล็กน้อย แต่เมื่อเปรียบเทียบกับเฉพาะกลุ่มบ้านพักอาศัยบริเวณนี้มีจำนวนมากกว่า เนื่องจาก
 ในบริเวณที่ 3 เป็นที่ตั้งของวัดเป็นจำนวนมาก

คุณค่าของสถาปัตยกรรมที่อยู่ในระดับสูงในบริเวณนี้ ได้แก่ ศาลาพักผ่อนในวัด
 เชียงม่วน อาคารในโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย และบ้านเลขที่ 18 ถนนราชวิถี กับ 141 ถนน
 ราชภาศินัย (ดูตาราง 5.5) แต่อาคารที่มีคุณค่าความสำคัญสูงที่สุดในบริเวณนี้ ได้แก่ อาคาร
 ยุพราชฯ เป็นอาคารเดียวที่อยู่ในกลุ่มที่ 1 ส่วนที่เหลือมีคุณค่าความสำคัญระดับรอง ๆ ลงไป
 ส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับพอใช้หรืออยู่ในกลุ่มที่ 4 ตำแหน่งของอาคารที่มีคุณค่าระดับต่าง ๆ แสดง
 อยู่ในแผนที่ 5.19 โดยสรุปแล้ว จำนวนสถาปัตยกรรมในแต่ละกลุ่มคุณค่าความสำคัญมีดังนี้

(ก) ศาลาพักผ่อน จำนวน 6 แห่ง ประกอบด้วย

- กลุ่มที่ 1 (130 คะแนนขึ้นไป) 1 แห่ง
- กลุ่มที่ 2 (100-129 คะแนน) 4 แห่ง
- กลุ่มที่ 3 (75-99 คะแนน) -
- กลุ่มที่ 4 (55-74 คะแนน) 1 แห่ง

(ข) อาคารที่ไม่ใช่ศาลาพักผ่อน จำนวน 33 แห่ง ประกอบด้วย

- กลุ่มที่ 1 (มากกว่า 100 คะแนน) 1 แห่ง
- กลุ่มที่ 2 (85-100 คะแนน) 4 แห่ง
- กลุ่มที่ 3 (65-84 คะแนน) 6 แห่ง
- กลุ่มที่ 4 (45-64 คะแนน) 14 แห่ง
- กลุ่มที่ 5 (25-44 คะแนน) 8 แห่ง

3) สภาพสถาปัตยกรรม

(ก) ศาลาพักผ่อน ศาลาพักผ่อน 6 แห่ง ได้แก่ วิหารหลวง เจดีย์ อุโบสถ
 และหอไตร วัดเชียงม่วน วิหารวัดลุ่มช้าง และเจดีย์วัดหมื่นกอง (ร้าง) ในโรงเรียนยุพราช

▼ วิหารหลวง นอระพียงสร้างใหม่ ด้านหน้าวัด.

▼ เจดีย์ฐานช้างล้อม หลังวิหารหลวง.

▲ พระอุโบสถ นอไตร และเจดีย์

▲ นอไตร และ เจดีย์.

วัดเชียงใหม่.

▲ กุฏิ ด้านหน้า (1) ในวัดเชียงใหม่ ▲ กุฏิ ด้านข้าง (2)

รร.ยุพราช ฯ.

▼ เรือนเพชร ในร.ยุพราชฯ

▼ อาคารศิลปะ (หอสมุดเก่า)

▲ เจดีย์วัดหมื่นทอง (รับ) ในร.ยุพราชฯ

▲ ภาพเก่าอาคารยุพราชฯ จากหนองสนามขยเมธฯ สักกม.ใกล้เคียงกับปัจจุบันมาก.

▲ 30 มุขเมือง 6

▲ 27 มุขเมือง 6

▲ 2 มุขเมือง ๗๓

▲ 200 ราชรถคันใหญ่

▲ 63 ศาสนา

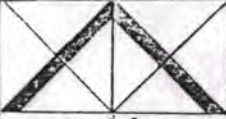
▲ 1๗3 ราชรถคันใหญ่

▲ 24 มุขเมือง ๗

▲ 21 ราชรถคันใหญ่ 1

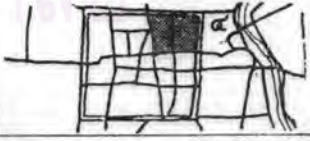
การศึกษาเพื่อเป็นแนวทาง
ในการวางแผนอนุรักษ์
ในเขตกำแพงเมือง
เชียงใหม่

แสดง: **อาคารที่ทำการสำรวจ**

- อาคารที่สำรวจ
- บริเวณวัด

มาตราส่วน 1:4000
0 50 100

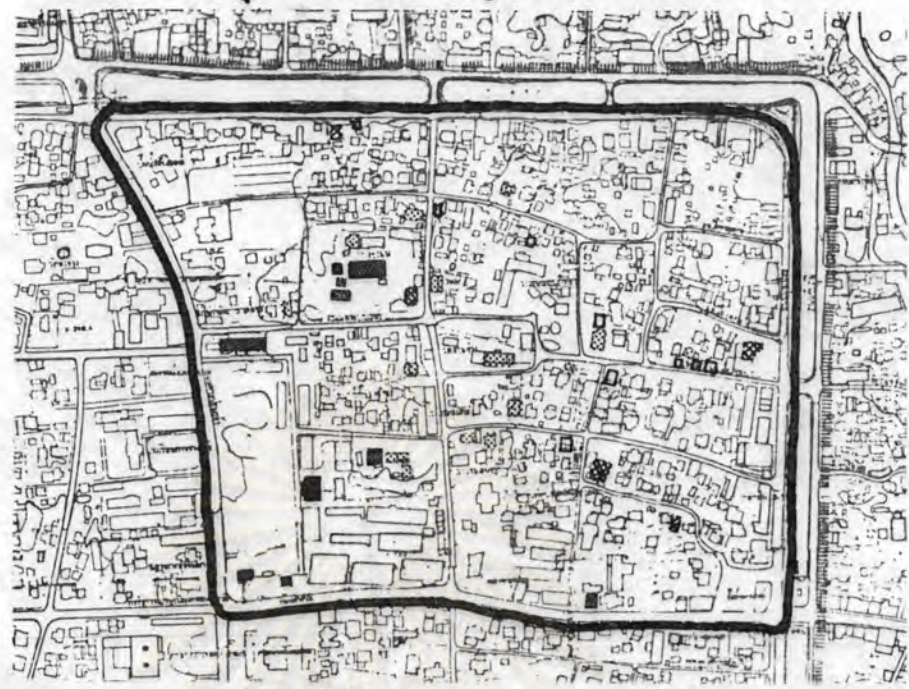
แผนที่ ๕.๑๘

ตารางที่ 5.5 คะแนนคุณค่าความสำคัญและสภาพค้ำประกันนวัตกรรมในบริเวณที่ 4

ลำดับที่	ชื่อ	คุณค่าความสำคัญ												รวมคะแนน	สภาพ		
		ประวัตินวัตกรรม				สถาปัตยกรรม				ภูมิทัศน์ชุมชน						ความสำคัญต่อการท่องเที่ยว	
		ความสำคัญ		อายุ		ลักษณะพิเศษ		รูปแบบ		คุณค่าต่อชุมชน		ความสำคัญของคน					
	ค่าไว้มาก	5	5	5	5	5	5	5	5	5	2	3					
	<u>วัดเขียงมัน</u>																
A 35	วิหารหลวง	5	25	3	15	3	15	4	20	5	25	3	6	5	15	121	3
A 36	เจดีย์	5	25	4	20	5	25	5	25	4	20	3	6	5	15	136	3
A 37	อุโบสถ	5	25	3	15	3	15	4	20	4	20	3	6	5	15	116	1
A 38	หอไตร	5	25	3	15	3	15	3	15	3	15	3	6	5	15	106	1
B 72	กุฏิ 1 (ค้ำหน้า)	-	-	5	25	3	15	2	10	2	10	3	6	2	6	72	4
B 73	กุฏิ 2 (ค้ำข้าง)	-	-	3	15	2	10	2	10	1	5	3	6	2	6	52	2
	<u>วัดลำปาง</u>																
A 39	วิหารใหญ่	1	5	1	5	2	10	3	15	3	15	3	6	3	9	65	3
	<u>โรงเรียนพุทธศาสนา</u>																
B 74	อาคารพุทธศาสนา	4	20	5	25	5	25	4	20	4	20	5	10	2	6	126	5
B 75	เฟรมเพชร	3	15	4	20	3	15	3	15	3	15	5	10	2	6	96	2
B 76	อาคารคณบดีศึกษา	3	15	4	20	3	15	2	10	2	10	5	10	2	6	86	2
A 40	เจดีย์วัดหมื่นทอง (ร้าง)	3	15	3	15	4	20	4	20	4	20	5	10	3	9	109	4
B 77	18 ราชวิถี	-	-	5	25	2	10	4	20	4	20	5	10	2	6	91	5
B 78	141 ราชภาศน์	-	-	5	25	3	15	4	20	4	20	1	2	2	6	88	2
B 79	141/1 ราชภาศน์	-	-	2	10	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	48	4
B 80	141/2 ราชภาศน์	-	-	2	10	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	48	4
B 81	200 ราชภาศน์	-	-	1	5	2	10	2	10	3	15	3	6	2	6	52	3
B 82	169 ราชภาศน์	-	-	3	15	2	10	3	15	2	10	3	6	2	6	62	3
B 83	242 ราชภาศน์	-	-	3	15	2	10	2	10	2	10	3	6	2	6	57	1
B 84	248 ราชภาศน์	-	-	1	5	1	5	1	5	1	5	3	6	2	6	32	3
B 85	173 ราชภาศน์	-	-	2	10	3	15	2	10	2	10	3	6	2	6	57	2
B 86	5 พระปกเกล้า 13	-	-	2	10	2	10	3	15	2	10	1	2	2	6	53	3
B 87	67 ศรัทธา	-	-	3	15	2	10	2	10	4	20	4	8	2	6	69	3
B 88	63 ศรัทธา	-	-	3	15	2	10	3	15	3	15	4	8	2	6	69	3
B 89	199 มูลเมือง	-	-	4	20	2	10	3	15	2	10	1	2	2	6	63	2
B 90	60 มูลเมือง 9	-	-	3	15	2	10	3	15	2	10	1	2	2	6	58	2
B 91	43 มูลเมือง 9	-	-	2	10	1	5	2	10	2	10	1	2	2	6	43	3
B 92	16 มูลเมือง 7	-	-	4	20	2	10	3	15	2	10	1	2	2	6	63	2
B 93	12 มูลเมือง 7	-	-	1	5	1	5	1	5	2	10	1	2	2	6	33	3
B 94	12/1 มูลเมือง 7	-	-	1	5	1	5	1	5	2	10	1	2	2	6	33	3
B 95	8 มูลเมือง 7	-	-	1	5	1	5	1	5	2	10	1	2	2	6	33	3
B 96	24 มูลเมือง 7	-	-	1	5	2	10	3	15	2	10	1	2	2	6	48	4
B 97	19 มูลเมือง 7	-	-	2	10	1	5	2	10	2	10	1	2	2	6	43	3
B 98	23 มูลเมือง 7	-	-	3	15	3	15	2	10	2	10	1	2	2	6	58	2
B 99	2 มูลเมือง 7 ก.	-	-	2	10	1	5	2	10	2	10	1	2	2	6	43	3
B100	27 มูลเมือง 6	-	-	3	15	3	15	4	20	3	15	1	2	2	6	73	3
B101	31-33 มูลเมือง 6	-	-	1	5	1	5	2	10	2	10	1	2	2	6	38	4
B102	30 มูลเมือง 6	-	-	3	15	2	10	3	15	2	10	1	2	2	6	58	4
B103	53 มูลเมือง 6	-	-	4	20	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	58	2
B104	21 ราชภาศน์	-	-	4	20	3	15	3	15	3	15	1	2	2	6	73	1

แผนที่ ๕.๑๔ คุณค่าความสำคัญของอาคารในบริเวณที่ ๔

คุณค่าความสำคัญ

■ มหกระดับ 1	▨ มหกระดับ 3
▩ มหกระดับ 2	▧ มหกระดับ 4
	□ มหกระดับ 5

วิทยาลัย ในจำนวนมีค่าส่งสถานที่ไม่ได้รับการดูแลรักษาที่ควรได้แก่ อุโบสถ และโดยเฉพาะหอไตร วัดเขียงมัน แม้จะมีคุณค่าความสำคัญในระดับสูง เจดีย์วัดหมีอนกอง (ร้าง) มีสภาพค่อนข้างดี เนื่องจากมีการบูรณะซ่อมแซมก่อนหน้านี้ไม่นานนัก ส่วนที่เหลือก็มีสภาพพอใช้ สรุปจำนวนค่าส่งสถานที่ตามสภาพมีดังนี้ คือ

- กลุ่มที่ 4 สภาพค่อนข้างดี 1 แห่ง
- กลุ่มที่ 3 สภาพพอใช้ 3 แห่ง
- กลุ่มที่ 2 สภาพไม่ดีนัก 1 แห่ง
- กลุ่มที่ 1 สภาพไม่ดี ทรุดโทรม 1 แห่ง

(ข) อาคารที่ไม่ใช่ค่าส่งสถานที่ อาคารในกลุ่มนี้ จำนวนประมาณ 1 ใน 3 ของอาคารทั้งหมดที่มีสภาพไม่ดีขึ้น จนถึงสภาพทรุดโทรม อาคารที่มีคุณค่าความสำคัญระดับสูงและมีสภาพไม่ดีขึ้น ได้แก่ เรือนเพชร และอาคารดนตรีศึกษาในโรงเรียนบูรพาวิทยาลัย ไม่ได้รับการดูแลรักษาที่ควร โดยเฉพาะเรือนเพชรนั้นอยู่ในตำรายของผู้บริหารโรงเรียนที่จะรื้อแล้วสร้างอาคารใหม่ขึ้นแทนด้วย สภาพอาคารในกลุ่มต่าง ๆ ประกอบด้วย

- กลุ่มที่ 1 สภาพดีเยี่ยม 2 แห่ง ได้แก่ อาคารอุฬาราย และ บ้านเลขที่ 18 ราชวิถี
- กลุ่มที่ 2 สภาพค่อนข้างดี 7 แห่ง
- กลุ่มที่ 3 สภาพพอใช้ 13 แห่ง
- กลุ่มที่ 4 สภาพไม่ตึงนัก 9 แห่ง
- กลุ่มที่ 5 สภาพไม่ดี ทรวดทรง 2 แห่ง

4) ข้อมูลประกอบด้านอื่น ๆ

(ก) คำสนัสนถาน คำสนัสนถานทั้ง 6 แห่ง ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานเกือบทั้งหมด ยกเว้นวิหารวัดลุ่มช้าง วัดเขียงมันแม่จะเป็นวัดสำคัญที่เก่าแก่ที่สุดของเมือง แต่ก็ไม่ได้รับความสนใจในการดูแลรักษาอาคาร ตลอดจนสภาพแวดล้อมในวัดมากเท่าที่ควร แตกต่างจากวัดพระสิงห์ และวัดเจดีย์หลวงอย่างเห็นได้ชัด ส่วนเจดีย์วัดหมื่นทอง (ร้าง) นั้น เนื่องจากอยู่ในบริเวณโรงเรียน การเข้าไปชมโดยคนภายนอกอาจทำได้ยากกว่าคำสนัสนถานที่อยู่ในวัด

(ข) อาคารที่ไม่ใช่คำสนัสนถาน จำนวน 33 แห่ง เป็นกฎ 2 แห่ง ในวัดเขียงมัน อาคารในสถานศึกษา 3 แห่ง ได้แก่ อาคารอำนวยการ อาคารดนตรีศึกษา และอีกอาคารหนึ่ง (เรือนเพชร) ที่งดการใช้ เนื่องจากทางโรงเรียนเห็นว่าอยู่ในสภาพไม่เหมาะสมที่จะใช้งานได้ ส่วนอาคารของเอกชน 28 แห่ง เป็นที่พักอาศัย 20 แห่ง (หอพัก ห้องเช่า เกสต์เฮาส์ 4 แห่ง) และพาณิชย์พักอาศัย 7 แห่ง เป็นที่ที่เจ้าของใช้เก็บของอีก 1 แห่ง ส่วนการใช้งานโดยเจ้าของอยู่ในบ้านผี 22 แห่ง และผู้เช่าอยู่โดยส้าง 6 แห่ง สกษณะการใช้งานและการครอบครองอาคารยังคงไม่แตกต่างกับบริเวณทั้งสองที่ได้ศึกษาแล้วข้างต้น ที่แตกต่าง ได้แก่ การใช้บ้านเก่าเป็นที่เก็บของ ณ บ้านเลขที่ 53 ถนนมูลเมืองซอย 6 เป็นบ้านอายุกว่า 50 ปี ปัจจุบันอยู่ในสภาพไม่ตึงนัก และจากการสัมภาษณ์เจ้าของบ้าน ได้แจ้งให้ทราบว่าหากมีเวลาจะทำการรื้อถอนบ้านหลังนี้ลง ไม่มีโครงการจะซ่อมแซมบ้านเพื่อใช้งานต่อไปแต่อย่างใด

5) สรุปและข้อเสนอแนะ

องค์ประกอบด้านจินตนาการที่สำคัญของบริเวณที่ 4 นี้ ได้แก่ โรงเรียนพุทธาชา ย่านตลาดส้มเพชร และ วัดเขียงมัน ในพื้นที่ทั้งสามแห่งนี้ ย่านตลาดส้มเพชรเป็นพื้นที่ที่ไม่มีอาคารเก่าที่มีคุณค่าความสำคัญเข้ามาเกี่ยวข้องโดยตรง ต่างกับอีกสองพื้นที่ในบริเวณเดียวกัน และพื้นที่อื่น ๆ ในบริเวณที่ 2 และเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาด้านภูมิทัศน์มากกว่าพื้นที่ทั้งสองในบริเวณนี้ ปัญหาของโรงเรียนพุทธาชา วัดเขียงมัน เป็นปัญหาสภาพแวดล้อมภายในมากกว่าที่จะส่งผลลุ่ภายนอก ปัญหาของย่านตลาดส้มเพชร ได้กล่าวถึงบ้างแล้วในพื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 1 หรือ เขตกำแพงเมือง ปัญหาที่ต่อเนื่องกับบริเวณนี้ ได้แก่ ปัญหาที่เกิดขึ้นบนถนนมูลเมืองซอย 6 และมูลเมืองซอย 7 ซึ่งเป็นปัญหาของความสามารถในการรองรับ (Capacity) กับความต้องการพื้นที่ใช้สอย ซึ่งควรพิจารณาพร้อมกันและควบคู่ไปกับความมั่งคั่งของบริเวณด้วย หากจะพิจารณาเฉพาะความต้องการพื้นที่ใช้สอย ก็อาจจะเลือกแก้ปัญหาด้วยการขยายถนน ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า เป็นการไม่สมควร เนื่องจากนอกจากจะสิ้นเปลืองต้นทุนจำนวนมากในการเวนคืนที่ดินของเอกชน และรื้อถอนบ้านที่อยู่ใกล้แนวถนนปัจจุบันมาก โดยเฉพาะยังมีบ้านเก่าที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ด้วยแล้ว การขยายถนนจะทำให้สูญเสียเอกลักษณ์ของถนนสายย่อยในย่านพักอาศัย ซึ่งส่วนของเมืองเก่า เชียงใหม่ ยังคงรักษาไว้ได้เป็นจำนวนมาก การปรับปรุงผังยึดถือหลักเพื่อให้ได้มาซึ่งความมั่งคั่ง ความปลอดภัยในการเดินเท้า - การใช้รถ และความสามารถสูงสุดในการรองรับการจราจรของถนนตลอดจนถึงการไม่ทำลายลักษณะเฉพาะของบริเวณนี้ลงไปด้วย การช่วยแก้ปัญหาอาจห้ามรถบางชนิดผ่านในถนนดังกล่าว โดยให้ใช้เส้นทางอื่นทดแทน เช่น ถนนโดยรอบเขตกำแพงเมือง เป็นต้น ส่วนปัญหาด้านภูมิทัศน์ที่เกิดจากอาคารสูงได้เคยเสนอความเห็นไว้แล้วในข้อ 5_2 ถนนราชภาดคินัย เป็นถนนที่ควรได้รับการปรับปรุงด้านภูมิทัศน์ นอกเหนือจากถนนโดยรอบบริเวณ เนื่องจากเป็นถนนที่เสนอให้เป็นโครงสร้างสายรองในการปรับปรุงองค์ประกอบด้านจินตนาการของเมือง

ส่วนปัญหาการเก็บรักษาอาคารก็มีลักษณะไม่แตกต่างกับบริเวณอื่น ๆ ที่กล่าวถึงแล้ว มีข้อสังเกตที่สามารถมองเห็นความเปลี่ยนแปลงในบริเวณนี้ จากการรื้อถอนอาคารเก่าสร้างทดแทนด้วยอาคารใหม่ ในระยะเวลาไม่นานนักที่ทำการศึกษาครั้งนี้ อย่างน้อย 2 แห่ง ได้แก่ บ้านเก่าที่เคยเป็น "บ้านจรัล มโนเพชร" บนถนนพระปกเกล้า เปลี่ยนเป็นอาคารพาณิชย์ และบ้านเก่าถนนมูลเมืองซอย 7 เปลี่ยนเป็นบ้านรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่แทน นอกจากนี้ยังมีบ้านที่เจ้าของบ้านมีความคิดจะรื้อถอนมากกว่าการซ่อมแซมเพื่อใช้งานต่อไปอีกด้วย

5.7 พื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 5 : พื้นที่ต่อเนื่องประตูท่าแพ

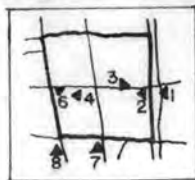
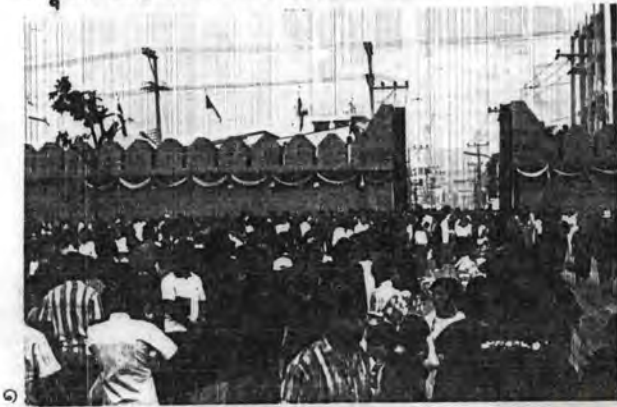
1) การประเมินคุณค่าภูมิทัศน์ชุมชน

บริเวณที่ 5 เป็นพื้นที่ด้านตะวันออกต่อเนื่องกับประตูท่าแพ ถนนสายสำคัญคือ ถนนราชดำเนินเดิม ก่อนการรื้อ-สร้างใหม่ ประตูท่าแพใน พ.ศ. 2528 เป็นถนนที่เชื่อมต่อกับ ถนนท่าแพ ซึ่งอยู่นอกเขตกำแพง เมืองชั้นในไปจนจรดริมแม่น้ำปิง ที่สะพานนวรัฐ และเชื่อมต่อไปยังพื้นที่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำปิง ตามแนวถนนเจริญเมืองจนถึงสถานีรถไฟ จังหวัดเชียงใหม่ แนวถนนสายดังกล่าวเป็นถนนสายสำคัญแต่อดีต แต่ปัจจุบันการสร้างประตูท่าแพตามแบบในภาพเก่า เมื่อ พ.ศ. 2442 ซึ่งได้ประตูที่แคบลง มีการยกพื้นลานโล่งบริเวณประตูสูงกว่าพื้นถนนและห้ามรถผ่านประตู แนวถนนที่สำคัญระหว่างพื้นที่ใน เขตกับนอกเขตกำแพง เมืองชั้นในจึงสูญเสีย "ความรู้สึก" ของความต่อเนื่อง เพราะไม่ล่มา รถสัญจรผ่านได้ไปอย่างน่าเสียดาย แม้ว่าโดยลักษณะที่ว่างยังคงมีความต่อเนื่องกันอยู่

บริเวณนี้เป็นที่ตั้งของวัดถึง 9 วัด ซึ่งมีความสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับบริเวณอื่น ๆ ในพื้นที่ศึกษา วัดเกือบทั้งหมดจะตั้งอยู่บนถนนสายสำคัญ และมีทางเข้าหลักจากถนนเหล่านั้น ยกเว้นวัดดวงดีซึ่งจะมีทางเข้าจากถนนพระปกเกล้า แต่เมื่อพิจารณาการวางผังภายในพบว่าทางเข้าที่ใช้ในปัจจุบันน่าจะ เป็นทางเข้าด้านหลังวัด ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตก โดยด้านหน้าวัดหันไปทางทิศตะวันออกเช่นเดียวกับวัดทั่วไป บริเวณทางเข้าวัดในปัจจุบันนี้เองที่มีลักษณะไม่ส่งเสริมความงดงามของวัดเท่าที่ควร โดยเฉพาะป้ายชื่อวัดบนแผ่นพลาสต์ิค

ส่วนภูมิทัศน์ชุมชนบนถนนราชดำเนินจากประตูท่าแพถึงสี่แยกกลางเวียงยังไม่เรียบร้อยงดงามนัก ส่วนใหญ่เกิดจากอาคารที่มีกิจกรรมด้านพาณิชย์ยกรรม โดยเฉพาะบริเวณประตูท่าแพ ส่วนที่ติดบนถนนสายนี้เกิดจากอาคารเก่า หรือองค์ประกอบบางอย่าง (เช่น รั้วบ้าน) เป็นแห่ง ๆ ไม่ต่อเนื่องกันเกือบตลอดถนนดังเช่นช่วงสี่แยกกลางเวียงถึงวัดพระสิงห์ รายละเอียดของการวิเคราะห์ด้านภูมิทัศน์ชุมชนในบริเวณที่ 5 แสดงอยู่ในแผนที่ 5_20

มมมองบนถนนราชดำเนิน.

ลำดับของมุมมองบนถนน ราชดำเนินจากประตูท่าแพถึงสี่แยกกลางเวียง ๑ ประตูท่าแพเมื่อมีพิธีเปิด (๑๓ เม.ย. ๒๔) ๒ บริเวณที่สับสนวนวายและเต็มไปด้วยป้ายของบริษัทนิคมพาณิชย์จำกัด และ ๓ บริเวณเดียวกันแต่ถ่ายจากทิศตะวันตกมีป้ายโฆษณาขนาดยักษ์ที่ผนังตึก ๔ บริเวณริ้วบ้านเก่า ใกล้สี่แยกกลางเวียง ๕ ในบริเวณบ้านเก่า ๖ ตึกแถวเก่าที่สี่แยกกลางเวียง ๗ มุมมองบนถนน ราชดำเนินที่แยกถนนราชมรรคา ๘ เลี้ยวเข้าในโรงเรียนพุทธโสภณถ่ายจากทิศใต้บนถ. พระปกเกล้า.

2) การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรมที่ประเมินคุณค่าในบริเวณที่ 5 ประกอบด้วยคำสนัสนาน 22 แห่ง ภูมิ 4 แห่ง ในวัด 9 วัด และวัดร้าง 1 วัด บ้านพักอาศัย 38 แห่ง รวมจำนวนเท่ากับ 64 แห่ง ที่ตั้งของสถาปัตยกรรมทั้งหมด แสดงอยู่ในแผนที่ 5.21 บริเวณนี้เป็นบริเวณที่มีจำนวนสถาปัตยกรรมสูงที่สุด เช่นเดียวกับบริเวณที่ 2 แต่สถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าความสำคัญระดับสูงมีจำนวนน้อยกว่า คำสนัสนานที่มีคุณค่าความสำคัญสูง ได้แก่ หอไตร วัดดวงดี และที่มีคุณค่าความสำคัญค่อนข้างสูงเป็นคำสนัสนานในวัดดวงดี และวัดอุโมงค์ ส่วนอาคารที่ไม่ใช่คำสนัสนานที่มีคุณค่าความสำคัญสูงที่สุด ได้แก่ บ้านที่สี่แยกกลางเวียง (117 ถนนราชดำเนิน) มีค่าคะแนนอยู่ในกลุ่มที่ 1 และอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญสูงอีก 4 แห่ง 2 แห่งอยู่ใกล้บริเวณสี่แยกกลางเวียง (50 และ 58 ถนนราชดำเนิน) ที่เหลือเป็นบ้านเก่าบนถนนราชภาวินัย (เลขที่ 99) และถนนมูลเมืองฮอย 5 (เลขที่ 27) คะแนนคุณค่าความสำคัญของสถาปัตยกรรมทั้งหมดแสดงไว้ในตารางที่ 5.6 และตำแหน่งที่ตั้งแสดงไว้ในแผนที่ 5.22 จำนวนอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญในกลุ่มต่าง ๆ มีดังนี้ คือ

(ก) คำสนัสนาน 22 แห่ง ประกอบด้วย

- กลุ่มที่ 2 (100-129 คะแนน) 1 แห่ง
- กลุ่มที่ 3 (75-99 คะแนน) 8 แห่ง
- กลุ่มที่ 4 (55-74 คะแนน) 13 แห่ง

(ข) อาคารที่ไม่ใช่คำสนัสนาน 42 แห่ง ประกอบด้วย

- กลุ่มที่ 1 (มากกว่า 100 คะแนน) 1 แห่ง
- กลุ่มที่ 2 (85-100 คะแนน) 4 แห่ง
- กลุ่มที่ 3 (65-84 คะแนน) 10 แห่ง
- กลุ่มที่ 4 (45-64 คะแนน) 21 แห่ง
- กลุ่มที่ 5 (25-44 คะแนน) 6 แห่ง

3) สถาปัตยกรรม

(ก) คำสนัสนาน คำสนัสนานทั้ง 22 แห่ง ในบริเวณนี้ ส่วนใหญ่อยู่ในสภาพพอใช้ และค่อนข้างดี คำสนัสนานที่มีคุณค่าค่อนข้างสูงแต่สภาพไม่ดีนัก ได้แก่ เจดีย์ในวัดอุโมงค์

วัดดวงดี.

▲ รายละเอียด หน้าบันอุโบสถ วัดดวงดี.

▲ อุโบสถ วัดดวงดี

▲ วิหาร วัดดวงดี

▲ กุฏิ วัดดวงดี จากถนนเจ้าฟ้าใต้:วันตาก แล:จากทิศตะวันออก.

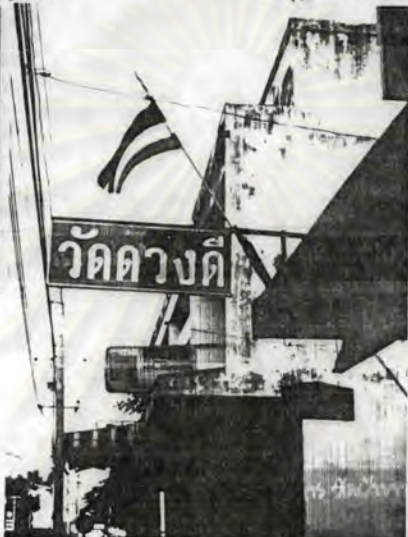

▲ รายละเอียด หน้าบันอุโบสถ

วัดดอกเรือง.

▲ อุโบสถ วัดดอกเรือง

▲ ป้ายวัดดวงดี ทางเข้าจากถนนพระปกเกล้า

▲ ทางเข้าวัดดวงดี จากถนนพระปกเกล้า

▲ หน้าบัน วัดดอกเรือง

▲ วิหาร วัดดอกเคา บนถนนมวนเมือง

วัดดอกคำ.

▲ วัดหมีนลิ้น ▲ วิหาร แล: ▲ หน้าบันแบบพม่า วัดหมีนลิ้น.

▲ วิหาร แล: อุโบสถ วัดสำเภา

▲ กุฏิวัดพันอิน วัดพันอิน

วัดผ้าขาว

▲ กุฏิ วัดผ้าขาว

▲ วิหาร วัดผ้าขาว ถ่ายจากทิศใต้

▲ ทางเข้าวิหาร ทางทิศตะวันออก.

▲ บ้านพักศึกษาศึกษาธรรมะ

▲ 27 มุขเมือง 5

▲ 19 มุขเมือง 5

▲ 17 มุขเมือง 5

▲ 61-65 ถ.ราชวิถี

▲ 50 ถ.ราชเทวี

▲ 10 มุขเมือง 5

▲ 8 มุขเมือง 5

▲ 99 ราชเทวี

▲ 15 มุขเมือง 3

▲ 34 ราชวรัด

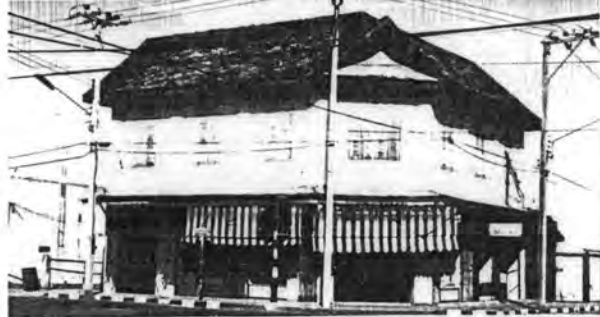

▲ 32 ราชวรัด

▲ 38-40 ราชวรัด

▼ 127 ราชเทวี

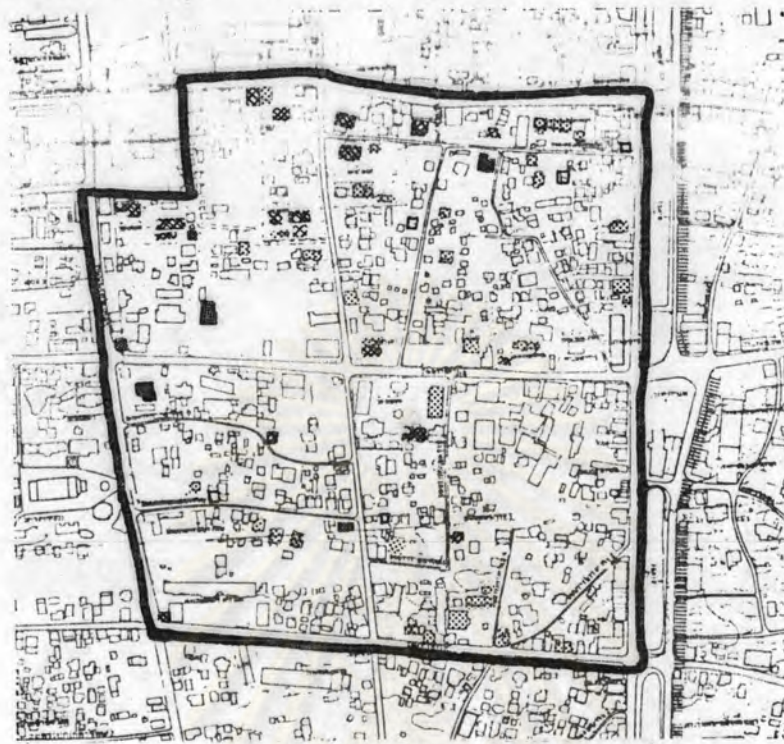
ตารางที่ 5.6 คะแนนคุณค่าความสำคัญและสภาพสถาปัตยกรรมในบริเวณที่ 5

ลำดับที่	ชื่อ	คุณค่าความสำคัญ													รวมคะแนน	สภาพ	
		ประวัติศาสตร์				สถาปัตยกรรม				ภูมิทัศน์ชุมชน							ความสำคัญต่อภาพทิวทัศน์
		ความสำคัญ		อายุ		ลักษณะพิเศษ		รูปแบบ		คุณค่าต่อยาน		ความสำคัญของคน					
	ค่าน้ำหนัก		5		5		5		5		5		2		3		
A 41	เจดีย์วัดเขษุมราช (ร้าง)	1	5	4	20	4	20	4	20	3	15	5	10	3	9	99	4
A 42	<u>วัดดวงดี</u> วิหาร	3	15	1	5	3	15	3	15	4	20	5	10	3	9	89	3
A 43	อุโบสถ	3	15	2	10	3	15	3	15	3	15	5	10	3	9	89	3
A 44	หอไตร	3	15	2	10	5	25	4	20	3	15	5	10	3	9	104	3
B105	ปู	-	-	4	20	3	15	3	15	2	10	5	10	2	6	76	2
A 45	<u>วัดอุโมงค์</u> วิหาร	3	15	3	15	3	15	4	20	4	20	2	4	3	9	98	4
A 46	อุโบสถ	1	5	1	5	2	10	3	15	3	15	2	4	3	9	63	3
A 47	เจดีย์ 1 (ข้างวิหาร)	2	10	4	20	4	20	2	10	2	10	2	4	3	9	83	1
A 48	เจดีย์ 2 (หลังวิหาร)	2	10	3	15	3	15	3	15	3	15	2	4	3	9	83	2
A 49	<u>วัดบ้านดง</u> วิหาร	1	5	2	10	2	10	2	10	3	15	2	4	3	9	63	4
A 50	อุโบสถ	1	5	2	10	2	10	2	10	3	15	2	4	3	9	63	3
A 51	หอไตร	1	5	1	5	2	10	2	10	3	15	2	4	3	9	58	3
B106	ปู	-	-	4	20	2	10	3	15	3	15	2	4	2	6	70	3
A 52	<u>วัดคอกเขื่อง</u> วิหาร	1	5	2	10	2	10	3	15	3	15	5	10	3	9	74	4
A 53	อุโบสถ	1	5	2	10	2	10	3	15	3	15	5	10	3	9	74	3
A 54	หอไตร	1	5	2	10	2	10	3	15	3	15	5	10	3	9	74	3
A 55	<u>วัดคอกบัว</u> วิหาร	1	5	1	5	1	5	2	10	3	15	4	8	3	9	57	4
A 56	<u>วัดหินล้าน</u> วิหาร	1	5	1	5	2	10	2	10	3	15	5	10	3	9	64	4
A 57	หอไตร	1	5	3	15	4	20	3	15	3	15	5	10	3	9	89	4
A 58	<u>วัดสำเภา</u> วิหาร	1	5	2	10	3	15	4	20	3	15	5	10	3	9	84	3
A 59	อุโบสถ	1	5	2	10	2	10	3	15	3	15	5	10	3	9	74	3
A 60	<u>วัดพุ่ม</u> วิหาร	-	-	-	-	1	5	1	5	3	15	5	25	3	9	59	3
B107	ปู	-	-	5	25	3	15	3	15	3	15	5	10	2	6	86	3
A 61	<u>วัดก้อขาว</u> วิหารใหญ่	1	5	1	5	2	10	3	15	3	15	5	10	3	9	69	3
A 62	วิหารเล็ก	1	5	1	5	2	10	2	10	3	15	5	10	3	9	64	2
B108	ปู	-	-	2	10	2	10	2	10	2	10	5	10	2	6	56	2

ตารางที่ 5.6 คะแนนคุณค่าความสำคัญและสภาพสถาปัตยกรรมในบริเวณที่ 5

ลำดับที่	ชื่อ	คุณค่าความสำคัญ														รวม คะแนน	สภาพ
		ประวัติศาสตร์				สถาปัตยกรรม				ภูมิทัศน์ชุมชน				ความสำคัญ ของอาคาร ที่เกี่ยวข้อง			
		ความสำคัญ		อายุ		ลักษณะ พิเศษ		รูปแบบ		คุณค่า ของบ้าน		ความสำคัญ ของถนน					
B109	บ้านพักศึกษาริการจังหวัด ราชบุรี	-	-	4	20	3	15	3	15	3	15	5	10	2	6	81	4
B110	61-65 ราชบุรี	-	-	4	20	4	20	3	15	2	10	5	10	2	6	71	3
B111	55 ราชบุรี	-	-	4	20	1	5	2	10	2	10	5	10	2	6	61	3
B112	51 ราชบุรี	-	-	4	20	2	10	3	15	3	15	5	10	2	6	76	4
B113	127 มูลเมือง	-	-	1	5	1	5	2	10	2	10	4	8	2	6	44	4
B114	89 มูลเมือง	-	-	5	25	1	5	2	10	2	10	4	8	2	6	64	3
B115	81 มูลเมือง	-	-	5	25	1	5	2	10	2	10	4	8	2	6	64	3
B116	58 ราชดำเนิน	-	-	5	25	4	20	3	15	3	15	5	10	2	6	91	2
B117	117 ราชดำเนิน	-	-	5	25	5	25	5	25	4	20	5	10	2	6	111	3
B118	50 ราชดำเนิน	-	-	4	20	3	15	4	20	3	15	5	10	2	6	86	4
B119	22 ราชดำเนิน	-	-	2	10	2	10	2	10	2	10	5	10	2	6	56	4
B120	32 ราชมนตรี	-	-	2	10	2	10	2	10	2	10	4	8	2	6	54	3
B121	34 ราชมนตรี	-	-	2	10	1	5	2	10	2	10	4	8	2	6	49	3
B122	1-3 ราชมนตรี	-	-	3	15	1	5	2	10	2	10	4	8	2	6	54	2
B123	38-40 ราชมนตรี	-	-	2	10	2	10	3	15	2	10	4	8	2	6	59	3
B124	44 ราชมนตรี	-	-	1	5	1	5	2	10	2	10	4	8	2	6	44	3
B125	99 ราชภาพิชัย	-	-	5	25	5	25	4	20	3	15	2	4	2	6	95	3
B126	138 ราชภาพิชัย	-	-	1	5	1	5	2	10	2	10	2	4	2	6	40	3
B127	127 ราชภาพิชัย	-	-	3	15	2	10	3	15	2	10	2	4	2	6	60	5
B128	152 ราชภาพิชัย	-	-	3	15	2	10	2	10	2	10	2	4	2	6	55	2
B129	10 มูลเมือง 5	-	-	5	25	4	20	3	15	2	10	1	2	2	6	78	4
B130	27 มูลเมือง 5	-	-	5	25	5	25	4	20	3	15	1	2	2	6	93	1
B131	21 มูลเมือง 5	-	-	3	15	1	5	2	10	2	10	1	2	2	6	48	4
B132	19 มูลเมือง 5	-	-	3	15	2	10	3	15	2	10	1	2	2	6	58	3
B133	17 มูลเมือง 5	-	-	2	10	1	5	2	10	2	10	1	2	2	6	43	3
B134	8 มูลเมือง 5	-	-	5	25	4	20	3	15	2	10	1	2	2	6	78	1
B135	14 ราชดำเนิน 5	-	-	4	20	3	15	2	10	2	10	1	2	2	6	63	1
B136	15 ราชดำเนิน 5	-	-	1	5	1	5	2	10	2	10	1	2	2	6	38	5
B137	8 ราชดำเนิน 5	-	-	3	15	1	5	2	10	2	10	1	2	2	6	48	3
B138	15 มูลเมือง 3	-	-	3	15	3	15	4	20	3	15	1	2	2	6	73	4
B139	12 ราชดำเนิน 4	-	-	2	10	2	10	3	15	2	10	1	2	2	6	53	3
B140	1 พระปกเกล้า 8	-	-	2	10	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	48	4
B141	3 พระปกเกล้า 8	-	-	1	5	1	5	2	10	2	10	1	2	2	6	28	3
B142	18 พระปกเกล้า 8	-	-	2	10	2	10	3	15	2	10	1	2	2	6	53	3
B143	14 พระปกเกล้า 8	-	-	2	10	2	10	3	15	2	10	1	2	2	6	53	3
B144	12 พระปกเกล้า 8	-	-	2	10	2	10	3	15	2	10	1	2	2	6	53	3
B145	1 พระปกเกล้า 9	-	-	4	20	3	15	3	15	3	15	1	2	2	6	73	1
B146	4 พระปกเกล้า 12	-	-	4	20	2	10	3	15	2	10	1	2	2	6	63	4

แผนที่ ๕.๒๒ คุณค่าความสำคัญของอาคารในบริเวณที่ ๕.

คุณค่าความสำคัญ

■ มาระดับที่ 1

▨ มาระดับที่ 2

▩ มาระดับที่ 3

▧ มาระดับที่ 4

□ มาระดับที่ 5

โดยเฉพาะเจดีย์ด้านใต้วิหาร สภาพทรุดโทรมมาก จำนวนค่าสินสถานแบ่งกลุ่มตามสภาพได้ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 สภาพดีเยี่ยม 1 แห่ง
- กลุ่มที่ 2 สภาพค่อนข้างดี 7 แห่ง
- กลุ่มที่ 3 สภาพพอใช้ 11 แห่ง
- กลุ่มที่ 4 สภาพไม่มั่นคง 2 แห่ง
- กลุ่มที่ 5 สภาพไม่ดี ทรุดโทรม 1 แห่ง

(ข) อาคารที่ไม่ใช่ค่าสินสถาน จำนวน 42 แห่ง ส่วนใหญ่อยู่ในสภาพพอใช้

อาคารที่มีคุณค่าความสำคัญระดับสูงตั้งแต่สภาพไม่มั่นคง ได้แก่ เลขที่ 58 ถนนราชดำเนิน และที่สภาพไม่ดี ทรุดโทรมมาก ได้แก่ เลขที่ 27 ถนนมูลเมืองซอย 5 เป็นอาคารที่ควรได้รับการบูรณะซ่อมแซมอย่างเร่งด่วนในบริเวณนี้ จำนวนอาคารแบ่งกลุ่มตามสภาพอาคารได้ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 สภาพดีเยี่ยม 2 แห่ง
- กลุ่มที่ 2 สภาพค่อนข้างดี 10 แห่ง

- กลุ่มที่ 3 สภาพอใช้ 21 แห่ง
- กลุ่มที่ 4 สภาไม่ตัก 5 แห่ง
- กลุ่มที่ 5 สภาไม่ตี ทรุดโทรม 4 แห่ง

4) ข้อมูลประกอบด้านอื่น ๆ

(ก) คำสนัลถาน คำสนัลถานจำนวน 22 แห่ง ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานมีเพียง 6 แห่ง เมื่อเปรียบเทียบกับบริเวณที่ 2 ซึ่งมีจำนวนสถาปัตยกรรมมาก เช่นเดียวกัน จะเห็นได้ว่าบริเวณนี้มีสถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญน้อยกว่าบริเวณที่ 2 มาก คำสนัลถานทั้ง 6 แห่ง ได้แก่ เจดีย์วัดเขษฐา (ร้าง) ในโรงเรียนพุทธวิไลภณ อุโบสถ และหอไตรวัดดวงดี วิหารและเจดีย์ 2 องค์ วัดอุโมงค์

(ข) อาคารที่ไม่ใช่คำสนัลถาน อาคารในกลุ่มนี้จำนวนทั้งสิ้น 42 แห่ง ประกอบด้วยกุฏิในวัด 4 แห่ง บ้านพักของทางราชการ 1 แห่ง และอาคารของเอกชน 37 แห่ง ในจำนวนนี้ใช้พักอาศัยอย่างเดียว 27 แห่ง (เป็นหอพัก เกสต์เฮาส์ 2 แห่ง) ใช้พักอาศัยร่วมกับประกอบกิจการค้า 10 แห่ง การใช้งานหรือครอบครองอาคารโดยเจ้าของอยู่ภายในบ้านด้วยจำนวน 31 แห่ง และโดยผู้เช่าเพียงลำพัง 6 แห่ง ลักษณะเช่นนี้ก็ยังไม่แตกต่างจากที่ได้ศึกษามาแล้วในบริเวณอื่น ๆ นอกจากในบริเวณที่ 3 ที่ศึกษาไปแล้วนั้น มีอาคารเก่าที่ใช้ค้าขายด้วยน้อยมากที่สุด มีเพียง 1 แห่ง เท่านั้น

จากการสัมภาษณ์เจ้าของบ้านในบริเวณนี้ มีจำนวนอย่างน้อย 6 แห่ง ที่มีความคิดจะรื้อถอนบ้านของตัวเอง ส่วนหนึ่งเนื่องจากสภาพเก่าแก่เสื่อมโทรมมาก เพราะขาดการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง (2 แห่ง) และอีกส่วนหนึ่ง เนื่องจากเห็นว่าบ้านเก่าแล้วไม่สวยงามหรือไม่สะดวกสบายเท่าที่ต้องการ ปัญหาทางเศรษฐกิจและปัญหาอื่น ๆ (4 แห่ง)

ปัญหาที่พบอีกประการหนึ่งได้แก่มีการ การต่อเติมบ้าน เพื่อให้มีเนื้อที่ใช้สอยมากขึ้น ส่วนใหญ่เป็นการต่อเติมหน้าบ้านเพื่อใช้ประกอบกิจการค้า และการต่อเติมมักขาดการออกแบบที่ดีไม่เน้นส่งเสริมคุณค่าอาคารเก่าที่มีอยู่ แต่กลับมีส่วนช่วยทำลายคุณค่านั้นลง ตัวอย่างเช่นบ้านเลขที่ 99 ถนนราชภาศินัย เลขที่ 1-3 ถนนราชมรรคา เป็นต้น

5) สรุปและข้อเสนอนะ

บริเวณที่ 5 เป็นพื้นที่ต่อเนื่องกับประตูท่าแพ ซึ่งเป็นจุดเด่นที่สำคัญของเมือง ปัญหาด้านภูมิทัศน์ชุมชนที่เกิดขึ้นในบริเวณนี้ค่อนข้างจะแก้ไขได้ยากในระยะสั้นและอาจมีปัญหาในทางปฏิบัติ เพราะเป็นปัญหาที่เกิดจากอาคารหรือพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ด้านพาณิชยกรรม โดยเฉพาะอาคารสูงของโรงแรมมนตรี ที่ทำลายเส้นขอบฟ้าของเมือง ปัญหาที่เกิดกับภูมิทัศน์ชุมชนบนถนนราชดำเนินก็มีลักษณะเช่นเดียวกันนี้ อาจสรุปได้ว่าปัญหาด้านภูมิทัศน์ชุมชนที่เกิดขึ้นในบริเวณที่ 5 นี้ เป็นปัญหาความขัดแย้งทางกายภาพของบริเวณที่มีกิจกรรมด้านพาณิชยกรรม ที่มีต่อภูมิทัศน์ชุมชนเดิมของเมือง การแก้ปัญหาจำต้องผ่านการตอบคำถามที่ว่า "เราต้องการจะอนุรักษ์ภูมิทัศน์ชุมชนแบบใด หรือสร้างสรรคภูมิทัศน์ชุมชนแบบใดให้แก่เมือง" และ "เราจะยินยอมให้อาคารเกิดขึ้นใหม่ได้มากน้อยแค่ไหน และรูปแบบใดด้วย" ปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาสำคัญ ที่ต้องการการขบคิดอย่างจริงจังรอบด้าน จากผู้เชี่ยวชาญทุก ๆ ฝ่าย

การแก้ปัญหาด้านภูมิทัศน์ควรให้ความสำคัญต่อบริเวณประตูท่าแพ และถนนราชดำเนินดังกล่าวข้างต้น สำหรับปัญหาความต้องการรั้วถนนอาคารเก่าซึ่งมีในบริเวณนี้มากก็เป็นปัญหาที่ต้องรับเข้าไปดำเนินการ หากไม่ต้องการให้อาคารเก่าที่มีเหลือจำนวนไม่มากนักในเขตกำแพงเมืองขึ้นใน ต้องลดจำนวนลงไปอีก การช่วยเหลือและสนับสนุนให้มีการเก็บรักษาอาคารเก่า จะต้องพิจารณาเป็นราย ๆ ไป บ้านที่มีสภาพทรุดโทรมมาก เรียงลำดับตามคะแนนคุณค่า ความสำคัญ ได้แก่ เลขที่ 1 พระปกเกล้าซอย 9 และ 14 ราชดำเนินซอย 5 และที่มีปัญหาอื่นอีก 4 แห่ง ได้แก่ เลขที่ 10 มุลเมืองซอย 5 8 มุลเมืองซอย 5 1-3 ราชมรรคา และ 138 ราชภาคนิย ตามลำดับ

5.8 พื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 6 : พื้นที่ต่อเนื่องแจ่งยะต้า

1) การประเมินค่าภูมิทัศน์ชุมชน

บริเวณที่ 6 นี้ เป็นพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงใต้ของพื้นที่ศึกษา เป็นบริเวณที่ไม่สงบทางด้านพาณิชยกรรมมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับบริเวณที่ 4 และบริเวณที่ 5 พื้นที่ที่มีกิจกรรมด้านพาณิชยกรรม จะอยู่ริมถนนพระปกเกล้า และราชมรรคา และมีอีกส่วนหนึ่งบนถนนราชภาคนิย บริเวณที่ 6 เป็นที่ตั้งของวัดที่ไม่มีควมสำคัญนัก 3 วัด

ถนนราชภาคินัย .

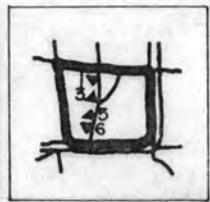
- ๑ ย่านอู่ซ่อมรถ และโรงงานเหล็กที่ลับสน ชาติกระเบียบ.
- ๒ ภูมิทัศน์ถนนข้างวัดทรายมูล(เมือง) ที่ยุ่งเหยิง ลับสน.
- ๓ ตัวอย่างอาคารใหม่ ใกล้บ้านเก่า รูปแบบไม่กลมกลืนกัน
- ๔ โรงแรมโนดาด บนถนนราชมรรคา ลีลีนุตมาต.
- ๕ มุมมองทั่วไปไปบนถนนราชภาคินัย ถ่ายจากทิศใต้.
- ๖ บนถนนราชภาคินัย บริเวณใกล้เคียงกัน จากทิศเหนือ.

๑

๒

๓

๔

๕

๖

บริเวณนี้ไม่มีองค์ประกอบด้านจินตนาการที่สำคัญ ยกเว้นมีจุดเด่นที่คุณภาพด้านกายภาพไม่ตึก เพราะเป็นโรงแรมที่มีอาคารขนาดใหญ่และสูงกว่าอาคารอื่น ๆ ในบริเวณนี้ และยังมีสิ่งดึงดูดอีกด้วย ส่วนปัญหาด้านภูมิทัศน์ที่ชัดเจนและกำหนดตำแหน่งลงบนแผนที่ได้มีเพียงบริเวณเดียว บนถนนราชภาดคีบ แต่ปัญหาความขัดแย้ง ความไม่กลมกลืน และขาดการออกแบบด้านภูมิทัศน์ที่ดี ปรากฏทั่วไปบนถนนสายสำคัญของบริเวณนี้ โดยเฉพาะถนนพระปกเกล้า และราชภาดคีบ รายละเอียดการวิเคราะห์ด้านภูมิทัศน์ชุมชนในบริเวณที่ 6 แสดงอยู่ในแผนที่ 5.23

2) การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรมที่ทำการประเมินคุณค่าประกอบด้วย คำสันสถาน 5 แห่ง ภูมิ 3 แห่ง ในวัด 3 วัด และอาคารของเอกชนอีก 19 แห่ง รวมจำนวนได้ 27 แห่ง ซึ่งนับว่ามีจำนวนค่อนข้างน้อย และมีจำนวนน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับบริเวณอื่น ๆ ที่ได้ศึกษามาแล้วข้างต้น คำสันสถานในบริเวณนี้ไม่มีคุณค่าความสำคัญไม่สูงนัก อาคารที่ไม่ใช่คำสันสถาน มีอาคาร 3 แห่งที่มีคุณค่าความสำคัญระดับสูง (ในกลุ่มที่ 2) ได้แก่ ภูมิวัดทรายมูล (เมือง) บ้านเลขที่ 62-64 ถนนพระปกเกล้า และ เลขที่ 55 ถนนราชภาดคีบ ที่เหลือมีคุณค่าความสำคัญระดับรอง ๆ ลงมา ส่วนใหญ่จะมีคุณค่าความสำคัญพอใช้ (ในกลุ่มที่ 4) ตำแหน่งอาคารทั้งหมดแสดงในแผนที่ 5.24 และรายละเอียดคะแนนคุณค่าความสำคัญของสถาปัตยกรรมแต่ละแห่ง แสดงในตาราง 5.7 โดยสรุปอาคารในแต่ละกลุ่มคุณค่าความสำคัญมีจำนวนดังนี้

(ก) คำสันสถาน ประกอบด้วย

- กลุ่มที่ 4 (55-74 คะแนน) 5 แห่ง

(ข) อาคารที่ไม่ใช่คำสันสถาน 21 แห่ง ประกอบด้วย

- กลุ่มที่ 2 (85-100 คะแนน) 3 แห่ง

- กลุ่มที่ 3 (65-84 คะแนน) 2 แห่ง

- กลุ่มที่ 4 (45-64 คะแนน) 11 แห่ง

- กลุ่มที่ 5 (25-44 คะแนน) 6 แห่ง

วัดทวายมุล.

วัดหมื่นตุม.

▲ ชินหาร วัดทวายมุล (เหนือ)

▲ นอโตร วัดทวายมุล (เหนือ)

▲ กุฏิ วัดทวายมุล (เหนือ)

▲ กุฏิ วัดหมื่นตุม

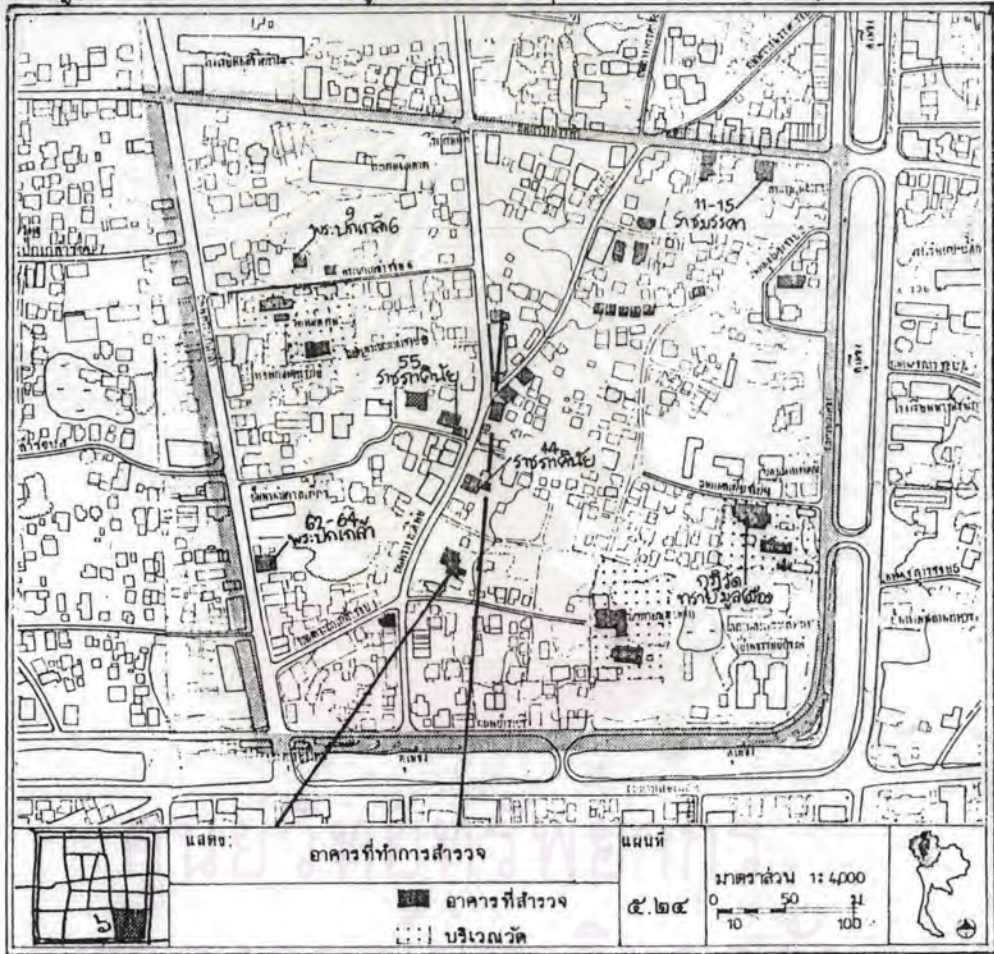
▲ กุฏิ วัดทวายมุล (ใต้)

▲ ชินหาร วัดทวายมุล (ใต้)

▲ อุโบสถ และ ชินหาร วัดหมื่นตุม ▲

▲ 36 ราชรถน้อย

▲ 9 พระปางลีลา 6.

▲ 55 ราชรถน้อย

▲ 57 ราชรถน้อย

▲ 44 ราชรถน้อย

▲ 11-15 ราชรถน้อย

ตารางที่ 5.7 คะแนนคุณค่าความสำคัญและสภาพสถาปัตยกรรมบริเวณที่ 6

ลำดับที่	ชื่อ	คุณค่าความสำคัญ												รวมคะแนน	สภาพ		
		ประวัติศาสตร์				สถาปัตยกรรม				ภูมิทัศน์ชุมชน						ความสำคัญต่อการท่องเที่ยว	
		ความสำคัญ		อายุ		ลักษณะพิเศษ		รูปแบบ		คุณค่าต่อบ้าน		ความสำคัญของคน					
	ค่าน้ำหนัก		5		5		5		5		5		2		3		
	<u>วัดทรายมูล (วัดนอก)</u>																
A 63	วิหาร	1	5	1	15	3	15	3	15	3	15	4	8	3	9	72	4
B147	ปูชนีย	-	-	2	10	4	20	4	20	3	15	4	8	2	6	79	3
	<u>วัดทรายมูล (เมือง)</u>																
A 64	วิหาร	1	5	1	5	3	15	3	15	3	15	4	8	3	9	72	3
A 65	หอไตร	1	5	1	5	2	10	2	10	2	10	4	8	3	9	57	3
B148	ปูชนีย	-	-	2	10	3	15	2	10	2	10	5	10	2	6	61	3
	<u>วัดหมื่นจตุร</u>																
A 66	อุโบสถ	1	5	1	5	2	10	3	15	3	15	5	10	3	9	69	4
A 67	วิหาร	1	5	1	5	2	10	3	15	3	15	5	10	3	9	69	4
B149	ปูชนีย	-	-	2	10	3	15	2	10	2	10	5	10	2	6	61	3
B150	11-15 ราชมรรคา	-	-	2	10	3	15	3	15	3	15	4	8	2	6	69	3
B151	21-25 ราชมรรคา	-	-	3	15	2	10	2	10	2	10	4	8	2	6	59	3
B152	13 มูลเมือง	-	-	1	5	2	10	2	10	2	10	4	8	2	6	49	3
B153	62-64 พระปกเกล้า	-	-	5	25	4	20	4	20	3	15	5	10	2	6	96	2
B154	55 ราชภาศินัย	-	-	5	25	4	20	4	20	3	15	2	4	2	6	90	1
B155	44 ราชภาศินัย	-	-	2	10	2	10	3	15	2	10	2	4	2	6	55	4
B156	36 ราชภาศินัย	-	-	3	15	2	10	3	15	2	10	2	4	2	6	60	5
B157	บ้านท่าหมื่น ราชภาศินัย	-	-	2	10	2	10	2	10	2	10	2	4	2	6	50	3
B158	50 พระปกเกล้า 1	-	-	2	10	1	5	2	10	1	5	2	4	2	6	40	2
B159	39 ราชมรรคา 3	-	-	2	10	1	5	1	5	2	10	2	4	2	6	40	2
B160	41 ราชมรรคา 3	-	-	2	10	1	5	1	5	2	10	2	4	2	6	40	2
B161	43 ราชมรรคา 3	-	-	2	10	1	5	1	5	2	10	1	2	2	6	38	2
B162	17 ราชมรรคา 1	-	-	2	10	2	10	3	15	2	10	1	2	2	6	53	4
B163	19 ราชมรรคา 1	-	-	2	10	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	48	3
B164	4 ราชมรรคา 1	-	-	2	10	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	48	3
B165	22 มูลเมือง 2	-	-	2	10	1	5	1	5	2	10	1	2	2	6	38	2
B166	13-19 มูลเมือง 2	-	-	2	10	3	15	1	5	2	10	1	2	2	6	48	2
B167	31 พระปกเกล้า 3	-	-	1	5	1	5	1	5	2	10	1	2	2	6	33	3
B168	9 พระปกเกล้า 6	-	-	2	10	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	48	4

แผนที่ ๕.๒๕ คุณค่าความสำคัญของอาคารในบริเวณ ๖.

คุณค่าความสำคัญ

■ มกร:ระดับที่ 1	■ มกร:ระดับที่ 3
■ มกร:ระดับที่ 2	■ มกร:ระดับที่ 4
	□ มกร:ระดับที่ 5

3) สภาพสถาปัตยกรรม

(ก) ศาลาน์สถาน ศาลาน์สถานทั้ง 5 แห่ง อยู่ในสภาพพอใช้จนถึงค่อนข้างดี วัดทั้ง 3 วัด ในบริเวณนี้ มีการดูแลรักษาสถาปัตยกรรม และสภาพแวดล้อมภายในวัดค่อนข้างดี ซึ่งไม่มีปัญหาความเสื่อมโทรมของสถาปัตยกรรม หรือสภาพแวดล้อมให้สังเกตเห็น ยกเว้น บริเวณทางเข้าวัดทรายมูล (ม่าน) เป็นที่ว่างภายนอกรั้ววัด ยังมีสภาพไม่ดีนัก สภาพของศาลาน์สถานแบ่งกลุ่มได้ดังนี้

- กลุ่มที่ 2 สภาพค่อนข้างดี 3 แห่ง
- กลุ่มที่ 3 สภาพพอใช้ 2 แห่ง

(ข) อาคารที่ไม่ใช่ศาลาน์สถาน สภาพของอาคารในกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่มีค่าอยู่ในระดับพอใช้อาคารของเอกชนที่มีคุณค่าความสำคัญระดับสูงทั้ง 2 แห่ง อยู่ในสภาพไม่ดี โดยเฉพาะ บ้านเลขที่ 55 ถนนราชภาดิมัย นั้น สภาพทรุดโทรมมากและเจ้าของมีความคิดที่จะ รื้อบ้านเก่า แล้วปลูกสร้างตึกแถวทดแทนด้วย อาคารแต่ละกลุ่มมีจำนวนดังนี้

- กลุ่มที่ 1 สภาพดีเยี่ยม 1 แห่ง
- กลุ่มที่ 2 สภาพค่อนข้างดี 4 แห่ง
- กลุ่มที่ 3 สภาพพอใช้ 9 แห่ง
- กลุ่มที่ 4 สภาพไม่ดีนัก 7 แห่ง
- กลุ่มที่ 5 สภาพไม่ดี ทรุดโทรม 1 แห่ง

4) ข้อมูลประกอบด้านอื่น ๆ

(ก) คำลั่นสถานี ดังกล่าวแล้วว่า คำลั่นสถานีในบริเวณนี้ไม่มีความสำคัญมากนัก จึงไม่มีแห่งใดที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน นับเป็นบริเวณเดียวในพื้นที่ศึกษาที่ไม่มีคำลั่นสถานีได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานเลย

(ข) อาคารที่ไม่ใช่คำลั่นสถานี 22 แห่ง เป็นกฎ 3 แห่ง อาคารของเอกชนที่เหลือ 19 แห่ง มีการใช้เป็นอาคารพักอาศัย 11 แห่ง (หอพักเกสต์เฮาส์ 2 แห่ง) และพาณิชย์พักอาศัย 8 แห่ง การใช้งานและครอบครองอาคารโดยเจ้าของอยู่ในบ้านด้วย มีจำนวน 11 แห่ง และผู้เช่าอยู่โดยสภาพ 8 แห่ง

นับเป็นบริเวณที่มีสัดส่วนอาคารพาณิชย์พักอาศัยต่ออาคารของเอกชนทั้งหมดสูงกว่าบริเวณอื่น ๆ ที่ได้ศึกษามาแล้ว และสัดส่วนของการครอบครองอาคารโดยผู้เช่าเพียงสภาพต่ออาคารทั้งหมดก็สูงที่สุดด้วย เช่นเดียวกับอาคารของเอกชนในบริเวณที่ 6 นี้ ส่วนใหญ่เป็นอาคารที่ไม่มีคุณค่าความสำคัญมากนัก ทั้งด้านอายุและรูปแบบทางสถาปัตยกรรม ยกเว้นอาคาร 2 แห่ง ที่ได้กล่าวถึงแล้วข้างต้น คุณค่าของอาคารจะเกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มของอาคารเหล่านี้ซึ่งมีผลต่อภูมิทัศน์โดยรวม และหากมีการรื้อถอนอาคารเหล่านี้เปลี่ยนแปลงเป็นอาคารรูปแบบทันสมัยขึ้นแทน เราจึงจะเห็นคุณค่าของอาคารที่ดูไม่มีคุณค่าเหล่านี้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะลักษณะเฉพาะและบรรยากาศเมืองเก่าที่มีอยู่จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด

5) สรุปและข้อเสนอแนะ

บริเวณที่ 6 เป็นบริเวณที่ไม่มีองค์ประกอบสำคัญด้านจินตภาพของเมือง ด้านภูมิทัศน์ชุมชน และด้านสถาปัตยกรรมก็มีอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญจำนวนไม่มาก คล้ายคลึงกับบริเวณที่ 3 ที่ได้ศึกษาไปแล้วในข้อ 5.5 แต่บริเวณนี้กลับเป็นบริเวณที่มีปัญหาด้านภูมิทัศน์สังเกตได้โดยทั่วไป แตกต่างจากบริเวณที่ 3 ซึ่งปัญหาด้านภูมิทัศน์ชุมชนอยู่ในระดับต่ำ ปัญหาด้านภูมิทัศน์ชุมชนในบริเวณนี้กล่าวได้ว่าเป็นปัญหาความขัดแย้งทางกายภาพของบริเวณที่มีกิจกรรมด้านพาณิชย์-กรรม ที่มีต่อภูมิทัศน์ชุมชนเดิมของเมือง เช่นเดียวกับบริเวณที่ 5 และในแหล่งพักอาศัยก็ยังคงมีความขัดแย้ง ขาดความกลมกลืนกันอีกด้วย

ปัญหาด้านภูมิทัศน์ชุมชนที่สำคัญในบริเวณนี้ ได้แก่ กลุ่มอู่ซ่อมรถและโรงงานเหล็ก ขนาดเล็กบนถนนราชนาภิบาล โดยลักษณะกิจกรรมก็ค่อนข้างจะมีความขัดแย้งกับย่านพักอาศัยหรือพื้นที่อนุรักษ์ในตัวเองแล้ว ลักษณะทางกายภาพของกิจกรรมเหล่านี้ยังมักจะก่อปัญหาด้านภูมิทัศน์ขึ้นอีกด้วย ในระยะสั้นควรควบคุมลักษณะทางกายภาพตลอดจนการใช้พื้นที่ (เช่น การจอดรถที่จะซ่อมจำนวนมากบริเวณถนน) ของกิจกรรมเหล่านี้ให้อยู่ในระเบียบ และไม่ทำลายภูมิทัศน์ชุมชนส่วนในระยะยาวอาจให้ย้ายออกไปนอกเขตกำแพงเมือง ไปอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสม เช่น ย่านอุตสาหกรรมเบา หรืออย่างน้อยก็ไม่ควรอนุญาตให้มีการใช้พื้นที่ เพื่อกิจกรรมเหล่านี้เพิ่มขึ้นอีก

5.9 พื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 7 : ย่านตลาดประตูเชียงใหม่และพื้นที่ต่อเนื่อง

1) การประเมินคุณค่าภูมิทัศน์ชุมชน

บริเวณที่ 7 เป็นที่ตั้งของย่านตลาดประตูเชียงใหม่ ซึ่งเป็นตลาดที่สำคัญแห่งหนึ่งของเมืองเชียงใหม่ เป็นที่ตั้งของวัด 5 วัด และต่อเนื่องกับประตูเชียงใหม่และประตูสวนปรุง ถนนภายในบริเวณนี้มีลักษณะคับแคบ และคดเคี้ยวไม่ได้เป็นระบบตารางแตกต่างจากบริเวณอื่น ๆ โดยเฉพาะบริเวณที่ 2 ซึ่งมีถนนเป็นระบบตารางค่อนข้างชัดเจนกว่าบริเวณอื่น ๆ ในพื้นที่ศึกษา ลักษณะเช่นนี้ทำให้พื้นที่ภายในบริเวณที่ 7 มีลักษณะเป็นพื้นที่ค่อนข้างปิด ซึ่งคนนอกพื้นที่จำนวนน้อยเท่านั้นจะใช้เป็นเส้นทางสัญจรผ่าน จึงทำให้บริเวณนี้เป็นย่านพักอาศัยที่มีลักษณะเฉพาะของตัวเอง และยังไม่มมีปัญหาที่ชัดเจนเกิดขึ้นภายในบริเวณนี้ แม้ว่าจะเป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นอาคารมากบริเวณหนึ่ง คือความหนาแน่นอาคารน้อยกว่าบริเวณที่ 4 เล็กน้อย มากกว่าบริเวณที่ 5 และใกล้เคียงกับบริเวณที่ 6 ซึ่งบริเวณทั้งสามล้วนเป็นบริเวณที่มีความหนาแน่นอาคารค่อนข้างสูง และมีปัญหาด้านภูมิทัศน์ชุมชนมากทั้งสิ้น

ปัญหาด้านภูมิทัศน์ชุมชนที่เกิดขึ้นจะอยู่ในพื้นที่ส่วนนอกของบริเวณ โดยเฉพาะย่านตลาดประตูเชียงใหม่ซึ่งได้กล่าวถึงแล้ว ในพื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 1 : เขตกำแพงเมือง รายละเอียดของการวิเคราะห์ภูมิทัศน์ชุมชนบริเวณที่ 7 แสดงอยู่ในแผนที่ 5.26

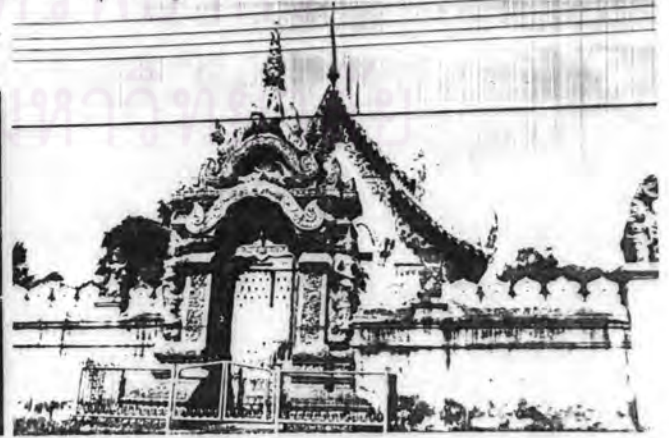
2) การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรมที่ทำการประเมินคุณค่าในบริเวณที่ 7 ประกอบด้วยศาลาล้านล้าน 10 แห่ง ในวัด 5 วัด และวัดร้าง 1 วัด ภูมิ 1 แห่ง ลานที่ราชนาภิบาล 1 แห่ง และอาคารของเอกชน 24 แห่ง รวมจำนวนได้ 36 แห่ง ตำแหน่งสถาปัตยกรรมที่สำรวจทั้งหมดแสดงอยู่ใน

กลุ่มเรือนแถว
ริมถนนราชมรรคา

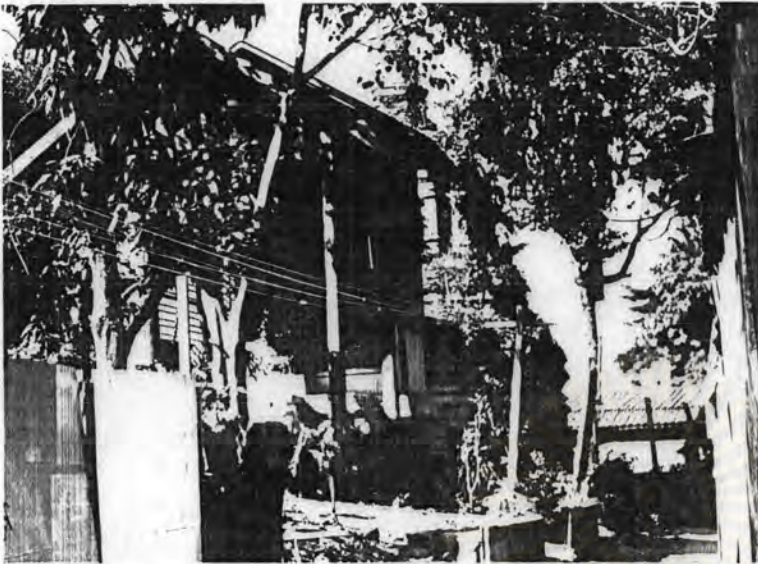
วัดข้างแต้ม
เป็นที่จอดรถของร้านค้าตรงข้าม

แผนที่ ๕๒๖. วิเคราะห์ภูมิทัศน์ชุมชน
บริเวณ ๗.

. บริเวณ ๗ .

๑ เจดีย์ร้างที่ซ่อนอยู่หลังอาคารบนด.พระปกเกล้า.
 ตัวอย่างการถูกทำลายจากสภาพแวดล้อมภายนอก ๒-
 ที่พิกัดโดยสาร หน้าวัดพอนสร้อย ๓ เจดีย์วัดกิตติเน-
 โรงเรียน ๔ เฟิงพักอาศัยริมกำแพงวัดพวกแต้ม.
 ๕,๖ อาคารเก่าร้านอาหารบนด.สามล้าน (สร้าง พศ๒๕๖๔)
 ๗ ด.สามล้านหน้าโรงพิมพ์ไทยนิวส์ ถ่ายจากทิศเหนือ
 ๘ ที่ใกล้เคียงกันหน้าที่ทำการตำรวจท้องเที่ยว จากทิศใต้.

แผนที่ 5.27 คำสนัสนานที่มีคุณค่าความสำคัญค่อนข้างสูงคือมีคุณค่าอยู่ในกลุ่มที่ 3 ได้แก่ เจดีย์วัดกิติ (ร้าง) ในโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ และวิหารในวัดพระเจ้ามิ่งราย ที่เหลือมีคุณค่าความสำคัญในระดับรอง ๆ ลงไป ส่วนอาคารของเอกชนที่มีคุณค่าความสำคัญสูงคืออยู่ในกลุ่มที่ 2 มี 3 แห่ง ได้แก่บ้านเลขที่ 13 ถนนราชมรรคา ซอย 7 เลขที่ 93 ถนนสามล้าน และเลขที่ 55 ถนนสามล้าน ตามลำดับ อีก 4 แห่งมีคุณค่าความสำคัญสูงในกลุ่มที่ 3 และที่เหลือเกือบทั้งหมดมีคุณค่าความสำคัญพออยู่ในกลุ่มที่ 4 ค่าคะแนนคุณค่าความสำคัญของสถาปัตยกรรมแต่ละแห่งแสดงไว้ในตาราง 5.8 และตำแหน่งสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าระดับต่าง ๆ กันนั้น ปรากฏ อยู่ในแผนที่ 5.28 จำนวนอาคารแบ่งกลุ่มตามคุณค่าความสำคัญได้ดังนี้

(ก) คำสนัสนาน คำสนัสนาน 10 แห่ง มีคุณค่าความสำคัญ ดังนี้

- กลุ่มที่ 3 (75-99 คะแนน) 3 แห่ง
- กลุ่มที่ 4 (55-74 คะแนน) 6 แห่ง
- กลุ่มที่ 5 (30-54 คะแนน) 1 แห่ง

(ข) อาคารที่ไม่ใช่คำสนัสนาน จำนวน 26 แห่ง ประกอบด้วย

- กลุ่มที่ 2 (85-100 คะแนน) 3 แห่ง
- กลุ่มที่ 3 (65-84 คะแนน) 4 แห่ง
- กลุ่มที่ 4 (45-64 คะแนน) 17 แห่ง
- กลุ่มที่ 5 (25-44 คะแนน) 2 แห่ง

3) สภาพสถาปัตยกรรม

(ก) คำสนัสนาน คำสนัสนานทั้งหมดในบริเวณนี้อยู่ในสภาพพอใช้ถึงค่อนข้างดี เป็นคำสนัสนานที่อายุไม่มากนักหรือผ่านกา รบูรณะซ่อมแซมภายในระยะเวลาไม่นานนัก โดยเฉพาะคำสนัสนานที่มีคุณค่าความสำคัญค่อนข้างสูงมีสภาพค่อนข้างดีทั้งสิ้น คำสนัสนานในทั้งสองกลุ่มมีจำนวนดังนี้

- กลุ่มที่ 2 สภาพค่อนข้างดี 6 แห่ง
- กลุ่มที่ 3 สภาพพอใช้ 4 แห่ง

(ข) อาคารที่ไม่ใช่คำสนัสนาน อาคารในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีสภาพพอใช้ โดย

.เจดีย์วัดกิติ.

▼ เจดีย์ วัดกิติ (รับ) ▼

.วัดพ่อน้อย

▲ ปินาร์วัดพ่อน้อย จากภายนอก และ ▲ นอโถง ภายในวัด.

▲ ปินาร์ วัดช่างแต้ม
.วัดช่างแต้ม.

.วัดพระเจ้ามังราย.

◀ พระพุทธรูปชื่อ 'พระเจ้ามังราย'

▲ ปินาร์ วัดพระเจ้ามังราย

▲ ราชล.เฮ็ด ชุมประตู่ทางเข้าถนนหน้าวัด.

.วัดพันแหวน.

▲ ปินาร์ วัดพันแหวน.

▲ นอโถง วัดพันแหวน.

.วัดพวกแต้ม.

▲ อุโบสถ วัดพวกแต้ม

▲ กุฏิ ในวัดพวกแต้ม.

๑ 13 ราชมรรคา ๑.

▲ 15 สยามลีน ๑ก.

▲ ๗ สยามลีน ๑ก.

▲ 4 สยามลีน ๑ก.

▲ 48-52 พระปกเกล้า ๑.

▲ 14 พระปกเกล้า ๑

▲ ๑1-๑๖ ราชมรรคา

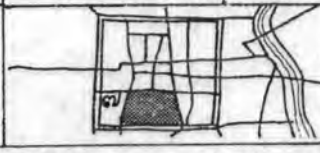

การศึกษาเพื่อเป็นแนวทาง
ในการวางแผนอนุรักษ์
ในเขตกำแพงเมือง
เชียงใหม่

แสดง: **อาคารที่ทำการสำรวจ**

มาตราส่วน 1 : 4,000 แผนที่
0 50 100 ๕.๒๗

■ อาคารที่สำรวจ
--- บริเวณวัด

▲ ๑3 สยามลีน

▲ ๕1 สยามลีน

▲ 2 ราชมรรคา ๑ก.

▲ 28 ราชมรรคา ๑ก.

ตาราง 5.8 คะแนนคุณค่าความสำคัญและสภาพสถาปัตยกรรมบริเวณที่ 7

สำเนาที่	ชื่อ	คุณค่าความสำคัญ														รวมคะแนน	สภาพ
		ประวัติศาสตร์				สถาปัตยกรรม				ภูมิทัศน์ชุมชน				ความสำคัญต่อการท่องเที่ยว			
		ความสำคัญ		อายุ		ลักษณะพิเศษ		รูปแบบ		คุณค่าต่อบ้าน		ความสำคัญของคน					
	ค่าน้ำหนัก		5		5		5		5		5		2		3		
A 68	เจดีย์วัดกิตติ (ร้าง)	1	5	4	20	4	20	4	20	3	15	4	8	3	9	97	4
A 69	วัดพอนสร้อย	1	5	1	5	2	10	3	15	3	15	5	10	3	9	69	3
A 70	วิหาร	1	5	1	5	2	10	2	10	3	15	5	10	3	9	64	4
A 71	วัดช้างแก้ว	1	5	1	5	1	5	2	10	3	15	5	10	3	9	59	4
A 72	วัดพระเจ้ามั่งราย																
A 73	วิหาร 1	5	25	5	25	1	5	2	10	3	15	1	2	3	9	91	4
A 73	วิหาร 2	5	25	5	25	1	5	1	5	2	10	1	2	3	9	81	4
A 74	วัดห่มแหวน																
A 75	วิหาร	1	5	1	5	1	5	2	10	3	15	1	2	3	9	51	3
A 75	หอไตร	1	5	1	5	2	10	2	10	3	15	1	2	3	9	56	4
A 76	วัดพุกแก้ว																
A 77	อุโบสถ	1	5	1	5	2	10	3	15	3	15	1	2	3	9	61	3
A 77	วิหาร	1	5	1	5	2	10	2	10	3	15	1	2	3	9	56	
B169	ปู	-	-	3	15	2	10	3	15	2	10	1	2	2	6	58	2
B170	87 ราชมรรคา	-	-	2	10	2	10	3	15	2	10	4	8	2	6	59	3
B171	91-93 ราชมรรคา	-	-	2	10	2	10	2	10	2	10	4	8	2	6	54	2
B172	101 ราชมรรคา	-	-	2	10	2	10	2	10	2	10	4	8	2	6	54	3
B173	103-111 ราชมรรคา	-	-	2	10	2	10	2	10	2	10	4	8	2	6	54	2
B174	149 ราชมรรคา	-	-	3	15	3	15	2	10	2	10	4	8	2	6	64	1
B175	181-185 ราชมรรคา	-	-	2	10	3	15	3	15	3	15	4	8	2	6	69	3
B176	49/1-2 ส้วมล้าง	-	-	3	15	3	15	2	10	2	10	4	8	2	6	64	4
B177	55 ส้วมล้าง	-	-	5	25	4	20	3	15	3	15	4	8	2	6	89	4
B178	81 ส้วมล้าง	-	-	2	10	2	10	2	10	2	10	4	8	2	6	54	3
B179	93 ส้วมล้าง	-	-	5	25	4	20	4	20	3	15	4	8	2	6	94	4
B180	2 ราชมรรคา 7 ข.	-	-	2	10	3	15	3	15	2	10	1	2	2	6	58	3
B181	28 ราชมรรคา 7 ข.	-	-	2	10	1	5	2	10	2	10	1	2	2	6	43	3
B182	13 ราชมรรคา 7	-	-	4	20	5	25	5	25	4	20	1	2	2	6	98	3
B183	1 ราชมรรคา 7	-	-	1	5	2	10	2	10	2	10	3	6	2	6	47	5
B184	13 ส้วมล้าง 7 ก.	-	-	4	20	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	58	2
B185	7 ส้วมล้าง 7 ก.	-	-	2	10	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	48	3
B186	4 ส้วมล้าง 7 ก.	-	-	2	10	3	15	3	15	2	10	1	2	2	6	58	3
B187	29 ส้วมล้าง 7	-	-	2	10	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	48	3
B188	5 ฟ้ารุ่งบุรี 2	-	-	4	20	3	15	3	15	2	10	1	2	2	6	68	3
B189	48-52 พระปกเกล้า 7	-	-	2	10	2	10	3	15	3	15	1	2	2	6	58	4
B190	14 พระปกเกล้า 7	-	-	3	15	3	15	2	10	2	10	1	2	2	6	58	3
B191	13 ราชมรรคา 6	-	-	2	10	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	48	3
B192	15 พระปกเกล้า 4	-	-	1	5	1	5	1	5	2	10	1	2	2	6	33	2
B193	45 พระปกเกล้า 2	-	-	5	25	3	15	2	10	2	10	1	2	2	6	68	1
B194	36 พระปกเกล้า 2	-	-	4	20	3	15	3	15	3	15	1	2	2	6	73	5

แผนที่ ๕.๒๘ คุณค่าความสำคัญของอาคารในบริเวณที่ ๗.

คุณค่าความสำคัญ.

■ อาคารระดับที่ 1

■ อาคารระดับที่ 2

▨ อาคารระดับที่ 3

▨ อาคารระดับที่ 4

□ อาคารระดับที่ 5

อาคารที่มีคุณค่าความสำคัญสูงในกลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 มีสภาพพอใช้หรือสภาพค่อนข้างดีเกือบทั้งหมด ยกเว้นบ้านเลขที่ 45 ถนนพระปกเกล้า ซอย 2 (ข้างวัดพันแหวน) ซึ่งมีคุณค่าความสำคัญระดับที่ 3 แต่มีสภาพทรุดโทรมมากและเจ้าของบ้านยังต้องการจะรื้อถอนด้วย จึงเป็นอาคารที่มีโอกาสจะถูกรื้อถอนลงได้ง่ายที่สุดในบริเวณนี้ จำนวนอาคารแบ่งกลุ่มตามสภาพอาคาร ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 สภาพดีเยี่ยม 2 แห่ง
- กลุ่มที่ 2 สภาพค่อนข้างดี 4 แห่ง
- กลุ่มที่ 3 สภาพพอใช้ 13 แห่ง
- กลุ่มที่ 4 สภาพไม่มั่นคง 5 แห่ง
- กลุ่มที่ 5 สภาพไม่ดี ทรุดโทรม 2 แห่ง

4) ข้อมูลประกอบด้านอื่น ๆ

(ก) คำสนทนากับ คำสนทนากับที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานในบริเวณนี้มีเพียง 2 แห่งเท่านั้น ได้แก่ เจดีย์วัดกิติ (ร้าง) และวิหารที่ประดิษฐาน

พระพุทธรูปชื่อพระเจ้ามั่งราย ในวัดพระเจ้ามั่งราย เจดีย์วัดกิติ บัณฑิตอยู่ในบริเวณโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ ซึ่งมีปัญหาการเข้าถึงได้ยาก โดยบุคคลภายนอกเช่นเดียวกับเจดีย์วัดหมื่นทอง ในบริเวณที่ 4 และเจดีย์วัดเชษฐา ในบริเวณที่ 5

(ข) อาคารที่ไม่ใช่ค่าส่นสถานที่ อาคารในกลุ่มนี้มีจำนวน 26 แห่ง เป็นกฎ 1 แห่ง สถานที่ราชการ 1 แห่ง และอาคารของเอกชน 24 แห่ง อาคารของเอกชนที่เป็นอาคารพักอาศัยมี 19 แห่ง และพาณิชย์พักอาศัย 5 แห่ง การใช้งานและครอบครองอาคารโดยเจ้าของที่ดินมี 20 แห่ง ที่อยู่โดยผู้เช่าตามสัญญาอีก 3 แห่ง และมี 1 แห่งที่เป็นบ้านว่างเปล่า ไม่มีการใช้งาน โดยติดป้ายประกาศขายไว้ด้วย โฉนดบ้านเลขที่ 4 ถนนสามล้าน ซอย 7 ก สัดส่วนของอาคารที่ใช้เพื่อการพักอาศัย และการใช้งานโดยเจ้าของไม่แตกต่างจากบริเวณอื่นเท่าใดนัก ยกเว้นบริเวณที่ 6 ที่ได้ศึกษาแล้วข้างต้น

5) สรุปและข้อเสนอแนะ

ดังได้กล่าวแล้วว่าบริเวณที่ 7 เป็นพื้นที่ที่มีรูปแบบถนนที่ลักษณะเฉพาะของตัวเอง แท้ที่จริงลักษณะเช่นนี้เป็นลักษณะของพื้นที่ "ภายใน" ของย่านเมืองเก่า เชียงใหม่ที่ยังคงพบในบริเวณอื่น ๆ อยู่บ้าง แต่บริเวณที่ 7 เป็นบริเวณที่ปรากฏลักษณะนี้ชัดเจนที่สุด การพัฒนาหรือปรับปรุงภูมิทัศน์ชุมชนในบริเวณนี้ จึงไม่ควรที่จะทำลายลักษณะเฉพาะดังกล่าว การแก้ไขรูปแบบถนนหรือการขยายขนาดถนนออกไปมาก ๆ จึงมีส่วนทำลายลักษณะเฉพาะของบริเวณนี้ได้ แต่การปรับปรุงผิวถนนทำทางเท้าหรือทางระบายน้ำก็เป็นสิ่งที่กระทำได้ ภายในใต้รูปแบบที่เหมาะสม ซึ่งปัจจุบันผิวถนนก็ยังอยู่ในสภาพดี และแม้ส่วนใหญ่จะไม่มีทางเท้าริมถนน แต่ก็ไม่ปรากฏเป็นปัญหาชัดเจนเนื่องจากมีรถยนต์ผ่านไปบริเวณนี้ไม่มากนัก

ปัญหาความคับแคบของถนน เกิดขึ้นบริเวณโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ บนถนนราชมรรคา ซึ่งมีรถจำนวนมากเข้ามาในบริเวณนี้ โดยเฉพาะเวลาโรงเรียนเลิก จึงมีการแก้ปัญหาด้วยการอนุญาตให้เดินรถทางเดียวในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งก็เป็นวิธีแก้ปัญหาได้วิธีหนึ่ง เพราะความต้องการใช้พื้นที่ถนนมากจะเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ของวันเท่านั้น

ปัญหาความไม่กลมกลืนกันขององค์ประกอบด้านภูมิทัศน์ชุมชน ก็เป็นปัญหาเช่นเดียวกับในบริเวณอื่น ๆ ที่ต้องการการออกแบบปรับปรุงด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยมีแนวความคิดหลักเช่นเดียวกันทั่วทั้งเขตกำแพงเมืองเพื่อความสอดคล้องต่อเนื่อง กลมกลืนกัน และพิจารณาความเหมาะสมโดยละเอียดเฉพาะจุดนั้น ๆ ด้วย

5.10 พื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 8 พื้นที่ต่อเนื่องแจ่งภู่เฮือง

1) การประเมินคุณค่าภูมิทัศน์ชุมชน

บริเวณที่ 8 เป็นพื้นที่ด้านตะวันตกเฉียงใต้ของพื้นที่ศึกษา ต่อเนื่องกับแจ่งภู่เฮือง บริเวณนี้เป็นที่ตั้งของ "ส่วนบวกหาด" ส่วนสาธารณะที่สำคัญแห่งเดียวในเมืองเชียงใหม่ และเป็นที่ตั้งวัด 3 วัด โดยทั่วไปบริเวณนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับบริเวณที่ 3 คือเป็นย่านพักอาศัยที่ค่อนข้างสงบเงียบพื้นที่ที่ค่อนข้างศึกษา มีกิจกรรมด้านพาณิชย์กรรมได้แก่พื้นที่ริมถนนอินทวโรรส และบริเวณตลาดต้นไม้ที่แจ่งภู่เฮืองบนถนนอารักษ์ จากการวิเคราะห์ภูมิทัศน์ชุมชนยังไม่พบปัญหาที่ชัดเจนในบริเวณที่ 8 นี้ นอกจากปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบริเวณใกล้เคียงตั้งได้ศึกษาแล้วในบริเวณอื่นข้างต้น (ดูแผนที่ 5,29)

2) การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรมที่ทำการประเมินคุณค่าในบริเวณที่ 8 ประกอบด้วย คำสันสล่ถาน 5 แห่ง ภูมิ 1 แห่ง และอาคารของเอกชนอีก 7 แห่ง รวมจำนวนได้ 13 แห่งเท่านั้น นับเป็นบริเวณที่มีสถาปัตยกรรมน้อยที่สุดในพื้นที่ศึกษา คำสันสล่ถานที่มีคุณค่าความสำคัญในระดับสูงอยู่ในพวกหงส์ ที่เหลือไม่มีคุณค่าความสำคัญนัก ส่วนอาคารของเอกชนมีคุณค่าความสำคัญสูงที่สุดในบริเวณนี้ มีคุณค่าความสำคัญอยู่ในกลุ่มที่ 3 ได้แก่ บ้านเลขที่ 195 ถนนราชมรรคา และที่เหลือมีคุณค่าความสำคัญระดับรอง ๆ ลงไป (ดูตาราง 5.9 และแผนที่ 5_30 และ 5_31)

(ก) คำสันสล่ถาน ประกอบด้วย

- กลุ่มที่ 2 (100-129 คะแนม) 1 แห่ง ได้แก่ เจดีย์วัดพวกหงส์
- กลุ่มที่ 3 (75-99 คะแนม) 2 แห่ง ได้แก่ วิหารและอุโบสถวัดพวกหงส์
- กลุ่มที่ 4 (55-74 คะแนม) 1 แห่ง ได้แก่ วิหารวัดหมื่นเงินกอง
- กลุ่มที่ 5 (30-54 คะแนม) 1 แห่ง ได้แก่ วิหารวัดเมธัง

(ข) อาคารที่ไม่ใช่คำสันสล่ถาน ประกอบด้วย

- กลุ่มที่ 3 (65-84 คะแนม) 2 แห่ง
- กลุ่มที่ 4 (45-64 คะแนม) 4 แห่ง
- กลุ่มที่ 5 (25-44 คะแนม) 2 แห่ง

ชุมประตูกทางเข้วัดเมธัง. บ้านเก่าบนถนนสามล้าน.

บ้านไม้ชั้นเดียว สีสัน
ผสมส้ม กับเส้นขอบฟ้าสี
ดำ ใต้เงาไม้ของต้นโพธิ์
มี ลีงเกตเตไฟฟ้าผ่านผิว
จราจร เป็นชั้นๆ ทยอยต่อกร
พื้นที่ ๕๐๐๐ ไร่

ชุมประตูกทางเข้วัดเมธัง
มุมมองที่ตัวบริเวณ ถนน
รั้วมหาดไทยปลาย.

บ้านเก่าที่ใต้รับกรอแล
ซากบ้านเก่าแต่ ไม้ที่
ยืนยาวมาก แต่เศษไม้
ที่ร่วงของตัว ก่อไป แล
อยู่มาจนทุก.

บ้านเก่าที่ได้รับกรอแล
ซากบ้านเก่าแต่ ไม้ที่
ยืนยาวมาก แต่เศษไม้
ที่ร่วงของตัว ก่อไป แล
อยู่มาจนทุก.

บ้านเก่าที่ใต้รับกรอแล
ซากบ้านเก่าแต่ ไม้ที่
ยืนยาวมาก แต่เศษไม้
ที่ร่วงของตัว ก่อไป แล
อยู่มาจนทุก.

เจดีย์และทางเข้วัดพวงหงส์.

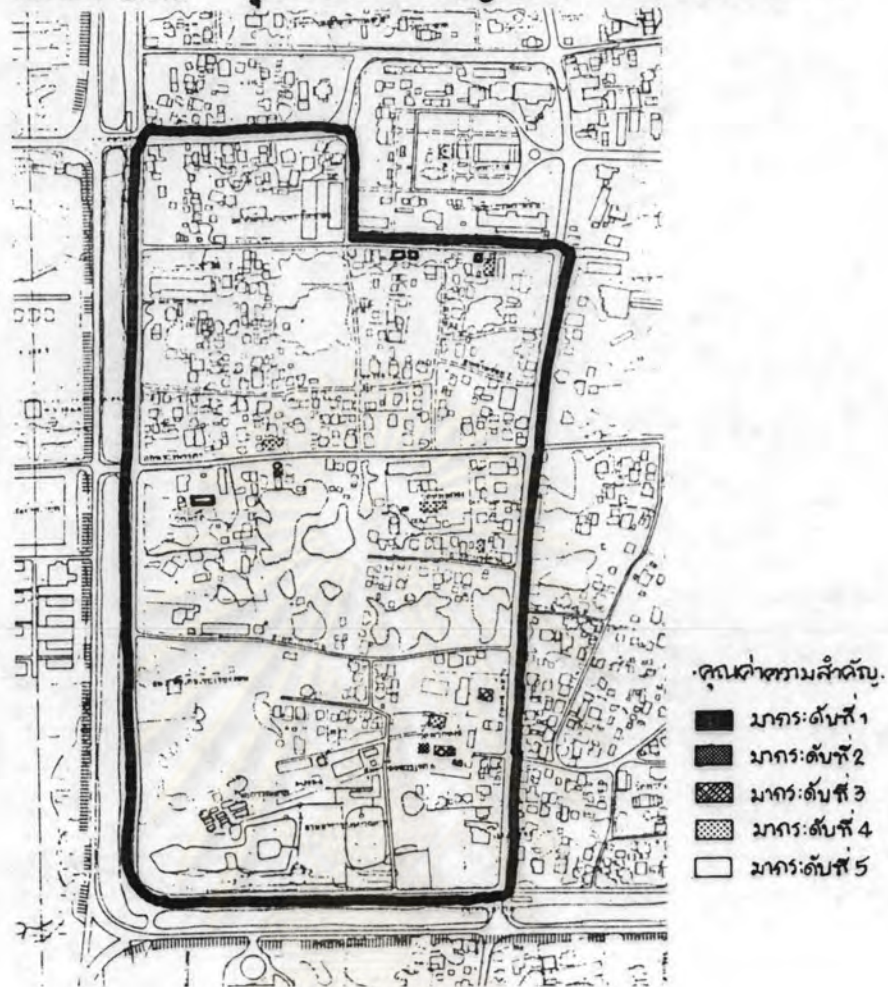
แผนที่ ๕.๒๙
วิเคราะห์ภูมิทัศน์ชุมชน
บริเวณ ๘.

ตารางที่ 5.9 คะแนนคุณค่าความสำคัญและสภาพสถาปัตยกรรมบริเวณที่ 8

ลำดับที่	ชื่อ	คุณค่าความสำคัญ													รวมคะแนน	สภาพ	
		ประวัติศาสตร์				สถาปัตยกรรม				ภูมิทัศน์ชุมชน				ความสำคัญต่อการใช้			
		ความสำคัญ		อายุ		ลักษณะพิเศษ		รูปแบบ		คุณค่าต่อย่าน		ความสำคัญของถนน					
	กำแพงหิน		5		5		5		5		5		2		3		
A 78	<u>วัดพวงหงส์</u> วิหาร	1	5	2	10	4	20	4	20	4	20	4	8	3	9	92	3
A 79	อุโบสถ	1	5	2	10	3	15	3	15	4	20	4	8	3	9	82	2
A 80	เจดีย์	1	5	4	20	5	25	4	20	4	20	4	8	3	9	107	4
B195	ปู	-	-	2	10	2	10	2	10	2	10	4	8	2	6	54	3
A 81	<u>วัดห่มเงินทอง</u> วิหาร	1	5	1	5	2	10	3	15	4	20	4	8	3	9	72	2
B 82	<u>วัดเมธัง</u> วิหาร	-	-	-	-	1	5	2	10	3	15	4	8	3	9	47	3
B196	1 ส้วมล้าน 1	-	-	4	20	2	10	3	15	2	10	1	2	2	6	63	4
B197	3 ส้วมล้าน 1	-	-	1	5	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	43	3
B198	13-19 ส้วมล้าน 1	-	-	1	5	1	5	2	10	2	10	1	2	2	6	38	4
B199	195 ราชมรรคา	-	-	4	20	2	10	3	15	2	10	4	8	2	6	69	4
B 200	174 ราชมรรคา	-	-	3	15	2	10	2	10	2	10	4	8	2	6	59	2
B 201	62 ส้วมล้าน	-	-	4	20	2	10	3	15	2	10	4	8	2	6	69	5
B 202	2 ส้วมล้าน 3	-	-	3	15	2	10	2	10	2	10	1	2	2	6	53	1

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ ๕.๓๑ คุณค่าความสำคัญของอาคารในบริเวณที่ ๘.

3) สภาพสถาปัตยกรรม

(ก) ศาสนสถาน วิหารและเจดีย์วัดพวงหงส์ อยู่ในสภาพพอใช้และค่อนข้างดี ส่วนอุโบสถนั้นสภาพไม่ดีมาก จำนวนศาสนสถานในแต่ละสภาพมีดังนี้

- กลุ่มที่ 2 สภาพค่อนข้างดี 1 แห่ง
- กลุ่มที่ 3 สภาพพอใช้ 2 แห่ง
- กลุ่มที่ 4 สภาพไม่ดีมาก 2 แห่ง

(ข) อาคารที่ไม่ใช่ศาสนสถาน บ้านที่มีคุณค่าความสำคัญสูงสุดทั้ง 2 แห่ง มีสภาพค่อนข้างดีและดีเยี่ยมจำนวนอาคารในแต่ละกลุ่มสภาพมีดังนี้

- กลุ่มที่ 1 สภาพดีเยี่ยม 1 แห่ง ได้แก่ บ้านเลขที่ 62 ถนนสามล้าน
- กลุ่มที่ 2 สภาพค่อนข้างดี 3 แห่ง

- กลุ่มที่ 3 สภาพหุอาชีพ 2 แห่ง
- กลุ่มที่ 4 สภาพหุวัฒนธรรม 1 แห่ง
- กลุ่มที่ 5 สภาพหุวัฒนธรรม ทฤษฎีธรรม 1 แห่ง ได้แก่ บ้านเลขที่ 2 ถนนสามล้าน ซอย 3

4) ข้อมูลประกอบด้านอื่น ๆ

(ก) คำสนัสนสถาน ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน ได้แก่คำสนัสนสถาน ทั้ง 3 แห่ง ในวัดพวงหงส์ ส่วนที่เหลืออีก 2 แห่งไม่มีความสำคัญเท่าใดนัก

(ข) อาคารที่ไม่ใช่คำสนัสนสถาน ประกอบด้วยกฎวิวัตพวงหงส์ 1 แห่ง และอาคารของเอกชน 7 แห่งซึ่งเป็นอาคารพักอาศัย 5 แห่ง และพาณิชย์พักอาศัย 2 แห่ง เป็นอาคารที่ใช้งานโดยเจ้าของด้วย 6 แห่ง ส่วนที่อยู่โดยผู้เช่าตามสภาพอีก 1 แห่ง

5) สรุปและข้อเสนอแนะ

บริเวณที่ 8 เป็นบริเวณที่ไม่มีความสำคัญด้านทัศนภาพของเมือง ภูมิทัศน์ชุมชน และสถาปัตยกรรมเท่าใดนัก แต่ก็เป็นบริเวณที่ไม่ปัญหาด้านภูมิทัศน์ชุมชนเด่นชัด (ยกเว้นพื้นที่เกี่ยวกับบริเวณอื่นซึ่งได้กล่าวถึงแล้วข้างต้น) และเป็นบริเวณที่รักษาสถาปัตยกรรมและสภาพอันสงบเงียบของย่านพักอาศัยไว้ได้ค่อนข้างดีอันเป็นลักษณะร่วมกันของบริเวณที่ 8 กับบริเวณที่ 3 ข้อเสนอแนะทางปรับปรุงด้านภูมิทัศน์ชุมชนคงเป็นเช่นเดียวกับบริเวณที่ 3 กล่าวคือเป็นแผนระยะยาวที่จะปรับปรุงองค์ประกอบด้าน ภูมิทัศน์ชุมชน (เช่น เฟอร์นิเจอร์ถนน) และแสวงหารูปแบบของอาคารที่จะอนุญาตให้สร้างขึ้นใหม่ ซึ่งรวมไปถึงความหนาแน่นของอาคารในบริเวณเหล่านี้ด้วยเพื่อส่งเสริมความงามมีคุณค่า ของสถาปัตยกรรมและภูมิทัศน์ชุมชนที่มีอยู่เดิม

ข้อสังเกต ลักษณะที่คล้ายคลึงกันอีกประการหนึ่งของบริเวณทั้งสอง ได้แก่ลักษณะทางเข้าวัดพวงหงส์กับวัดห้วยวง คือเป็นวัดที่ไม่ได้มีรั้วติดถนนใหญ่ แต่เป็นทางเข้าวัดเล็กๆแทน และสองข้างทางก็เป็นที่มีกิจกรรมประเภทอื่น แต่ที่วัดพวงหงส์ยังมีมุมมองที่ดีจากถนนสามล้านไปสู่วิหารของวัดได้ ซึ่งที่วัดห้วยวงสูญเสียคุณลุ่มบัตินี้ไปแล้ว เนื่องจากอาคารที่ริมถนนใกล้เคียงทางเข้าวัดพวงหงส์เป็นบ้าน 1-2 ชั้น ที่มีขนาดสัดส่วนและความสูงไม่แตกต่างจากบ้านในอดีต จึงไม่ทำลายมุมมองที่ดีดังกล่าว ขณะที่อาคารใกล้เคียงทางเข้าวัดห้วยวงนั้นทำลายมุมมองที่ดีสู่วัด จากถนนพระปกเกล้า ด้วยขนาด สัดส่วน และความสูงของอาคารเอง

5.11 บทสรุป

การศึกษาในบทนี้มุ่งประเด็นที่การวิเคราะห์ ตรวจจับ และประเมินคุณค่าภูมิทัศน์ชุมชน และสถาปัตยกรรมในพื้นที่ศึกษา จากการศึกษาพบว่าโดยทั่วไปแล้ว พื้นที่ในเขตกำแพงเมืองชั้นในยังขาดการออกแบบด้านภูมิทัศน์ชุมชนที่ดี แม้จะมีพื้นที่ที่อยู่บ้างในบริเวณนี้ แต่ส่วนใหญ่ก็เป็นผลดีอื่นเนื่องมาจากการออกแบบเฉพาะบริเวณ หรือเฉพาะบุคคลมากกว่าจะเป็นงานอื่นเกิดจากการออกแบบพร้อมกันเป็นระบบต่อเนื่องกันทั้งบริเวณ องค์ประกอบด้านทัศนภาพก็ยังขาดการเน้นความสำคัญและออกแบบอย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กัน ส่วนสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าความสำคัญมากและชัดเจน ยังคงเป็นกลุ่มค่าล้นสถาน โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแล้ว อาคารที่ไม่ใช่ค่าล้นสถานที่มีคุณค่าความสำคัญมาก เป็นกลุ่มสถานที่ราชการหรือสถานศึกษา เก้าแ่ในเขตกำแพงเมืองชั้นใน และเป็นบ้านของเอกชนอีกจำนวนไม่มากนัก อาคารเหล่านี้ตั้งอยู่กระจัดกระจายทั่วไป และแม้ว่ามีจำนวนไม่น้อยที่อยู่ใกล้เคียงกัน แต่ก็ เป็นอาคารเดี่ยว และไม่มีบริเวณใดที่มีอาคารเก้าแ่เหล่านี้อยู่ต่อเนื่องกันจำนวนมากพอที่จะกำหนดเป็น "ย่านอนุรักษ์พิเศษ" ได้ พื้นที่ที่มีความสำคัญและค่อนข้างจะต่อเนื่องกันมีเพียง 3 พื้นที่ในบริเวณศึกษาที่ 2 ดังได้กล่าวถึงแล้วข้างต้น ลักษณะเช่นนี้จะเห็นได้ว่าแตกต่างจากเมืองภูเก็ต หรือเมืองประวัติศาสตร์ของประเทศในยุโรป ที่มักจะมีกลุ่มของอาคารเก้าแ่อยู่ต่อเนื่องกันจนมีลักษณะเป็น "ย่าน" เมือง เก้าแ่ ลักษณะเช่นนี้ที่เมืองเชียงใหม่ต้องเผชิญกับปัญหาที่แตกต่างจากเมืองประวัติศาสตร์เหล่านั้น กล่าวคือ นอกจากจะต้องเผชิญกับแรงกดดันทางเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดการรื้อถอนอาคารเก้าแ่ลงแล้ว ยังต้องเผชิญกับปัญหาความเหมาะสมของจำนวนและรูปแบบอาคารใหม่ที่จะเกิดขึ้นบนที่ว่างที่เหลืออยู่ของเมืองด้วย ดังนั้นนอกจากจะต้องพยายามรักษาอาคารเก้าแ่ไม่ให้สูญสลายไปรวดเร็วแล้ว ยังต้องแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อกำหนดจำนวนและรูปแบบของอาคารที่จะสร้างขึ้นใหม่ด้วย ข้อสรุปที่เกี่ยวกับภูมิทัศน์ชุมชนและสถาปัตยกรรมมีดังนี้คือ

1) ภูมิทัศน์ชุมชน

(ก) บริเวณที่ดีและที่มีปัญหาด้านภูมิทัศน์ชุมชน บริเวณที่สุดเด่นหรือส่วนที่ดีด้านภูมิทัศน์ชุมชนในพื้นที่ศึกษา เกิดจากองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ อาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ (ค่าล้นสถานและกำแพงเมือง) อาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม (อาคาร

แผนที่ ๕.๓๒
 มาตรฐาน 0 50 100 200 ม.

แสดง

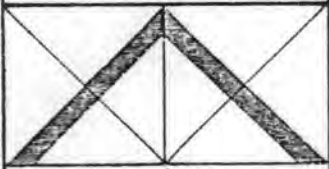
**บริเวณที่ดีและที่มีปัญหา
 ด้านภูมิทัศน์ชุมชน**

สัญลักษณ์

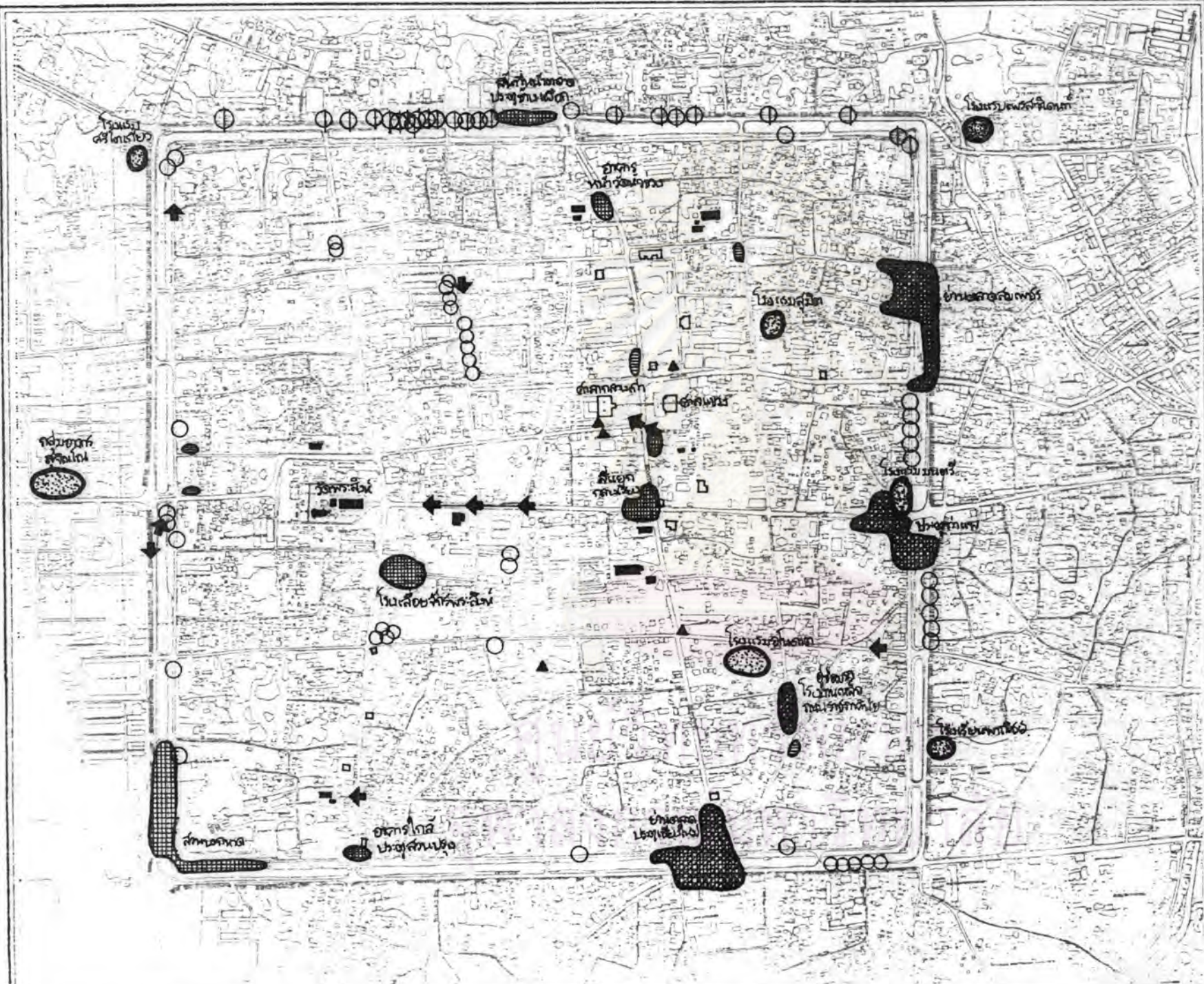
- อาคารสูงที่มีปัญหาต่อ
เส้นขอบฟ้าและมุมมอง
- ย่านหรือบริเวณที่มี
ปัญหาในระดับสูง
- บริเวณที่มีปัญหาใน
ระดับปานกลาง
- บริเวณที่มีปัญหาใน
ระดับต่ำ

- ต้นไม้สำคัญ
- ต้นไม้ที่งดงาม
- มุมมองสำคัญ
- มุมมองที่ดี

- อาคารมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์
- วัด
- เจดีย์ในวัดร้าง
- อาคารที่

การศึกษาเพื่อเป็นแนวทาง
 ในการวางแผนอนุรักษ์
 ในเขตเก่าแห่งเมือง
เชียงใหม่ 412

เก่าที่ไม่ใช่ค่าสนสถานที่) และธรรมชาติ (เช่น ต้นไม้ ภูเขา) สถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าเหล่านี้จะกล่าวถึงโดยละเอียดในย่อต่อไป ส่วนตำแหน่งต้นไม้สำคัญ และ งดงามได้แสดงไว้แล้วในแผนที่ 5.32 มุมมองที่สำคัญได้แก่ มุมมองบนถนนราชดำเนินไปสู่วัดพระสิงห์ และมุมมองในบริเวณที่ว่างหน้าศาลากลางเก่า มุมมองที่เหลือเกิดขึ้นในส่วนที่ดีอื่น ๆ (ดูแผนที่ 5.32 ประกอบ) มีข้อสังเกตว่าจะอยู่ในพื้นที่ด้านตะวันตกมากกว่าด้านตะวันออก

บริเวณที่มีปัญหาด้านภูมิทัศน์ชุมชนในระดับสูง มีปัญหาหนักชนิด หรือมีลักษณะต่อเนื่องกันในพื้นที่บริเวณกว้าง มี 4 บริเวณ เรียงลำดับตามความมากน้อยและความสำคัญของปัญหาดังนี้ ย่านตลาดประตูเชียงใหม่ ย่านตลาดส้มเพชร บริเวณคู่อ้อมรถและโรงงานเหล็ก ถนนราชภาคนิคม และบริเวณประตูท่าแพ ปัญหาในบริเวณเหล่านี้ค่อนข้างซับซ้อน หลายหลาก ต้องการเวลาและงบประมาณพอสมควรในการแก้ไข เช่น การจัดการระเบียบกิจกรรม การจัดหาที่จอดรถสำหรับบริเวณตลาด การรื้อถอนป้ายหรือองค์ประกอบอื่นที่มีรูปแบบไม่งดงาม และอยู่ในตำแหน่งไม่เหมาะสม ตลอดจนไปจนถึงการปรับปรุงรูปแบบอาคารหรือการใช้พื้นที่ริมถนนในบริเวณที่มีปัญหา เป็นต้น บริเวณที่มีปัญหาระดับรองลงไป ได้แก่ ปัญหาความไม่กลมกลืนด้านกายภาพและความสับสนยุ่งเหยิงในการใช้งาน ได้แก่ พื้นที่หน้าตลาดข้างเผือก สี่แยกกลางเวียง อาคารหน้าวัดหัวข่วง โรงเสวยสัการพระสิงห์ ป้ายและอาคารหน้าวัดดวงดี อาคารใกล้ประตูสวนปรุง และบริเวณตลาดต้นไม้ส่วนบวกวาด ปัญหาส่วนที่เหลือเป็นปัญหาความขัดแย้งหรือไม่กลมกลืนระหว่างอาคารเก่ากับอาคารใหม่ หรืออาคารใหม่หลายรูปแบบในบริเวณเล็ก ๆ (ดูแผนที่ 5.32)

นอกจากนี้ยังมีปัญหาอาคารสูงที่มีผลต่อเส้นขอบฟ้า และมุมมองที่ดีของเขตเมืองเก่า เป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยากที่สุด แต่พึงระวังไม่ให้เกิดขึ้นในอนาคต เป็นอาคารในพื้นที่ศึกษา 3 แห่ง และนอกพื้นที่อีก 4 แห่ง

ปัญหาด้านภูมิทัศน์ชุมชนเหล่านี้เกิดขึ้นกับพื้นที่ทางด้านตะวันออกมากกว่าทางด้านตะวันตกของเขตกำแพงเมืองชั้นใน และมักเกิดในบริเวณที่มีกิจกรรมพาณิชยกรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง เนื่องจากเรายังขาดทักษะที่จะควบคุมและสร้างสรรคสุนทรียภาพให้เกิดขึ้นกับเมือง โดยเฉพาะเมืองประวัติศาสตร์ได้ดีพอ ลักษณะเช่นนี้จะทอนถึงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ ซึ่งส่งผลต่อลักษณะทางกายภาพตัวอย่างไรข้อสงสัย

(ข) ลักษณะเฉพาะบริเวณต่าง ๆ จากการศึกษาด้านจินตนาการ ภูมิทัศน์ชุมชน และสถาปัตยกรรมของบริเวณต่าง ๆ ในพื้นที่ศึกษา พบว่าบริเวณเหล่านี้มีลักษณะเฉพาะที่พอจะบอกความแตกต่างกันได้ แม้ว่าโดยทั่วไปจะเป็นพื้นที่ที่ไม่มีความแตกต่างกันนักก็ตาม ลักษณะเฉพาะของบริเวณอาจจะแสดงให้เห็นด้วยการใช้ที่ดิน รูปแบบหรือความกว้างของถนน หรือองค์ประกอบอื่น ๆ ในพื้นที่ ลักษณะเฉพาะของบริเวณต่าง ๆ ที่พบและเสนอแนะเพื่อกำหนดนโยบายในแต่ละบริเวณ มี 4 ประเภท ได้แก่

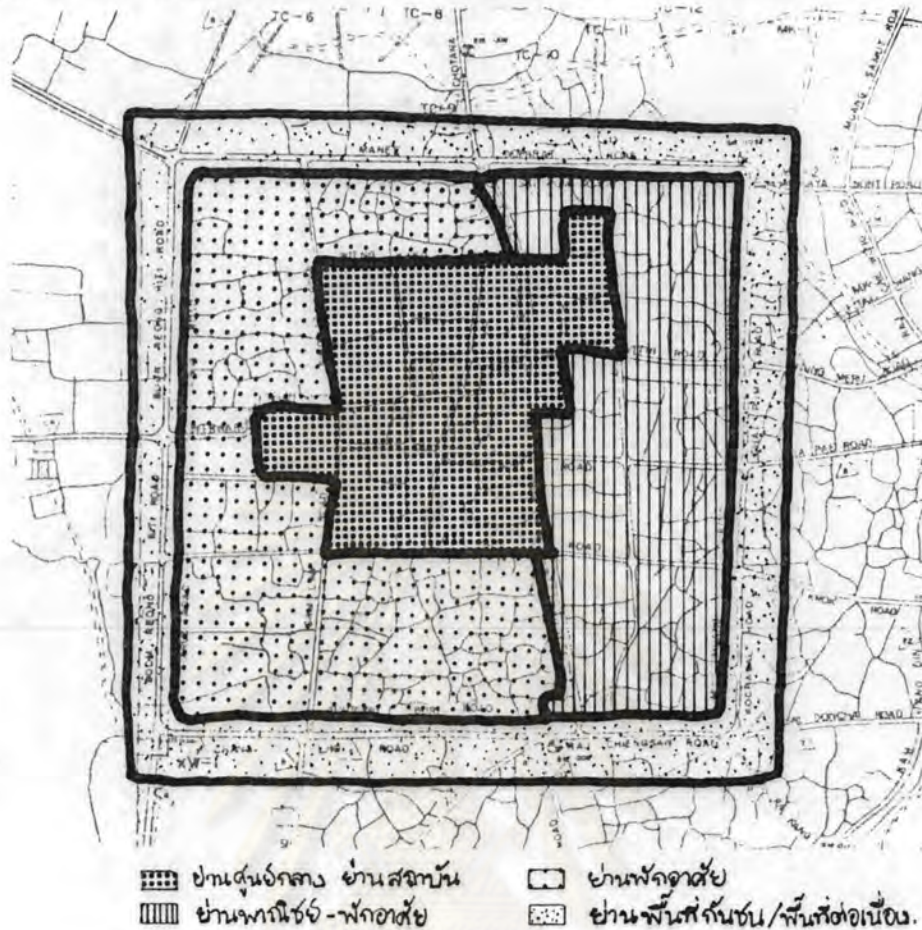
- ย่านศูนย์กลางหรือย่านสถาบัน เป็นบริเวณที่ตั้งของวัด สถานที่ราชการ และสถาบันการศึกษาสำคัญเกือบทั้งหมดในพื้นที่ศึกษา ถนนในบริเวณนี้ค่อนข้างกว้างและเป็นระบบตารางมากกว่าบริเวณอื่น ๆ โดยเฉพาะย่านพักอาศัย เป็นบริเวณที่มีความสำคัญสูงสุดทั้งด้านจินตนาการ ภูมิทัศน์ชุมชนและสถาปัตยกรรม ได้แก่ พื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 2 โดยเล่นอิให้ร วมบริเวณโรงเรียนยุพราชฯ และวัดเชียงมั่น เข้าไว้ในบริเวณนี้ด้วย

- ย่านพาณิชย์-พักอาศัย ได้แก่ พื้นที่ศึกษาด้านตะวันออก คือบริเวณที่ 4 บริเวณที่ 5 และบริเวณที่ 6 โดยรวมพื้นที่ริมถนนพระปกเกล้าด้านตะวันตก และย่านตลาดประตูเชียงใหม่เข้า ในบริเวณนี้ด้วย พื้นที่บริเวณนี้มีกิจกรรมพาณิชยกรรมอยู่มากกว่าบริเวณอื่น ๆ และเป็นบริเวณที่มีปัญหาด้านภูมิทัศน์ชุมชนมากที่สุดด้วย

- ย่านพักอาศัย เป็นย่านที่ค่อนข้างสงบเงียบ ไม่มีกิจกรรมพาณิชยกรรมเด่นชัดตั้งย่านพาณิชย์-พักอาศัย ได้แก่ บริเวณที่ 3 บริเวณที่ 7 และบริเวณที่ 8 บริเวณเหล่านี้ส่วนใหญ่ยังคงรักษาภูมิทัศน์ชุมชนที่ดีเอาไว้ได้ โดยเฉพาะบริเวณที่ 7 มีลักษณะเป็นพื้นที่ค่อนข้างปิด เนื่องจากรูปแบบถนนที่คดเคี้ยว และมีความกว้างถนนไม่มากนัก

- ย่านพื้นที่กันชน หรือพื้นที่ต่อเมือง ได้แก่ บริเวณโดยรอบเขตกำแพงเมืองชั้นใน จากการศึกษาพบว่าอาคารในบริเวณนี้มีผลต่อมุมมองภายในเขตกำแพงเมืองด้วย โดยเฉพาะเมื่อมีอาคารสูงตั้งอยู่ จะเกิดผลเสียต่อภูมิทัศน์ชุมชนในเขตกำแพงเมืองอย่างมาก ถนนชั้นนอกโดยรอบเขตกำแพงเมืองได้รับการเล่นอิให้พัฒนา เป็นถนนหลัก เพื่อให้มีการจราจรบนถนนเหล่านี้แทน การตัดผ่านเข้าไปในเขตกำแพงเมือง ยกเว้นถนนมณีนพรัตน์ที่มีกลุ่มต้นสักอันถือเป็นต้นไม้สำคัญที่จะรักษา จึงควรพัฒนาอย่างสำนึกถึงขีดความสามารถในการรองรับการจราจรของถนนด้วย และให้มีการปรับปรุงถนนวงแหวนชั้นในและชั้นกลาง เพื่อช่วยรองรับการ

แผนที่ ๕.๓๓ ลักษณะเฉพาะของบริเวณต่างๆ ที่เลื้อนอเนาะ

การจราจรในส่วนนี้ และได้กำหนดให้พื้นที่ห่างจากถนนโดยรอบเป็นระยะ 200 เมตร อยู่ในบริเวณนี้ด้วย

2) สถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรมที่สำรวจและประเมินคุณค่าทั้งหมดในเขตกำแพงเมืองชั้นใน ประกอบด้วย คำสันสถานจำนวน 82 แห่ง (เจดีย์ในวัดร้าง 4 แห่ง คำสันสถานในวัด 78 แห่ง) และอาคารที่ไม่ใช่คำสันสถาน 202 แห่ง (กุฏิและอาคารในวัด 20 แห่ง สถานที่ราชการ-รัฐวิสาหกิจ และสถานศึกษา 9 แห่ง บ้านพักของราชการ 2 แห่ง และอาคารของเอกชน 171 แห่ง)

(ก) คำสันสถาน คำสันสถานที่มีคุณค่าความสำคัญสูงมาก กลุ่มที่ 1 มีเพียง 9.8% และกลุ่มที่ 2 อีก 18.3% รวมเป็นคำสันสถานจำนวนประมาณ 28.1% คำสันสถานใน 2 กลุ่มแรกนี้อยู่ในบริเวณที่ 2 มากที่สุด คำสันสถานที่มีคุณค่าความสำคัญค่อนข้างสูงในกลุ่มที่ 3 มีประมาณ 24.4% เมื่อนับจำนวนคำสันสถานในทั้ง 3 กลุ่มพบว่า ในบริเวณที่ 2 และบริเวณ

ตาราง 5.10 จำนวนคำสนัถานในกลุ่มต่าง ๆ จำนวนตามคุณค่าความสำคัญและบริเวณที่ตั้ง

ของคำสนัถาน

บริเวณที่ตั้ง กลุ่มคะแนน คุณค่าความสำคัญ	บริเวณ	บริเวณ	บริเวณ	บริเวณ	บริเวณ	บริเวณ	บริเวณ	รวม	
	2	3	4	5	6	7	8	จำนวน	%
1. กลุ่มที่ 1	7	-	1	-	-	-	-	8	9.76
2. กลุ่มที่ 2	7	2	4	1	-	-	1	15	18.29
3. กลุ่มที่ 3	5	2	-	8	-	3	2	20	24.39
4. กลุ่มที่ 4	-	10	1	13	5	6	1	36	43.90
5. กลุ่มที่ 5	-	1	-	-	-	1	1	3	3.66
รวม	19	15	6	22	5	10	5	82	100.0

ตาราง 5.11 จำนวนคำสนัถานในกลุ่มต่าง ๆ จำนวนตามสภาพและบริเวณที่ตั้งของคำสนัถาน

บริเวณที่ตั้ง กลุ่มสภาพ คำสนัถาน	บริเวณ	บริเวณ	บริเวณ	บริเวณ	บริเวณ	บริเวณ	บริเวณ	รวม	
	2	3	4	5	6	7	8	จำนวน	%
1. กลุ่มที่ 1	1	3	-	1	-	-	-	5	6.10
2. กลุ่มที่ 2	6	4	1	7	3	6	1	28	34.15
3. กลุ่มที่ 3	11	5	3	11	2	4	2	38	46.34
4. กลุ่มที่ 4	1	3	1	2	-	-	2	9	10.97
5. กลุ่มที่ 5	-	-	1	1	-	-	-	2	2.44
รวม	19	15	6	22	5	10	5	82	100.0

ตาราง 5.12 จำนวนอาคารที่ไม่ใช่คำสนัถานในกลุ่มต่าง ๆ จำนวนตามคุณค่าความสำคัญ

และบริเวณที่ตั้งอาคาร

บริเวณที่ตั้ง กลุ่มคะแนน คุณค่าความสำคัญ	บริเวณ	บริเวณ	บริเวณ	บริเวณ	บริเวณ	บริเวณ	บริเวณ	รวม	
	2	3	4	5	6	7	8	จำนวน	%
1. กลุ่มที่ 1	3	-	1	1	-	-	-	5	2.48
2. กลุ่มที่ 2	-	-	4	4	3	3	-	14	6.93
3. กลุ่มที่ 3	13	3	6	10	2	4	2	40	19.80
4. กลุ่มที่ 4	24	17	14	21	11	17	4	108	53.46
5. กลุ่มที่ 5	5	6	8	6	6	2	2	35	17.33
รวม	45	26	33	42	22	26	8	202	100.0

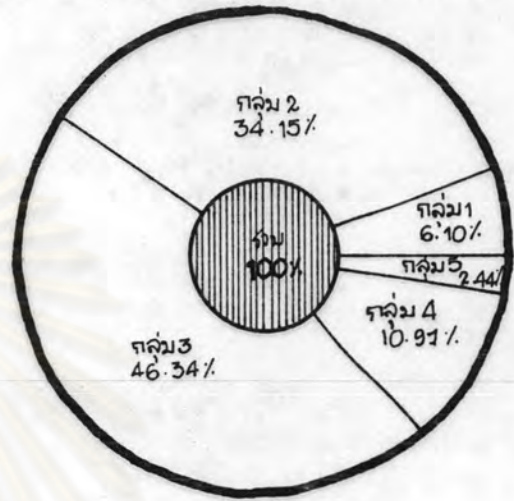
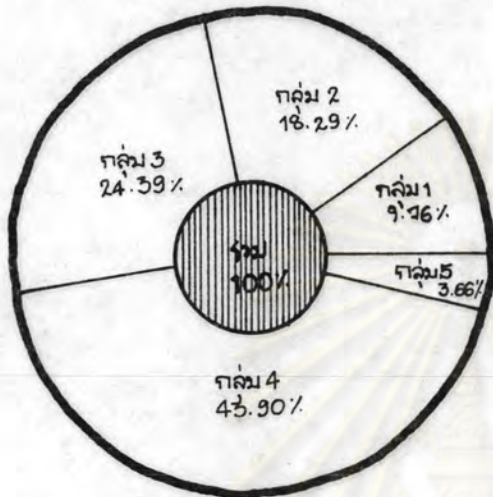
ตาราง 5.13 จำนวนอาคารที่ไม่ใช่คำสนัถานในกลุ่มต่าง ๆ จำนวนตามสภาพและบริเวณที่ตั้ง

อาคาร

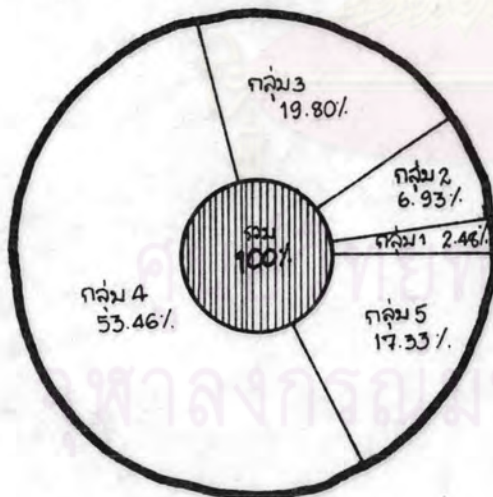
บริเวณที่ตั้ง กลุ่มสภาพ อาคาร	บริเวณ	บริเวณ	บริเวณ	บริเวณ	บริเวณ	บริเวณ	บริเวณ	รวม	
	2	3	4	5	6	7	8	จำนวน	%
1. กลุ่มที่ 1	2	3	2	2	1	2	1	13	6.44
2. กลุ่มที่ 2	13	9	7	10	4	4	3	50	24.75
3. กลุ่มที่ 3	15	8	13	21	9	13	2	81	40.10
4. กลุ่มที่ 4	12	6	9	5	7	5	1	45	22.27
5. กลุ่มที่ 5	3	-	2	4	1	2	1	13	6.44
รวม	45	26	33	42	22	26	8	202	100.0

แผนภูมิ ๕.๔
สัดส่วนค่าذنฉถน
 แแบ่งกลุ่มตามคะแนนคุณค่าความสำคัญ

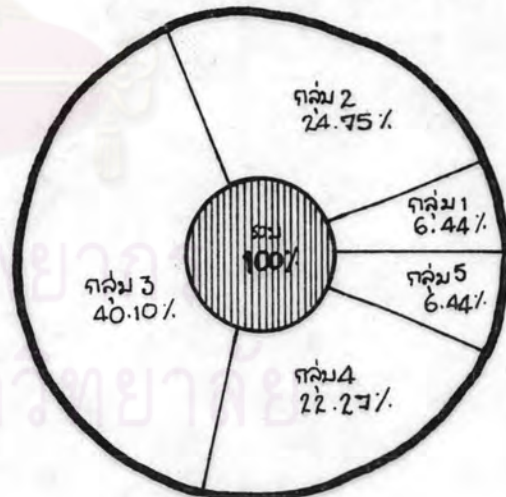
แผนภูมิ ๕.๕
สัดส่วนค่าذنฉถน
 แแบ่งกลุ่มตามฉภาพค่าذنฉถน

แผนภูมิ ๕.๖
สัดส่วนอาคารที่ไม่ใช่ค่าذنฉถน
 แแบ่งกลุ่มตามคะแนนคุณค่าความสำคัญ

แผนภูมิ ๕.๗
สัดส่วนอาคารที่ไม่ใช่ค่าذنฉถน
 แแบ่งกลุ่มตามฉภาพอาคาร

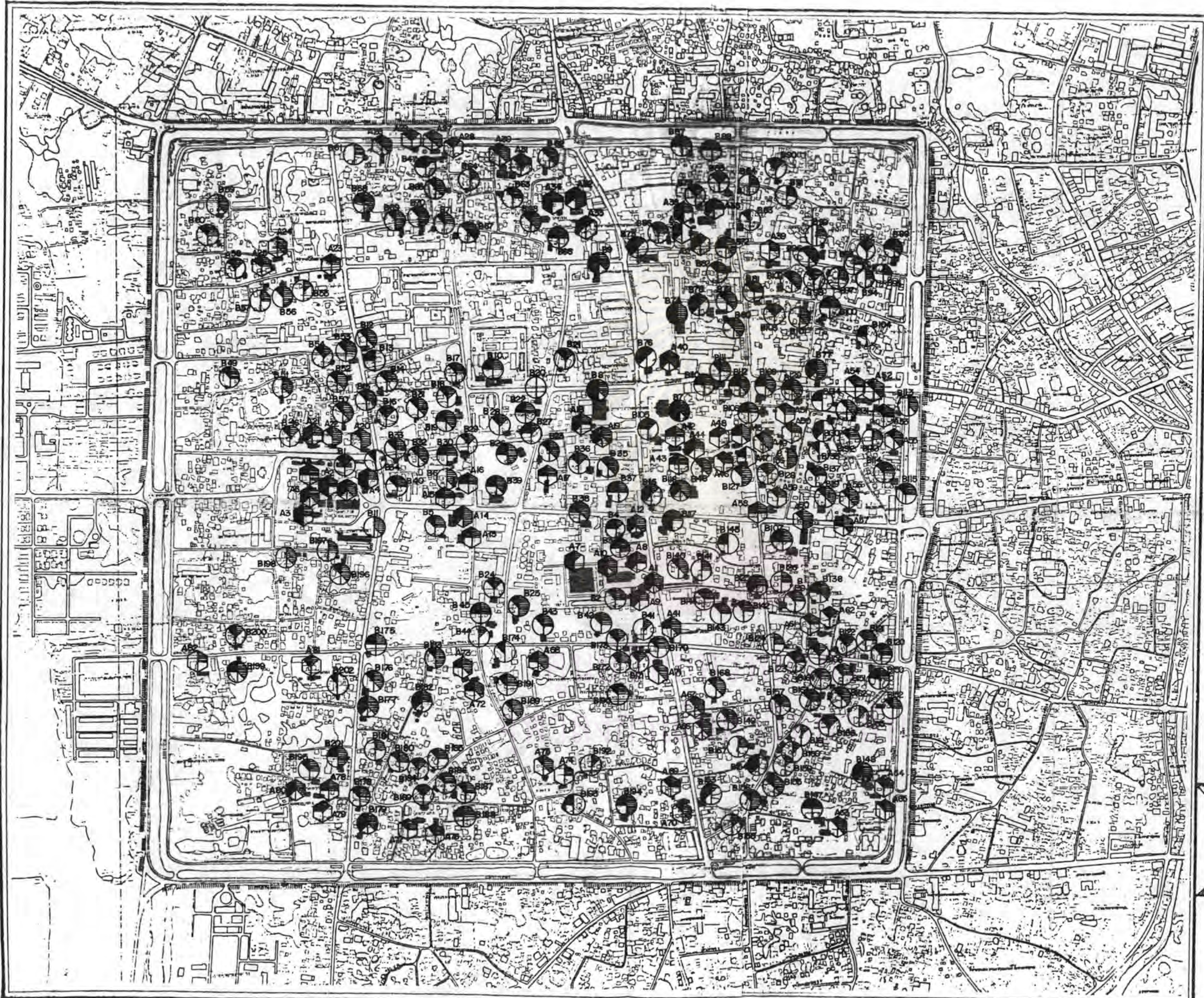

ที่ 5 มีจำนวนค่า ส่นสถานที่ เหล่านี้สูงที่สุด กลุ่มที่ 4 มีคุณค่าความสำคัญพอใช้ 43.9% และกลุ่มที่ 5 ไม่มีคุณค่า ความสำคัญนัก 3.7% จะเห็นได้ว่าค่า ส่นสถานที่ ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มที่ 4 และเมื่อรวมจำนวนค่า ส่นสถานที่ ในกลุ่มที่ 4 และกลุ่มที่ 5 เข้าด้วยกัน จะมีจำนวนมากเกือบครึ่งหนึ่งของค่า ส่นสถานที่ ทั้งหมด ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีค่าคะแนนคุณค่า ความสำคัญต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั้งสิ้น (ดูตาราง 5.10 และแผนภูมิ 5.4)

ส่วนสภาพของค่า ส่นสถานที่ ส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับพอใช้ คือมีถึง 46.3% ของค่า ส่นสถานที่ ทั้งหมด ที่อยู่ในสภาพดีมากประมาณ 6.1% และสภาพค่อนข้างดีอีก 34.2% ของค่า ส่นสถานที่ ทั้งหมด รวมเป็นค่า ส่นสถานที่ ที่มีสภาพดีประมาณ 40.3% ของค่า ส่นสถานที่ ทั้งหมด ส่วนค่า ส่นสถานที่ ที่สภาพไม่ดีมากและสภาพทรุดโทรมมีจำนวนไม่มากนัก คือประมาณ 11.0% และ 2.4% รวมจำนวนประมาณ 13.4% ของค่า ส่นสถานที่ ทั้งหมด (ดูตาราง 5.11 และแผนภูมิ 5.5) คุณค่า ความสำคัญและสภาพสถาปัตยกรรมทั้งหมดแสดงอยู่ในแผนที่ 5.34

(ข) อาคารที่ไม่ใช่ค่า ส่นสถานที่ อาคารที่อยู่ในกลุ่มนี้ก็มีลักษณะ เช่นเดียวกับกลุ่มค่า ส่นสถานที่ คือกลุ่มที่มีคุณค่าความสำคัญสูงมากมีน้อย และอาคารส่วนใหญ่จะมีคุณค่าพอใช้ คืออยู่ในกลุ่มที่ 4 แต่พบว่าสัดส่วนสถาปัตยกรรมในแต่ละกลุ่มยังคงแตกต่างกันอยู่บ้าง กล่าวคืออาคารที่มีคุณค่าความสำคัญสูงมากใน 2 กลุ่มแรก มีสัดส่วน 2.5% และ 6.9% ของอาคารในกลุ่มนี้ทั้งหมดตามลำดับ เมื่อรวมกันมีจำนวนประมาณ 9.4% ของอาคารทั้งหมด ซึ่งน้อยกว่ากลุ่มค่า ส่นสถานที่ มาก อาคารที่มีคุณค่าความสำคัญสูงที่สุดมีอยู่ในบริเวณที่ 2 มากที่สุด ส่วนอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญในกลุ่มที่ 3 มีจำนวนประมาณ 19.8% ของอาคารทั้งหมด ซึ่งก็น้อยกว่ากลุ่มค่า ส่นสถานที่ เล็กน้อย เมื่อไปจำนวนอาคารในทั้ง 3 กลุ่มพบว่า มีอยู่ในบริเวณที่ 2 บริเวณที่ 5 และบริเวณที่ 4 มากที่สุด สัดส่วนของอาคารที่ไม่ใช่ค่า ส่นสถานที่ จะไปเพิ่มจำนวนอยู่ใน 2 กลุ่มสุดท้าย คือมีจำนวนประมาณ 53.5% และ 17.3% ของอาคารทั้งหมดตามลำดับ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มค่า ส่นสถานที่ มาก (ดูตาราง 5.12 และแผนภูมิ 5.6)

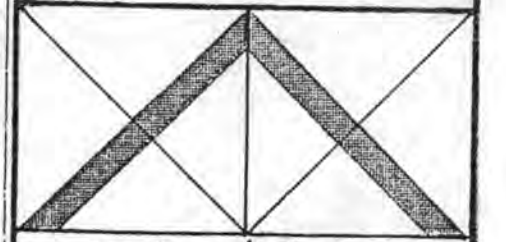
สภาพของอาคารที่ไม่ใช่ค่า ส่นสถานที่ ส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับพอใช้ เช่นเดียวกับค่า ส่นสถานที่ คือมีจำนวนประมาณ 40.1% ของอาคารทั้งหมด แต่อาคารที่อยู่ในสภาพไม่ดีมาก และเสื่อมโทรม มีสัดส่วนสูงกว่า มีสัดส่วนประมาณ 20.3% และ 6.4% ตามลำดับ และ เมื่อรวมแล้วคิดเป็นสัดส่วน 26.7% ของอาคารทั้งหมด อาคารที่อยู่ในสภาพดีมากและ

แผนที่ ๕.๓๔
 มาตรฐาน 1: 8,000
 0 50 100 200ม.

แสดง
**คุณค่าความสำคัญ
 และสภาพสถาปัตยกรรม**

- สัญลักษณ์
คุณค่า	สภาพ
มากกว่าที่ ๑	ดีเยี่ยม
มากกว่าที่ ๒	ค่อนข้างดี
มากกว่าที่ ๓	พอใช้
มากกว่าที่ ๔	ไม่ดีมาก
มากกว่าที่ ๕	ไม่ดี
-
	ศาสนสถาน
	อาคารที่ไม่ใช่ศาสนสถาน

การศึกษาเพื่อเป็นแนวทาง
 ในการวางแผนอนุรักษ์
 ในเขตเก่าแห่งเมือง
เชียงใหม่

ค่อนข้างดี มีสัดส่วน 6.4% และ 24.8% ตามลำดับ รวมจำนวนได้ประมาณ 31.2% ของอาคารทั้งหมด (ดูตาราง 5.13 และแผนภูมิ 5.7)

3) การคัดกลุ่มสถาปัตยกรรมเพื่อการบูรณะซ่อมแซม

สถาปัตยกรรมที่ทำการสำรวจและประเมินคุณค่ามีคุณค่าความสำคัญและสภาพอยู่ในระดับต่าง ๆ กัน การคัดกลุ่มสถาปัตยกรรมเหล่านี้ตามความเร่งด่วนของความต้องการในการบูรณะซ่อมแซม จะช่วยให้สามารถจัดโครงการบูรณะซ่อมแซมได้อย่างเหมาะสมเพื่อป้องกันความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นกับสถาปัตยกรรมเหล่านั้นได้ การคัดกลุ่มนี้ได้พิจารณาสภาพของสถาปัตยกรรมเหล่านั้นเป็นเกณฑ์สำคัญ เนื่องจากยึดหลักที่ว่า สถาปัตยกรรมที่สำรวจทั้งหมดมีคุณค่าควรแก่การเก็บรักษา แม้ว่าบางแห่งจะไม่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมมากนัก แต่เมื่อพิจารณาผลกระทบที่มีต่อด้านภูมิทัศน์ชุมชนแล้ว จะเห็นว่าสถาปัตยกรรมเหล่านี้มีคุณค่าต่อหน้าตาและบรรยากาศของเมืองเก่าด้วย ในแต่ละกลุ่มสถาปัตยกรรมเองก็อาจจัดลำดับความสำคัญภายในกลุ่มด้วยคะแนนคุณค่าความสำคัญของสถาปัตยกรรมแต่ละแห่ง กลุ่มสถาปัตยกรรมที่แบ่งตามความเร่งด่วนในการบูรณะซ่อมแซม 4 กลุ่ม ได้แก่

ตาราง 5.14 รายชื่อสถาปัตยกรรมที่ต้องการบูรณะซ่อมแซมทันที เรียงลำดับตามคะแนนคุณค่าความสำคัญ

ค่าส่งสถาน	
1.	หอไตรวัดเชียงรุ่ง
2.	เจดีย์ (ด้านใต้ของวิหาร) วัดจุมพัง
อาคารที่ไม่ใช่ค่าส่งสถาน	
1.	บ้านเลขที่ 27 มุกเมืองช่อย 5
2.	บ้านเลขที่ 55 ราชภาทิมัย
3.	บ้านเลขที่ 8 มุกเมืองช่อย 5
4.	บ้านเลขที่ 21 ราชภาทิมัยช่อย 1
5.	บ้านเลขที่ 1 พระปกเกล้าช่อย 9
6.	บ้านเลขที่ 36 สิงหาราช
7.	บ้านเลขที่ 45 พระปกเกล้าช่อย 2
8.	บ้านเลขที่ 149 ราชบรรคา
9.	บ้านเลขที่ 14 ราชดำเนิน 5
10.	บ้านเลขที่ 105-107 สิมทาวโรรส
11.	บ้านเลขที่ 242 ราชภาทิมัย
12.	บ้านเลขที่ 2 สว่างเมืองช่อย 3
13.	บ้านเลขที่ 85 ราชวดี

(ก) สถาปัตยกรรมที่ต้องการการบูรณะซ่อมแซมทันที
 ได้แก่ สถาปัตยกรรมที่มีสภาพทรุดโทรมมาก มีความจำเป็นเร่งด่วนยิ่งที่จะต้องทำการบูรณะซ่อมแซมทันที มิฉะนั้นอาจเกิดความเสียหายได้ภายในระยะเวลาอันสั้น มีจำนวนทั้งสิ้น 15 แห่ง เป็นค่าส่งสถาน 2 แห่ง และอาคารของเอกชนอีก 13 แห่ง รายชื่อสถาปัตยกรรมทั้งหมดแสดงอยู่ในตาราง 5.14 การบูรณะซ่อมแซมต้องการสำรวจโดยละเอียด และแก้ปัญหาด้านเทคนิคเฉพาะแห่ง ควรมุ่งแก้ไขปัญหาด้านเทคนิคเฉพาะแห่งด้วย แทนที่จะสิ้นใจเฉพาะ เป็ลย วัสดุทั้งหมดอายุแล้ว เท่านั้น

การดำเนินการ ด้านฟื้นฟูทางปฏิบัติ เป็น เรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อนมาก เช่น หน่วยงานใดจะเป็นผู้ดำเนินการ หน่วยงานนั้นมีความรู้ความสามารถเพียงพอหรือไม่ จะได้งบประมาณมาจากไหน และหากจะดำเนินการแล้วสามารถกระทำได้เพียงใด มีกฎหมายรองรับเพียงพอหรือไม่ หรือจะได้รับความร่วมมือจากเจ้าของเอกชนเหล่านั้นมากน้อยเพียงใด ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนต้องการคำตอบและการร่วมมืออย่างจริงจังจากทุกระดับ เพื่อผลักดันให้การอนุรักษ์อาคารเหล่านี้มีโอกาสเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

(ข) สถาปัตยกรรมที่ต้องการการบูรณะซ่อมแซมเร่งด่วน (โครงการระยะสั้น ปีที่ 1) ได้แก่ สถาปัตยกรรมที่มีสภาพไม่ดีนัก พร้อมทั้งจะเกิดความเสียหายได้ในระยะเวลาไม่นานนัก ในกลุ่มนี้ประกอบด้วย คำลั่นสถาน 9 แห่ง และอาคารที่ไม่ใช่คำลั่นสถานอีก 45 แห่ง

คำลั่นสถานทั้ง 9 แห่ง มีคุณค่าความสำคัญอยู่ในกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ เจดีย์วัดเจดีย์หลวง
- กลุ่มที่ 2 จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ อุโบสถวัดเชียงมั่น
- กลุ่มที่ 3 จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ วิหาร เล็กวัดหัวข่วง อุโบสถวัด

พวงหงส์ และเจดีย์ (หลังวิหาร) วัดอุโมงค์

ส่วนอาคารที่ไม่ใช่คำลั่นสถาน 45 แห่ง มีคุณค่าความสำคัญดังนี้

- กลุ่มที่ 2 จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ บ้านเลขที่ 62-64 พระปกเกล้า

เรือนเพชรโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย, บ้านเลขที่ 58 ราชดำเนิน, บ้านเลขที่ 141 ราชภาคนิย และอาคารดนตรีศึกษา โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย

- กลุ่มที่ 3 จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ฤๅษีในวัดสุวรรณคำมัว วัดพันเตา

และวัดดวงดี ตามลำดับ

- กลุ่มที่ 4 จำนวน 27 แห่ง และ

- กลุ่มที่ 5 จำนวน 10 แห่ง

การดำเนินการ เพื่อการบูรณะซ่อมแซมต้องการการสำรวจโดยละเอียด เช่นกัน

(ค) สถาปัตยกรรมที่ต้องการการบูรณะซ่อมแซมในระยะกลาง (โครงการระยะกลาง 1-5 ปี) ได้แก่ สถาปัตยกรรมที่มีสภาพอยู่ในระดับพอใช้ สถาปัตยกรรมในกลุ่มนี้

ควรดำเนินการเพื่อให้มีการดูแลสุขภาพควบคู่ไปด้วยเพื่อป้องกันมิให้สภาพสถาปัตยกรรมเลวลงกว่าที่เป็นอยู่ เนื่องจากจะเป็นการประหยัดมากกว่าที่จะปล่อยให้อาคารทรุดโทรมแล้วจึงบูรณะซ่อมแซม การเตรียมการเพื่อบูรณะซ่อมแซมมีเวลาในการดำเนินงานมากกว่า 2 กลุ่มแรก ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้มากกว่า เนื่องจากเวลาที่เพิ่มมากขึ้น หมายถึงมีโอกาสนำมาดำเนินการด้านต่าง ๆ มากขึ้น เช่น การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในท้องถิ่น (โดยเฉพาะเจ้าของอาคาร) ทราบ การแสวงหาเงินทุนหรือการออกกฎหมายเพื่อรองรับการอนุรักษ์อาคารเหล่านี้ เป็นต้น กลุ่มนี้ประกอบด้วยคำสนัลสถาน 38 แห่ง และอาคารที่ไม่ใช่คำสนัลสถาน 81 แห่ง เป็นกลุ่มที่มีจำนวนสถาปัตยกรรมสูงที่สุดในทั้ง 2 ประเภท

(ง) สถาปัตยกรรมที่ต้องการการบูรณะซ่อมแซมในระยะยาว (โครงการระยะยาว 5-15 ปี) ได้แก่ กลุ่มสถาปัตยกรรมที่อยู่ในสภาพค่อนข้างดีและดีเยี่ยม ประกอบด้วยคำสนัลสถาน 33 แห่ง และอาคารที่ไม่ใช่คำสนัลสถานอีก 63 แห่ง โครงการที่ดำเนินการเพื่อสถาปัตยกรรมในกลุ่มนี้ มีลักษณะเป็นโครงการเพื่อการดูแลสุขภาพสถาปัตยกรรมเหล่านี้อย่างสม่ำเสมอมากกว่า และควรจะรวมสถาปัตยกรรมกลุ่มที่ซ่อมทันที และซ่อมโดยเร่งด่วนจนอยู่ในสภาพค่อนข้างดีเข้าอยู่ในกลุ่มนี้ด้วย เพื่อให้มีโครงการดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่องต่อไป สถาปัตยกรรมที่อยู่ในกลุ่มนี้จะมีปัญหาด้านการพังทลาย เสื่อมล้าอย่างน้อยที่สุด แต่จะมีปัญหาด้านแนวทางการบูรณะซ่อมแซมที่เหมาะสมมากกว่า

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย